

Pensioenfonds
Recreatie

Jaarverslag 2020

Stichting Pensioenfonds Recreatie

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Kerncijfers	5
Voorwoord	7
Verslag van het bestuur	8
1	Beleid uitvoering verplichtstelling 9
1.1	Werkings sfeer en doelstelling pensioenfonds 9
1.2	Doelstellingen 2020 10
1.3	Missie, visie en kernwaarden 11
1.4	Uitvoering programma #GastVrij Pensioenfonds 11
1.5	Opdrachtverstrekking en opdrachtaanvaarding 13
1.6	Haalbaarheidstoets en risicohouding 14
1.7	Pensioenregeling 15
1.8	Aantal deelnemers aan de pensioenregeling 16
1.9	Aansluitingsbeleid 16
2	Financieel beleid 19
2.1	Premiebeleid 19
2.2	Beleggingsbeleid 20
2.3	Ontwikkeling dekkingsgraad 28
2.4	Toeslagenbeleid 34
2.5	Kortingsbeleid 34
2.6	Uitvoeringskosten 35
3	Bestuursbeleid 41
3.1	Zelfevaluatie en geschiktheid 41
3.2	Compliance 41
3.3	Principes voor beheerst beloningsbeleid 42
3.4	Code Pensioenfondsen 43
3.5	Diversiteitsbeleid 45
3.6	Contact met AFM en DNB 46
3.7	Bestuurlijke e-mailomgeving 47
3.8	Aanbevelingen n.a.v. jaarwerk 2019 47
3.9	Activiteiten sleutelfunctiehouders 47
3.10	Incidentenregeling 49
3.11	Communicatiebeleid 50
3.12	Coronacrisis 51
3.13	Pensioenakkoord 52
4	Risicomanagement beleid 53
5	Ontwikkelingen en aandacht bestuur 2021 61
6	Rapport Compliance Officer 62
6.1	Samenvatting Rapport Compliance Officer 62
6.2	Reactie bestuur op Rapport Compliance Officer 62
7	Bevindingen Raad van Toezicht 63
7.1	Samenvatting Rapportage Raad van Toezicht 63
7.2	Reactie bestuur op Rapportage Raad van Toezicht 64
7.3	Goedkeuring jaarverslag 2020 67

8	Verslag verantwoordingsorgaan	68
8.1	Verslag verantwoordingsorgaan	68
8.2	Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan	70
	Jaarrekening	72
9	Jaarrekening	73
9.1	Balans per 31 december 2020	73
9.2	Staat van baten en lasten	74
9.3	Kasstroomoverzicht	75
9.4	Toelichting op de jaarrekening	76
	Overige gegevens	110
10	Overige gegevens	111
10.1	Actuariële verklaring	111
10.2	Controle verklaring van de onafhankelijke accountant	112
10.3	Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	117
	Bijlagen	118
	Bijlage 1 Structuur pensioenfonds	119
.1	Inleiding	119
.2	Over het pensioenfonds	119
.3	De pensioenfondsorganen per 31 december 2020	122
.4	Het bestuur	123
.5	Raad van Toezicht	126
.6	Verantwoordingsorgaan	127
.7	Uitbesteding	128
.8	Fondsdocumenten	130
	Bijlage 2 Nevenfuncties bestuursleden per 31 december 2020	131
	Bijlage 3 Beleggingsovertuigingen per 1 januari 2021	132
	Bijlage 4 Toelichting beleidsdekkingsgraad	133
	Bijlage 5 Begrippenlijst	135
	Bijlage 6 Verplichtstelling Pensioenfonds Recreatie en Statutaire werkingssfeer	137
	Bijlage 7 Samenvatting onderbouwing prudent person regel	144

Kerncijfers

	2020	2019	2018	2017	2016
<i>Aantallen en percentages</i>					
Aantallen					
Aangesloten werkgevers (met personeel) ¹	1.523	1.493	1.448	1.410	1.356
Aangesloten werkgevers (met personeel) inclusief ambtshalve aansluitingen	1.533	1.582	1.486	1.446	1.357
Deelnemers ²	18.748	18.752	19.192	18.822	18.484
Gewezen deelnemers	68.410	67.860	68.931	63.200	57.526
Pensioengerechtigden:	3.009	2.714	2.457	2.203	2.018
<i>Ouderdomspensioen/vroegpensioen</i>	2.778	2.511	2.275	2.020	1.838
<i>Partnerpensioen</i>	157	120	110	105	94
<i>Wezenpensioen</i>	49	57	44	47	52
<i>Invaliditeitspensioen</i>	25	26	28	31	34
Percentages					
Premie pensioenregeling	21,8%	19,6%	19,6%	19,6%	22,0%
Korting aanspraken en rechten	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Toeslagverlening actieve deelnemers	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Toeslagverlening gewezen deelnemers en ingegane pensioenen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Opbouwpercentage	1,403%	1,592%	1,592%	1,630%	1,788%
<i>Bedragen (x € 1.000) en percentages</i>					
Feitelijke premie	54.313	47.286	46.950	43.550	40.002
Gedempte kostendekkende premie	54.459	46.381	45.986	42.544	38.946
Kostendekkende premie	67.102	58.211	55.122	54.154	44.012
Pensioenuitkeringen	7.562	6.223	5.656	4.822	4.172
Pensioenuitvoeringskosten	3.104	3.476	3.350	3.236	3.158
Kosten per deelnemer (alle deelnemers) ³	34	39	37	38	40
Kosten per deelnemer (actieven en pensioengerechtigden) ³	143	162	155	153	154
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds ⁴	149.855	202.960	4.008	-464	67.558
Saldo van baten en lasten	-7.693	23.288	-31.417	5.906	-4.853
Stichtingskapitaal en reserves	-24.874	-17.181	-40.469	-9.052	-14.985
Technische voorziening voor risico pensioenfonds	1.193.703	995.600	780.732	707.089	677.771
Aanwezige dekkingsgraad	97,9%	98,3%	94,8%	98,7%	97,8%
Beleidsdekkingsgraad	93,8%	96,5%	98,3%	98,5%	96,0%
Reële dekkingsgraad	76,2%	76,6%	79,0%	78,6%	77,4%

¹ Het aantal werkgevers wordt toegelicht in paragraaf 1.9.

² De ontwikkeling in de deelnemersaantallen wordt toegelicht in paragraaf 1.8.

³ Zie paragraaf 2.6.1 voor een verdere toelichting.

⁴ De beleggingsresultaten en beleggingen worden toegelicht in paragraaf 9.4.3.

	2020	2019	2018	2017	2016
Premiedekkingsgraad	91,4%	91,6%	92,0%	90,8%	105,0%
Vereiste dekkingsgraad	113,5%	114,2%	114,2%	114,4%	114,6%
<i>Bedragen (x € 1.000) en percentages</i>					
Duration (in jaren)	27,3	26,8	26,0	26,1	26,5
Rekenrente vaststelling voorziening	0,34%	0,89%	1,53%	1,67%	1,54%
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	349.536	307.096	200.564	214.728	196.928
Vastrentende waarden	689.347	596.835	498.455	491.077	459.228
Derivaten	186.896	90.326	-12.130	-26.893	-4.525
Overige beleggingen	40	8.132	1.996	196	-
Totaal belegd vermogen	1.225.819	1.002.389	688.885	679.108	651.631
Beleggingsperformance					
Gemiddeld rendement op totale beleggingen	15,42%	27,7%	0,7%	-0,9%	12,5%
Gemiddeld rendement op matchingportefeuille	30,3%	45,6%	7,2%	-6,8%	12,3%
Gemiddeld rendement op returnportefeuille	4,0%	16,3%	-2,9%	6,9%	7,1%
Benchmark	16,3%	28,1%	0,8%	-0,9%	8,8%
Z-score	-0,75	-0,43	-0,11	-0,08	3,06

Toelichting op het meerjarenoverzicht

Stichtingskapitaal en reserves

Deze bestaat uit een algemene reserve en een solvabiliteitsreserve. De solvabiliteitsreserve staat niet vrij ter beschikking, maar is bedoeld om alle risico's op te kunnen vangen. De solvabiliteitsreserve wordt wel meegenomen in de bepaling van de dekkingsgraad. De exacte onderverdeling wordt in paragraaf 9.4.3. verder toegelicht

Aanwezige dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre het pensioenfonds in staat is om aan haar (toekomstige) pensioenverplichtingen te voldoen.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van alle dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden.

Premiepercentage pensioenregeling

De premie wordt geheven over het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Het pensioengevend salaris is het loon c.f. hoofdstuk 3 van de Wet financiering sociale verzekeringen (Wfsv) met uitzondering van het genot van een door de werkgever ter beschikking gestelde auto, vermeerderd met het werknemersdeel in de premie.

Het pensioengevend salaris wordt op jaarbasis gemaximeerd op het maximum premieloon als bedoeld in hoofdstuk 3 Wfsv. Voor 2020 betekende dit een maximum van € 57.232. Het maximum pensioengevend uurloon was in 2020 € 28,74. De uur franchise bedroeg in 2020 € 5,68 (jaarfranchise € 11.312).

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag over 2020 van Pensioenfonds Recreatie.

Het jaar 2020 was een bijzonder jaar door de coronacrisis. Gelukkig hebben wij ons werk gewoon kunnen doen. De pensioengerechtigden van ons pensioenfonds hebben hun uitkering tijdig ontvangen en we hebben ruimte gegeven aan de werkgevers die moeite hadden om de premie tijdig te betalen als gevolg van de coronacrisis. Verder hebben we als bestuur wel vaker en digitaal vergaderd.

In dit jaarverslag leest u daar meer over.

#GastVrij Pensioenfonds

Uit gesprekken met werkgevers hebben wij vernomen dat zij vinden dat onze dienstverlening verbeterd is. Mede door de relatiemanager die ook in 2020 weer diverse gesprekken heeft gevoerd met de werkgevers in onze sector. Wij zijn blij met deze feedback. We blijven ons positioneren als #GastVrij Pensioenfonds. Zo hebben we aan het einde van 2020 een aantal payroll bedrijven met hun werknemers, die werkzaam zijn in de recreatiesector, mogen verwelkomen bij ons pensioenfonds.

Geen korting in 2020 en dalende kosten

Ondanks dat de financiële positie van ons pensioenfonds niet goed is, hebben we gelukkig geen korting hoeven doorvoeren in 2020. Ook is het ons gelukt om de kosten per deelnemer omlaag te brengen.

Toekomst pensioenfonds

In 2020 hebben wij verder stilgestaan bij de toekomst van ons pensioenfonds. De komst van het pensioenakkoord maar ook de ontwikkelingen bij onze sociale partners zorgen ervoor dat we als bestuur moeten nadenken over onze toekomst. Dit pakken wij in 2021 verder op, ook het overleg hierover met onze sociale partners.

Woord van dank

Tot slot bedank ik namens het bestuur iedereen die in 2020 heeft bijgedragen aan het functioneren van ons fonds. Onze speciale dank gaat uit naar de leden van de Pensioentafel, de leden van de Raad van Toezicht, de leden van het Verantwoordingsorgaan alsmede onze adviseurs en uitvoerders voor hun inbreng.

Groningen, 17 juni 2021

Met vriendelijke groet,

Eiko de Vries
Onafhankelijk voorzitter

Verslag van het bestuur

1 Beleid uitvoering verplichtstelling

In dit hoofdstuk volgt een opsomming van:

- Werkingssfeer en doelstelling pensioenfonds.
- Doelstellingen 2020.
- Missie, visie en kernwaarden.
- Uitvoering programma #GastVrij Pensioenfonds
- Opdrachtverstrekking en opdrachtaanvaarding.
- Haalbaarheidstoets en risicohouding.
- Pensioenregeling.
- Aantal deelnemers aan de pensioenregeling.
- Aansluitingsbeleid.

In bijlage 1 van het jaarverslag wordt ingegaan op de structuur van het pensioenfonds. Hier wordt onder andere stilgestaan bij de externe partijen, de verschillende fondsorganen en de samenstelling hiervan.

1.1 Werkingssfeer en doelstelling pensioenfonds

Het pensioenfonds is een verplichtgesteld pensioenfonds. Deelneming aan het pensioenfonds is hierdoor verplicht voor werknemers in loondienst van een werkgever, die in hoofdzaak activiteiten verricht in de verblijfsrecreatie en/of zweminrichting. Dit geldt voor werknemers vanaf de eerste dag van de maand waarin de 21-jarige leeftijd wordt bereikt tot de eerste dag van de maand waarin de 67-jarige leeftijd wordt bereikt. Op de website van het pensioenfonds en in bijlage 6 van het jaarverslag treft u de volledige omschrijving van de werkingssfeer.

Representativiteit

Eenmaal per vijf jaar wordt beoordeeld of voor de verplichtstelling nog voldoende draagvlak bestaat. Op deze manier wordt veilig gesteld dat de basis voor een verplichtstelling, een belangrijke meerderheid van het bedrijfsleven in de bedrijfstak ondersteunt de verplichtstelling, gewaarborgd wordt. In 2020 is de representativiteit aangetoond.

Doelstelling pensioenfonds

Het pensioenfonds is opgericht met als doelstelling om de pensioenregeling, zoals deze door de sociale partners is afgesproken, uit te voeren. De pensioenregeling heeft als doel alle werknemers en gewezen werknemers uit deze sector en hun nabestaanden, te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Het pensioenfonds heeft de pensioenafspraken van de sociale partners in de recreatie uitgewerkt in een pensioenreglement.

Het pensioenfonds werkt deze doelstelling uit in de volgende beleidsuitgangspunten zoals opgenomen in de opdrachtverstrekking en aanvaarding:

- Stabiliteit in pensioenopbouw en daarbij behorende pensioenlasten;
- Streven naar koopkrachtbehoud;
- Uitvoering van de pensioenregeling tegen een goede prijs/kwaliteit verhouding;
- Solide, integer, transparant en maatschappelijk verantwoord beheer van het belegd vermogen; zodat kan worden voldaan aan de lopende en toekomstige pensioenverplichtingen;
- Verantwoorde, evenwichtige en heldere communicatie met alle betrokkenen;
- Nakoming van wet- en regelgeving.

Het bestuur van het pensioenfonds concludeert dat bovenstaande uitgangspunten deels behaald zijn. De 1^e 2 beleidsuitgangspunten zijn vanwege de financiële positie van het pensioenfonds lastig realiseerbaar.

1.2 Doelstellingen 2020

Doelstellingen 2020

Voor 2020 zijn er 3 specifieke doelstellingen waarover in dit bestuursverslag verantwoording wordt afgelegd. Deze doelstellingen zijn hieronder opgenomen, voorzien van de verantwoording:

Blijvende focus op het voorkomen en zo laag mogelijk houden van een mogelijke korting

Pensioenfonds Recreatie heeft de blijvende focus op het voorkomen van een mogelijke korting of het in ieder geval zo klein mogelijk houden van de omvang van een mogelijke korting eind 2020. Daar waar mogelijkheden zijn om de opbrengsten van het vermogensbeheer te verhogen, rekening houdend met de economische scenario's uit het beleggingsplan en de eventueel bijkomende kosten, worden deze benut. Ook zal het pensioenfonds haar continue aandacht blijven houden op het beheersen van de kosten en heeft het de ambitie om de kosten per deelnemer te verlagen.

Verantwoording

Het pensioenfonds heeft geen korting doorgevoerd in 2020. Als het gaat om de ambitie om de kosten per deelnemer te verlagen is het bestuur daar deels in geslaagd: t.o.v. 2019 zijn de kosten per deelnemer afgenomen van 162 naar 143 euro per deelnemer. Zie voor een verdere toelichting paragraaf 2.6 (uitvoeringskosten).

Uitvoering programma #GastVrij Pensioenfonds

Het doel van het programma #GastVrij Pensioenfonds is het werken aan vertrouwen en het creëren van draagvlak onder de werkgevers en de werknemers in de sectoren die het pensioenfonds bedient. Om dit doel te bereiken wordt uitvoering gegeven aan het programma #GastVrij Pensioenfonds waarbij in 2020 in ieder geval zal worden opgepakt:

- Verder onderzoek vanuit het bestuur naar een innoverende regeling als vervolg op de innovatiedag in het bestuur;
- Ophalen van informatie uit de sector en het invullen van een actieve relatiemanagementfunctie door o.a. organiseren van werkgevers-evenementen, bijwonen vakbeurzen en contacten werkgevers- en werknemersorganisaties in de sector, verdere uitrol van de activiteiten van de relatiemanager;
  - Verdere ontwikkeling van de dienstverlening bij de pensioenuitvoerder tot een dienstverlening en communicatie, die wordt ervaren als GastVrij;
  - Werken aan en toezien op de borging van de uitgangspunten van #GastVrij Pensioenfonds in de reguliere processen bij de diverse uitbestedingspartijen;
  - Vervolg van team #GastVrij Pensioenfonds en het ontwikkelen van een activiteitenkalender 2020;
- Begin 2020 vindt de 1-meting plaats onder de groep werkgevers die hebben deelgenomen aan de interviews in de verkenningsfase van het ondernemingsplan in 2018 en 2019 (0-meting). Uit de 1-meting moet blijken dat minimaal de helft van de geïnterviewden uit de 0-meting het pensioenfonds als gastvrijder ervaart;
- Monitoring van de ontwikkeling van vrijwillige aansluitingen, het aantal aangesloten werkgevers en het aantal deelnemers.

Verantwoording

Het pensioenfonds heeft dit programma in 2020 uitgevoerd en afgerond. Dit heeft geleid tot een eindrapport #GastVrij Pensioenfonds. In paragraaf 1.4 wordt verder ingegaan op de uitvoering van dit programma in 2020 en de conclusies uit het eindrapport.

Bouwen aan de toekomst

In 2020 staat het bestuur stil bij de toekomst van het pensioenfonds. De aanleiding hiervoor zijn recente ontwikkelingen in 2019 zoals het proces met sociale partners rondom het vaststellen van de pensioenpremie per 1 januari 2020 en de verschillende ontwikkelingen die in 2020 op het pad zijn gekomen van het bestuur en sociale partners. Dit is onder andere de uitwerking van het Pensioenakkoord, het aantonen van de representativiteit onder de verplichtstelling en het door sociale partners aangekondigde onderzoek naar de toekomst van de pensioenregeling en van het pensioenfonds. Gelet op deze interne en externe ontwikkelingen bekijkt het pensioenfonds opnieuw de vastgestelde lange termijn visie op de toekomst en de daaraan gekoppelde strategie en actualiseert deze.

Dit gegeven maakt het belangrijk een goede relatie met sociale partners te hebben en te houden. Het bestuur steekt hierin energie en tijd en trekt waar mogelijk gezamenlijk op met sociale partners. Hierbij houdt het bestuur rekening met de verschillende verantwoordelijkheden van bestuur en sociale partners op het gebied van de arbeidsvoorwaarde pensioen.

Verantwoording

Het bestuur heeft in 2020 energie en tijd gestoken in de relatie met sociale partners, o.a. via de Pensioentafel. In paragraaf 1.6 wordt hier verder op ingegaan. Verder heeft het bestuur in 2020 besloten om in 2021 haar strategie voor de toekomst te herijken door middel van het uitvoeren van een nieuwe SWOT-analyse.

1.3 Missie, visie en kernwaarden

De missie van het pensioenfonds:

Het pensioenfonds is van en voor de recreatie. Wij voeren de pensioenregeling uit en beheren en beleggen de premies van werkgevers en werknemers. Wij doen dit gastvrij, kostenbewust, evenwichtig en zonder winstoogmerk. Binnen het pensioenfonds delen de (gewezen) deelnemers en de aangesloten werkgevers de lusten en lasten, in goede en slechte tijden. Zo zorgen we voor een aanvullende oudedagsvoorziening en bieden we de mogelijkheid voor een partnerpensioen.

De visie van het pensioenfonds

Pensioenfonds Recreatie wil hét pensioenfonds zijn voor de werkgevers en werknemers in de recreatie. Daaronder verstaan wij o.a. de verblijfsrecreatie, de zwembaden en zwemscholen, de buitensport en de dagrecreatie.

Wij zijn toekomstgericht en passend binnen de gastvrijheidsbeleving van de sector Recreatie. Het pensioenfonds is op zoek naar kansen om onze positie te versterken. Wij voeren een toekomstbestendig en eigentijds beleid en voeren hierover het gesprek met deelnemers, pensioengerechtigden werkgevers. Het pensioenfonds streeft daarbij naar draagvlak, vertrouwen en koopkrachtbehoud. De ambitie is dat elke (ex)werknemer en werkgever op de hoogte is van de inhoud van de pensioenregeling. Iedere (gewezen) deelnemer weet wat dit voor hem betekent in geval van pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

Kernwaarden

Ondernemend, eerlijk en ontzorgend.

Het bestuur zal haar missie en visie in 2021 na het uitvoeren van de SWOT-analyse herijken.

1.4 Uitvoering programma #GastVrij Pensioenfonds

Het bestuur van Pensioenfonds Recreatie heeft een ondernemingsplan voor de periode 2017 tot en met 2020 opgesteld om proactief in te spelen op ontwikkelingen in de pensioenbranche en de snel opvolgende ontwikkelingen in de branche Recreatie.

Het hoofddoel van het ondernemingsplan is een beheersbare groei nastreven om een toekomstbestendig pensioenfonds te zijn en te blijven.

Het pensioenfonds is toekomstbestendig als:

1. Er voldoende vraag en draagvlak is voor onze regelingen en de uitvoering daarvan binnen onze sector recreatie;
2. Het belegd vermogen bedraagt minimaal 800 miljoen zodat we voortgang kunnen maken in efficiënt en effectief vermogensbeheer.

Uit een verkennend onderzoek onder werkgevers in de sector uit 2018 (0-meting) is gebleken dat het pensioenfonds haar groeiambitie zou moeten verleggen naar een gastambitie. Dit sluit aan bij de sector waar alles gericht is op het zoveel mogelijk tevredenstellen van de gasten. Om hier invulling aan

te geven heeft het pensioenfonds een programma #GastVrij Pensioenfonds uitgerold voor de duur van 2 jaar: 2019 en 2020.

Het doel van het programma is gedurende 2019 en 2020 werken aan vertrouwen en het creëren van draagvlak onder de werkgevers en de werknemers in de sectoren die het pensioenfonds bedient. Om daarmee invulling te geven aan de nieuwe gastambitie.

Uitvoering programma in 2020

De uitvoering van dit programma is gerealiseerd door een multidisciplinair team dat bestaat uit het vaste communicatieteam van TKP, accountmanagement, bestuur en bestuursondersteuning.

In 2020 is verder gewerkt aan het vergroten van de zichtbaarheid, ondanks de beperkingen vanwege de coronacrisis, met name door inzet van de website, nieuwsbrieven en LinkedIn.

Vanaf het 2e kwartaal van 2020 lag de nadruk op het informeren van werkgevers en deelnemers over de coronacrisis en de gevolgen hiervan voor de premiebetaling en pensioenopbouw. Verder is in samenwerking met sociale partners een proces opgesteld om ervoor te zorgen dat er tijdig een besluit kon worden genomen over de pensioenregeling voor 2021. Hierdoor heeft het pensioenfonds tijdig en nog in 2020 kunnen communiceren over de regeling en de hoogte van de premie. Eind 2020 lag de nadruk op de communicatie over de vrijwillige aansluitingen van Payroll bedrijven.

Verder heeft het team in 2020 gewerkt aan de voorbereiding van het communicatiebeleid voor 2021.

De inzet van de relatiemanager heeft ook in 2020 geleid tot veel positieve reacties onder aangesloten werkgevers. De relatiemanager heeft waardevolle gesprekken gevoerd met werkgevers en in een aantal gevallen ook presentaties gegeven aan werknemers. Met deze gesprekken ontzorgt hij de werkgevers bij hun taak om werknemers te informeren over pensioen en geeft hij een gezicht aan het pensioenfonds. Hij heeft daarnaast ook een signaalfunctie. Inzichten vanuit deze gesprekken deelt hij met het dagelijks bestuur en waar nodig wordt deze input gedeeld met sociale partners tijdens de bijeenkomsten van de Pensioentafel.

Meting van de gastambitie

Bij de totstandkoming van het programma is afgesproken dat gedurende het programma zou worden gemeten of het fonds als gastvrijer wordt ervaren. De relatiemanager heeft in Q1 2019 als uitbreiding van de 0-meting aanvullende gesprekken gevoerd conform de opzet van de eerder gevoerde gesprekken uit de verkenning in 2018. Begin 2020 heeft de 1-meting plaatsgevonden onder een gelijke groep werkgevers.

Het bestuur heeft het doel gesteld dat uit de 1-meting moet blijken dat minimaal de helft van de geïnterviewden uit de 0-meting het pensioenfonds als gastvrijer ervaart.

Hierbij kan worden opgemerkt dat het bestuur voorafgaand aan deze meting geen KPI's heeft opgesteld waardoor het meten van de gastambitie lastig is gebleken.

In het eerste kwartaal van 2020 is de 1-meting gehouden. De conclusies van de onderzoeker zijn:

- De ondernemers vinden dat Pensioenfonds Recreatie in vergelijking met 2018/2019 stappen voorwaarts heeft gemaakt;
  - Kwalificatie van onderzoeker op een schaal van 1-10: van een 4 in 2018 naar een 7 in 2020
  - Goede voortgang bij de meeste van de negen actiepunten uit 2018
- Door het programma # Gastvrij Pensioenfonds is de afstand van het fonds tot de sector verkleind en opereert het fonds minder administratief;
  - Zichtbaarheid, communicatie en administratie zijn verbeterd
  - Relatiemanager vervult zijn taak goed en reageert alert als er vragen/problemen zijn
- Ondernemers vragen het fonds ook oog te blijven houden voor de kerntaak: een goed pensioen tegen een redelijke prijs
- Er is besef en begrip dat de pensioensector zich in zwaar weer bevindt, maar er zijn zorgen over de slechte financiële positie van Pensioenfonds Recreatie
- Er is een duidelijke vraag naar innovaties binnen de pensioenregeling
- Communicatie en administratie gaan veel beter dan in het verleden, maar er zijn nog verbeterpunten.

Het bestuur heeft geconstateerd dat een flink aantal ondernemers waar de relatiemanager niet actief is, niet is geïnterviewd. Het bestuur vindt het belangrijk die nuance aan te brengen. Ook is door het

bestuur aangegeven dat het een selecte groep betreft, waardoor conclusies niet voor de gehele sector kunnen worden getrokken. Om meer onderbouwde conclusies te kunnen trekken is een sectorbreed vervolgonderzoek nodig.

Conclusie en vervolg

Het bestuur heeft een eindrapport van het programma #GastVrij Pensioenfonds vastgesteld. Uit het rapport blijkt dat er stappen zijn gemaakt als het gaat om het realiseren van het doel van het programma. De afstand tot de sector is verkleind en het fonds opereert minder administratief. Alhoewel gastvrijheid bijdraagt aan bekendheid, is vanuit het bestuur de vraag gesteld of dit ook heeft geleid tot het vergroten van het vertrouwen en het draagvlak. De conclusie is dat een gastvrije houding wel heeft geholpen. Ook de introductie van de relatiemanager heeft gezorgd voor een verkleining van de afstand tot de sector.

Het hoofddoel van het ondernemingsplan was te streven naar een beheersbare groei om een toekomstbestendig fonds te zijn en te blijven. Alhoewel er gedurende 2019 en 2020 geen autonome groei van het aantal bedrijven in de sector heeft plaatsgevonden is het aantal bij het pensioenfonds aangesloten werkgevers t.o.v. 2018 toegenomen. Ook heeft de autonome groei van het vermogen ertoe geleid dat het doel van de beheersbare groei en toekomstbestendigheid (zoals gedefinieerd in het ondernemingsplan) is gerealiseerd. Hierbij moet wel de nuancerende opmerking worden geplaatst dat de renteontwikkeling heeft bijgedragen aan de groei van het vermogen.

De inzichten en leerpunten uit het programma #GastVrij Pensioenfonds kunnen het bestuur helpen bij het opnieuw bepalen van haar strategie voor de komende jaren. Draagvlak en vertrouwen blijven ook de komende jaren sleutelwoorden.

1.5 Opdrachtverstrekking en opdrachtaanvaarding

Artikel 102a van de Pensioenwet draagt het bestuur van het pensioenfonds op te zorgen voor de formele opdrachtaanvaarding van sociale partners aan het pensioenfonds opgedragen pensioenregeling. Het bestuur toetst bij de opdrachtaanvaarding voor het pensioenfonds als geheel en voor de relevante beleidsgebieden aan de doelstellingen en uitgangspunten van het pensioenfonds. Het bestuur en sociale partners hebben de doelstellingen en uitgangspunten opgenomen in een door beide ondertekende verklaring opdrachtverstrekking en opdrachtaanvaarding. Deze verklaring is in verslagjaar 2015 voor het eerst opgesteld en in 2020 aangepast.

Pensioentafel

Een goede communicatie tussen sociale partners, die verantwoordelijk zijn voor de inhoud van de pensioenregeling van het Pensioenfonds, stakeholders en het bestuur van het Pensioenfonds, als uitvoerder van de pensioenregeling, is van groot belang. Om deze reden heeft het bestuur van het pensioenfonds in 2017 het initiatief genomen om een Pensioentafel in te richten. De Pensioentafel is het overlegorgaan bestaande uit vertegenwoordigers van cao-partijen en fondsbestuur. Dit orgaan kan namens cao-partijen de inhoud van de pensioenregeling van het pensioenfonds bespreken en kan uitleg geven over de werkingssfeer van het pensioenfonds;

De doelstellingen van de Pensioentafel zijn:

1. Informeren; sociale partners worden door het pensioenfonds geïnformeerd over de ontwikkelingen bij het pensioenfonds. Te denken valt aan de uitkomsten van de haalbaarheidstoets, de financiële positie van Pensioenfonds Recreatie en de ontwikkelingen m.b.t het ondernemingsplan;
2. Bespreken van de pensioenregeling; de Pensioentafel is een orgaan waar inhoudelijke gesprekken worden gevoerd door sociale partners over de inhoud en een wijziging van de pensioenregeling.
3. Uitleg van de werkingssfeer van het pensioenfonds.

De pensioentafel is in 2020 ten minste ieder kwartaal bij elkaar geweest waarbij o.a. de volgende onderwerpen zijn besproken:

- actuele ontwikkelingen pensioenfonds Recreatie;
- pensioenregeling voor 2020 en 2021;
- pensioenakkoord;
- programma #GastVrij Pensioenfonds;
- onderzoek toekomst pensioenregeling en pensioenfonds;
- verklaring van opdrachtverstrekking- en aanvaarding;
- representativiteit en verplichtstelling.

1.6 Haalbaarheidstoets en risicohouding

De haalbaarheidstoets is een wettelijke, jaarlijkse toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De hierbij behorende economische scenario's zijn voorgeschreven. De haalbaarheidstoets heeft de continuïteitsanalyse en de consistentietoets vervangen. In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan economische scenario's.

De haalbaarheidstoets heeft als doel inzicht te geven in:

- De gevolgen van de financiële opzet van het pensioenfonds.
- De verwachtingen en risico's, met name ten aanzien van koopkrachtbehoud.
- De consistentie en evenwichtigheid van het beleid.
- De haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid.
- De herstelkracht van het pensioenfonds.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud.

Uitkomsten haalbaarheidstoets juni 2020

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de haalbaarheidstoets afgezet tegen de gestelde grenzen en voorwaarden en eerdere uitkomsten. Hieruit blijkt dat het pensioenfonds slaagt voor de toets.

	Risicohouding (lange termijn)	2019	2020	
Toetsing pensioenresultaat	Ondergrens	Resultaat	Resultaat	Voldaan?
Vanuit feitelijke financiële positie				
Mediaan	80%	84%	100%	Ja
5^e percentiel		53%	75%	
Relevante afwijking t.o.v. mediaan	43%	37%	25%	Ja

Het toetsen of er sprake is van voldoende herstelkracht of een realistische premie is in 2020 niet van toepassing, omdat het pensioenfonds voldoet aan de normen van de haalbaarheidstoets.

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets laten zien dat het pensioenfonds binnen de grenzen blijft waardoor een aanpassing van de financiële opzet niet noodzakelijk is.

1.7 Pensioenregeling

Om uitvoering te geven aan de doelstelling om te streven naar een nominaal pensioen, voert het pensioenfonds de pensioenregeling uit zoals deze is afgesproken door sociale partners. De pensioenregeling is verder uitgewerkt in een pensioenreglement.

De pensioenregeling 2020 en 2021:

Kenmerken	2020	2021
Pensioensysteem	Middelloonregeling (CDC) met een voorwaardelijke toeslagverlening (indexatie).	Middelloonregeling (CDC) met een voorwaardelijke toeslagverlening (indexatie).
Toetredingsleeftijd	21 jaar	21 jaar
Pensioenrichtleeftijd	eerste dag van de maand waarin de 67-jarige leeftijd bereikt wordt.	eerste dag van de maand waarin de 67-jarige leeftijd bereikt wordt.
Maximum pensioengevend salaris	€ 57.232 (€ 28,74 per uur)	€ 58.311 (€ 29,40 per uur)
Franchise	€ 11.312 (€ 5,68 per uur)	€ 11.614 (€ 5,86 per uur)
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	1,403%	1,310%
Vrijwillige Anw-pensioen	Ja	Ja
Partnerpensioen op risicobasis	57% te bereiken ouderdomspensioen	57% te bereiken ouderdomspensioen
Wezenpensioen	14% te bereiken ouderdomspensioen	14% te bereiken ouderdomspensioen
Premie	21,8%	21,8%
Premievrijstelling in geval van arbeidsongeschiktheid	Ja	Ja

1.8 Aantal deelnemers aan de pensioenregeling

In onderstaande tabel is het verloop van de aantallen deelnemers weergegeven.

	Ultimo 2019	Bij	Af	Ultimo 2020
Deelnemers	18.752	4.214	4.218	18.748
Gewezen deelnemers	67.860	5.355	4.805	68.410
Pensioengerechtigden	2.714	482	187	3.009
<i>Ouderdomspensioen</i>	2.511	428	161	2.778
<i>Arbeidsongeschiktheidspensioen</i>	26	1	2	25
<i>Partnerpensioen</i>	120	49	12	157
<i>Wezenpensioen</i>	57	4	12	49
Totaal	89.326	10.051	9.210	90.167

De deelnemers worden geteld per persoon en niet op basis van dienstverband. Het aantal actieve deelnemers is in 2020 nagenoeg hetzelfde gebleven. Wij merken hier op dat het deelnemersaantal per 1 januari 2021 positief beïnvloed wordt als gevolg van de vrijwillige aansluiting van enkele payroll bedrijven.

Het pensioenfonds is gestart met het uitvoeren van de automatische uitgaande waardeoverdrachten van kleine pensioenen. Dit heeft als gevolg dat er een lagere groei van het aantal gewezen deelnemers heeft plaatsgevonden.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de aantallen deelnemers die bij het pensioenfonds zijn geregistreerd en voor wie in de jaren 2016-2020 premie is ontvangen.

	2020	2019	2018	2017	2016
Aantal verzekerden	18.748	18.752	19.192	18.822	18.484

Het aantal actieve deelnemers is in 2019 afgenomen. Dit had voornamelijk te maken met het vertrek van een grote werkgever per 1 januari 2019. Zij zijn slaper geworden in het pensioenfonds.

1.9 Aansluitingsbeleid

Beleid vrijwillige aansluiting

Om te groeien als pensioenfonds is het belangrijk dat werkgevers die niet onder de verplichtstelling vallen, zich vrijwillig kunnen aansluiten bij het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft de mogelijkheden waaronder vrijwillige aansluiting mogelijk is, vastgelegd in statuten van het pensioenfonds. De statutaire verplichtstelling is opgenomen in bijlage 7 van dit jaarverslag.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van het aantal aangesloten werkgevers weergegeven, onderscheiden naar het type aansluiting.

Type aansluiting	31-12-2020	31-12-2019
Verplichte aansluitingen	1.482	1.461
Vrijwillige aansluitingen	41	32
Ambtshalve aansluitingen ⁵	10	89
Totaal	1.533	1.582

Beleid vrijstellingen

In het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 (hierna: VBB) zijn vier verplichte vrijstellingsgronden opgenomen. Naast deze verplichte vrijstellingsgronden heeft het pensioenfonds de discretionaire bevoegdheid om op andere gronden vrijstelling te verlenen van de verplichte deelneming aan het bedrijfstakpensioenfonds (conform artikel 6 van het VBB). Het algemeen beleid van het pensioenfonds is dat er geen onverplichte vrijstelling wordt verleend, tenzij er sprake is van een dusdanig zwaarwegend belang voor de werkgever en/of zijn werknemers in verhouding tot het belang van het pensioenfonds, dat het pensioenfonds meent te moeten overgaan tot het verlenen van een onverplichte vrijstelling te weten afwikkelingsvrijstelling.

Het pensioenfonds geeft, indien de werkgever voldoet aan de voorwaarden, alleen een afwikkelingsvrijstelling bij de privatisering van een zwembad, wanneer de groep werknemers voor wie vrijstelling wordt verzocht, vóór de privatisering ambtenaar was en op grond daarvan verplicht deelnam aan de pensioenregeling van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP); door het verlenen van vrijstelling kunnen deze personen deelnemer blijven bij het ABP. Het geven van deze vrijstelling wordt geacht in het belang te zijn van de betrokken werknemer. Deze vrijstelling geldt voor de bestaande werknemers die direct voor ingang van de vrijstelling werkzaam zijn bij de betreffende werkgever.

In de onderstaande tabel is opgenomen hoeveel vrijstellingsverzoeken in 2020 en voorgaande jaren zijn ingediend en hoeveel verzoeken zijn toegekend.

	2020	2019	2018	2017	2016
Aantal ingediende vrijstellingsverzoeken	3	6	2	6	7
Aantal verleende vrijstellingen	3	2	2	9	5

Werkzaamheden Aansluitings- en vrijstellingscommissie (AVC) naar het dagelijks bestuur

Per 1 januari 2020 is de AVC opgeheven. Het mandaat van het dagelijks bestuur is uitgebreid met de behandeling van aansluitings- en vrijstellingsvraagstukken, waarbij het bestuursbureau een filterende rol speelt voor de aanlevering van dergelijke vraagstukken vanuit TKP. Hiermee worden de werkzaamheden van de AVC voortgezet door het dagelijks bestuur en blijkt een aparte commissie niet langer noodzakelijk. De doorlooptijd van de afhandeling van verzoeken is aanzienlijk verkort omdat het dagelijks bestuur vaker vergadert dan de AVC

Handhavingsbeleid

Zoals eerder is aangegeven is het pensioenfonds een verplichtgesteld pensioenfonds. Om ervoor te zorgen dat alle werkgevers die onder de verplichtstelling zich aansluiten en alle werknemers van verplichtgestelde werkgevers worden aangemeld heeft het pensioenfonds een handhavingsbeleid. Dit is nodig om te voorkomen dat werknemers wel recht hebben op pensioen van het pensioenfonds, maar

⁵ Ambtshalve aansluitingen zijn aansluitingen waarbij geen volledige gegevens zijn ontvangen van de werkgever, maar de werkgever toch wordt aangesloten. en een ambtshalve nota in plaats van een premienota krijgt opgelegd. Een ambtshalve nota is gebaseerd op een schatting of op de laatst opgelegde premienota. De ambtshalve nota wordt gecorrigeerd zodra de gegevens beschikbaar zijn.

er nooit premie voor hen is betaald. Het pensioenfonds richt zich daarbij onder meer op het handhaven van de verplichtingen van de werkgever: zorgen dat de juiste werkgevers zijn / worden aangesloten, het tijdig aanleveren van de deelnemersgegevens en het tijdig betalen van de pensioenpremies.

Het doel van het handhavingsbeleid is om iedereen die onder de verplichtstelling valt een goed pensioen te geven. De uitvoering van het handhavingsbeleid is in 2020 door TKP uitgevoerd conform de afspraken die hierover met het pensioenfonds zijn gemaakt.

2 Financieel beleid

Het pensioenfonds is een 'eigen beheer' fonds. In dit hoofdstuk volgt een opsomming van:

- Premiebeleid (2.1)
- Beleggingsbeleid (2.2)
- Ontwikkelingen dekkingsgraad (2.3)
- Toeslagenbeleid (2.4)
- Kortingenbeleid (2.5)
- Uitvoeringsbeleid (2.6)

2.1 Premiebeleid

Premiebeleid

De financiering van de op basis van het pensioenreglement vast te stellen pensioenaanspraken gebeurt door betaling van een doorsneepremie. Voor de periode vanaf 1 januari 2020 tot en met 31 december 2024 is dit percentage door cao-partijen vastgesteld op 21,8%.

Het fonds beoordeelt of en in hoeverre de door cao-partijen overeengekomen premie en door werkgevers verschuldigde premie toereikend is voor de inkoop van de reglementaire aanspraken op pensioen en dekking van de benodigde opslagen. Indien in enig jaar de kostendekkende premie hoger blijkt te zijn dan de premie op basis van het overeengekomen premiepercentage, wordt de inkoop van aanspraken op pensioen zodanig naar beneden bijgesteld dat de door het fonds te ontvangen premie gelijk is aan de kostendekkende premie die het fonds hanteert. Als de kostendekkende premie lager blijkt te zijn dan de premie op basis van het overeengekomen premiepercentage, wordt de inkoop van aanspraken op pensioen zodanig naar boven bijgesteld dat de door het fonds te ontvangen premie gelijk is aan de kostendekkende premie die het fonds hanteert. Indien een situatie als beschreven aan de orde is, treden partijen en het fonds tijdig met elkaar in overleg over het vraagstuk van evenwichtige belangenafweging.

Premiecomponenten

De premie wordt vastgesteld op basis van de onderstaande uitgangspunten:

- De samenstelling van het deelnemersbestand.
- De regeling.
- De verwachte inflatie.
- Het verwacht rendement.

Overlevingsgrondslagen

Deze grondslagen zijn in 2020 gewijzigd. Het bestuur heeft besloten over te gaan naar de Prognose Tafels AG2020. De ervaringssterftecorrectie wordt tweejaarlijks beoordeeld gelijktijdig met de nieuwe publicatie van de AG prognose tafels, waarbij het bestuur een besluit neemt om wel of geen aanpassing te doen.

De verwachte inflatie

Sinds 2020 zijn nieuwe maximale parameters voor het verwacht rendement van kracht, zoals deze door de Commissie Parameters in 2019 zijn bekend gemaakt. Deze parameters zijn voor de premie 2021 voor het eerst van toepassing. Op basis van deze parameters geldt een verwachte prijsinflatie op lange termijn van 1,9%. Het fonds maakt gebruik van het ingroepad zoals gepubliceerd door DNB per 1 oktober 2020. Dit betekent dat in het eerste jaar een inflatiecijfer van 1,6% geldt dat vervolgens in vijf jaren gelijkmatig toegroeit naar 1,9%. Het bestuur heeft dit ingroepad vastgesteld voor dezelfde periode als het rendement op vastrentende waarden vaststaat.

Het verwacht rendement en te hanteren peildatum

Het bestuur heeft op 12 december 2019 het verwacht rendement voor vastrentende waarden vastgesteld voor een periode van vijf jaar met als peilmoment 30 november 2019. Het bestuur heeft voorafgaand aan de besluitvorming het verantwoordingsorgaan om advies gevraagd over de feitelijke premie en de premiecomponenten voor 2020.

Premiemaatregelen tijdens Corona

Aan het begin van de Coronacrisis in 2020 heeft de Verblijfsrecreatie ernstige gevolgen ervaren van de coronacrisis. Ook in de sector zwembaden- en scholen heeft de crisis een enorme impact. Het fonds heeft in 2020 intensief contact gehad met de sociale partners over eventuele maatregelen m.b.t. de incasso van de premie. Het bestuur heeft op basis hiervan besloten dat alle werkgevers tot 1 juni 2020 uitstel van betaling konden krijgen, als dit wenselijk zou zijn. Werkgevers zijn hiervan op de hoogte gesteld. Het bestuur heeft daarna besloten om een specifieke versoepeling van het incassobeleid te gaan hanteren vanaf 1 juni 2020 tot 1 juli 2020. Het pensioenfonds heeft gecommuniceerd dat als de werkgever de facturen niet kan betalen, de werkgever contact moet opnemen met het pensioenfonds om een betalingsregeling te treffen. Hierbij worden geen incassokosten gehanteerd. Vanaf juli 2020 is het reguliere incassobeleid weer van kracht. In die periode werd al zichtbaar dat het bezoek aan de vakantieparken een vlucht nam. Helaas is de situatie voor de zwembaden heel anders. Ook voor vakantieparken waarbij horecavoorzieningen een grote rol speelt, is het nog altijd lastig.

Tenslotte heeft de relatiemanager regelmatig contact gehad met werkgevers en heeft Vesting Finance namens het fonds contact opgenomen met werkgevers over een betalingsregeling. Het dagelijks bestuur ontvangt elke week kwartaal een overzicht van de nog openstaande premies. Per 31 december 2020 stond er ca. 3% aan premies open. Dit wijkt niet noemenswaardig af van de reguliere achterstand op die datum.

2.2 Beleggingsbeleid

Teneinde de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn te realiseren belegt het bestuur de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze. Het pensioenfonds hanteert hiervoor een meerjarig strategisch beleggingsplan dat jaarlijks wordt vertaald in een jaarplan beleggingen. Een ALM-studie in combinatie met scenario-analyses ligt ten grondslag aan het strategisch beleggingsbeleid van het pensioenfonds.

Met behulp van beleggingsovertuigingen, bijlage 3 van dit jaarverslag, formuleert het pensioenfonds onder andere een kader hoe het omgaat met financiële markten en beleggingen. Goed opgestelde overtuigingen vormen een visie op de werking van financiële markten en de manier waarop het pensioenfonds hierin acteert om de doelstellingen te behalen. De overtuigingen geven daarmee een kader voor het bestuur om nieuwe beleggingsmogelijkheden te beoordelen, zijn een ijkpunt voor het bestuur en maken een duidelijkere verantwoording naar de deelnemers, toezichthouder en andere stakeholders mogelijk. De beleggingsovertuigingen zijn opgenomen in het strategisch beleggingsplan 2020-2023.

Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is opgesplitst in een matchingportefeuille en een returnportefeuille.

- Het primaire doel van de matchingportefeuille is het nakomen van een deel van de nominale pensioentoezeggingen middels staatsobligaties, renteswaps en liquide middelen.
- De returnportefeuille of rendementsportefeuille heeft primair tot doel het realiseren van een overrendement ten opzichte van de verplichtingen ter financiering van het toeslagenbeleid. Dit gebeurt middels aandelen, bedrijfsobligaties, asset-backed securities en hypotheeklen.

2.2.1 Overzicht beleggingen

Het pensioenfonds belegt eind 2020 28,5% van het vermogen in een wereldwijd gespreide portefeuille van aandelen, 20% van het vermogen in Nederlandse woninghypotheken en 14% in Europese bedrijfsobligaties. De overige 37,5% wordt belegd in de matchingportefeuille, die tot doel heeft om het renterisico van de verplichtingen gedeeltelijk af te dekken.

Beleggingscategorie	Strategische weging eind 2020	Feitelijke weging eind 2020
Matchingportefeuille		
Vastrentende waarden (staatsobligaties, renteswaps en kasgeld)	37,5%	37,7%
Returnportefeuille*	62,5%	62,3%
Aandelen	28,5%	30,6%
<i>Ontwikkelde markten</i>	22,3%	23,5%
<i>Opkomende markten</i>	2,3%	2,6%
<i>Small Cap EAFE</i>	2,0%	2,2%
<i>Small Cap US</i>	2,0%	2,3%
Bedrijfsobligaties	7,0%	6,9%
Asset-backed securities	7,0%	6,9%
Hypotheke	20,0%	18,0%
Totaal	100,0%	100,0%
Rente-afdekking (marktrente)	44%	43%
Valuta-afdekking USD	75%	73%

* Door afronding tellen de percentages niet exact op.

De feitelijke asset allocatie kan binnen de onderstaande bandbreedtes afwijken van de strategische allocatie.

Het allocatiebeleid van het pensioenfonds is passief, de bandbreedtes zijn niet bedoeld om invulling te geven aan actief allocatiebeleid. Maandelijks wordt de feitelijke allocatie gemonitord en bijgestuurd.

Categorie	Strategische mix	Minimum	Maximum
Matchingportefeuille	37,5%	27,5%	47,5%
Aandelen	28,5%	18,5%	38,5%
Bedrijfsobligaties	7%	4%	10%
Asset-backed securities	7%	4%	10%
Hypotheke	20%	15%	25%

2.2.2 Beheersing renterisico

Het pensioenfonds hanteert dynamiek in de renteafdekking. Bij een lage rente geldt een lagere renteafdekking en bij een hoge rente wordt een hogere renteafdekking toegepast. De opbouw in de renteafdekking bij een stijgende rente komt tegemoet aan de doelstelling van het pensioenfonds om de nominale rechten te beschermen. Tegelijkertijd kan bij een lage rente de rente een bron van rendement zijn. De dekkingsgraad profiteert dan van een eventuele rentestijging. De dynamische renteafdekking van het pensioenfonds is bij een fluctuerende rente een bron van rendement, omdat de strategie zo is ontworpen dat wordt geprofiteerd bij volatiele rentes. Het renteniveau bij opbouw van de renteafdekking is hoger dan het renteniveau bij afbouw.

Het pensioenfonds hanteert het volgende dynamische beleid ten aanzien van het renterisico.

30-jaars rente	0,5%	1,0%	1,5%	2,0%	2,5%	3,0%	3,5%	4,0%	4,5%	5,0%
Renteafdekking	44%	52%	60%	68%	76%	84%	92%	100%	108%	100% + VEV

Per 31 december 2020 bevindt de 30-jaars rente zich onder de 0,5%. De huidige strategische renteafdekking bedraagt 44%. Indien de rente de grens (trigger) van 1,0% overschrijdt wordt de strategische renteafdekking aangepast. Ook de triggers worden op dat moment aangepast naar de omliggende niveaus. Ter illustratie: na het raken van de trigger op 1,0% liggen de nieuwe triggers op 0,5% en 1,5%. In 2020 is geen trigger geraakt.

Het pensioenfonds houdt in de renteafdekking niet alleen rekening met de huidige verplichtingen maar ook met de opbouw van nieuwe pensioenverplichtingen. Doordat het premiepercentage voor toekomstige verplichtingen voor een bepaalde periode vaststaat, vertegenwoordigt de verwachte opbouw een economisch renterisico voor het pensioenfonds. In de berekening van het renterisico per eind 2020 wordt rekening gehouden met de nieuwe opbouw tot en met eind 2021.

2.2.3 Impact Covid-19

De Covid-19 had in eerste instantie een negatieve impact met aanzienlijke verliezen op de beleggingsportefeuille in het eerste kwartaal. Deze verliezen zijn gedurende het jaar grotendeels goed gemaakt. In de eerste maanden van de crisis heeft de beleggingsadviescommissie frequenter vergaderd en vaker (wekelijks) de financiële positie en beleggingsportefeuille gemonitord. Dit heeft niet geleid tot aanpassingen in de portefeuille. Wel is herbalanceringsprocedure aangepast. In met name Q2 zijn de premieontvangsten (door het verlenen van uitstel voor de premiebetaling) aanzienlijk gedaald. De premie wordt gebruikt om de portefeuille maandelijks bij te sturen. Het pensioenfonds heeft daarom besloten om de portefeuille maandelijks bij te sturen vanuit de matchingportefeuille met een bedrag ter grootte van de nog niet betaalde premie. De niet ontvangen premie is gedurende het jaar voor een groot deel alsnog ontvangen.

2.2.4 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Sinds 2013 moeten pensioenfondsen wettelijk investeringen vermijden in bedrijven die te maken hebben met de productie, verkoop of distributie van clustermunitie, maar ook in beleggingsinstellingen en indexen waar clustermunitie-ondernemingen voor meer dan 5% deel van uitmaken. Ook dienen fondsen investeringen te vermijden wanneer sprake is van plaatsing van een onderneming op een zwarte lijst of van sanctie maatregelen, zoals tegen Rusland en Syrië.

Hiermee houdt het bestuur zich aan de regelgeving omtrent clustermunitie. Door de keuze voor (bij voorkeur passieve) beleggingsfondsen heeft het pensioenfonds geen rechtstreekse invloed op de keuze in welke ondernemingen wordt belegd. Immers, het pensioenfonds belegt in beleggingsfondsen waarbij individuele selectie van ondernemingen niet mogelijk is. Het pensioenfonds heeft haar beleggingen getoetst aan bovenstaande wet- en regelgeving. Uit die toetsing bleek dat er relatief zeer kleine bedragen worden belegd in ondernemingen die te maken hebben met clustermunitie. Het bestuur realiseert zich dat dit onwenselijk is en bespreekt jaarlijks tijdens de invulling van het jaarplan beleggingen haar mogelijkheden.

Het pensioenfonds hanteert MVB-criteria vanuit het perspectief van risicomanagement bij de invulling van het beleid. Concreet betekent dit dat beleggingen voldoen aan wet- en regelgeving op MVB-gebied, en waar mogelijk gebruik wordt gemaakt van dialoog en stemmen, negatieve en normatieve screening en ESG-integratie. De MVB-criteria worden meegenomen in beleggingsbeslissingen, zoals bij de evaluatie van bestaande en nieuwe categorieën, het opstellen van beleggingsrichtlijnen en selectie en evaluatie van beleggingsfondsen en vermogensbeheerders.

Pensioenfonds Recreatie heeft het stembelief beoordeeld en goedgekeurd zoals dat door de vermogensbeheerder van het betreffende beleggingsfonds is opgesteld en vastgelegd in de prospectus. Pensioenfonds Recreatie volgt dit beleid en evalueert periodiek of het stembelief nog passend is. In onderstaande tabel is per categorie opgenomen op welke wijze Pensioenfonds categorie invulling geeft aan MVB.

Categorie	MVB beleid	Toelichting
Matchingportefeuille	- ESG-integratie	- Voorkeur voor green bonds indien risico/rendement vergelijkbaar - Rapportage over duurzaamheid portefeuille
Returnportefeuille		
Aandelen ontwikkelde markten	- Dialoog - Stemmen - MVB-uitsluitingen	- Uitsluiting controversiële wapens, consumentenvuurwapens, teerzand en tabak, bedrijven met controversies omtrent klanten, milieu, bestuur, mensenrechten, of arbeidsomstandigheden, en uitsluiting bedrijven die steenkolen of mijnen gebruiken voor energiedoeleinden.
Aandelen opkomende markten	- Dialoog - Stemmen	
Aandelen small cap	- Dialoog - Stemmen	
Bedrijfsobligaties	- Dialoog - Stemmen - MVB-uitsluitingen - Best-in-class ESG-selectie	- Uitsluiting controversiële en offensieve wapens - Na engagement kunnen bedrijven worden uitgesloten met controversies omtrent klanten, milieu, bestuur, mensenrechten, arbeidsomstandigheden, wapens nucleaire energie, gokken en tabak. - Bedrijven met hogere ESG score hebben voorkeur, en met laagste ESG scores worden uitgesloten.
ABS	- ESG-integratie	- ESG wordt meegewogen in investeringsbeslissingen, a.d.h.v onderpand, uitgevende partij en land van het onderpand. ABS obligaties met een negatief ESG profiel worden uitgesloten (bv. leningen met woekerrente, of partijen met agressief incassobeleid).
Hypotheek	- ESG-integratie	- De strategie is gericht op stimulering verhogen energielabel, verduurzaming woning, benchmark en maatwerk aan consument (bv. bij betalingsachterstanden).

Voor de uitbestedingspartijen vereist het pensioenfonds een duurzame en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering (aantoonbaar door een UN PRI of soortgelijke verklaring). Voor alle vermogensbeheerders geldt dat deze de UN PRI hebben ondertekend.

In 2020 is het MVB-beleid getoetst op ontwikkelingen in wet- en regelgeving en markt, en waar nodig aangescherpt. In 2021 vindt een evaluatie van het MVB-beleid plaats, waarbij een uitvraag onder deelnemers van het pensioenfonds wordt betrokken.

2.2.5 Prudent person

Met de invoering van het nieuwe FTK per 2015 is expliciet in de regelgeving opgenomen dat het pensioenfonds onderbouwt dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de prudent person regel. Het pensioenfonds heeft ten behoeve van de prudent person toets door de certificerend actuaaris een vragenlijst ingevuld. Deze vragenlijst is een self-assessment waarmee het pensioenfonds de onderbouwing vastlegt. Het pensioenfonds is van mening dat het voldoet aan de aan de prudent person regel. De belangrijkste uitgangspunten voor toepassing van het prudent beginsel zijn vastgelegd in wet- en regelgeving. In bijlage 7 is een samenvatting van de onderbouwing opgenomen.

2.2.6 Terugblik resultaat 2020

Het beleggingsjaar 2020 bracht een forse daling in het eerste kwartaal als gevolg van de Covid-19 crisis, met een aanzienlijk maar volatiel herstel in de volgende kwartalen van 2020. Gedurende het jaar bevond de gehele rentecurve zich een groot deel van het jaar rond de nul of was zelfs negatief.

Onderstaande tabel toont het beleggingsresultaat van Pensioenfonds Recreatie in 2020. De indirecte vermogensbeheerkosten (binnen de beleggingsfondsen) zijn verrekend met het rendement en bestaan uit beheerskosten en transactiekosten. De directe vermogensbeheerkosten zijn niet verrekend met het rendement.

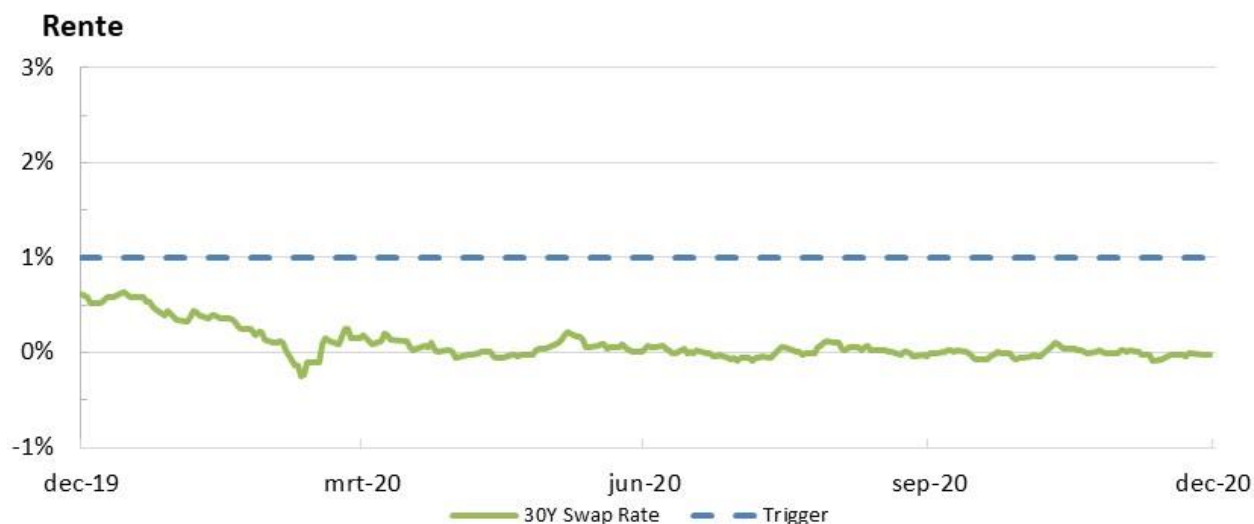
Beleggingscategorie	Rendement Portefeuille	Rendement Benchmark	Benchmark
Matchingportefeuille			
Vastrentende waarden (staatsobligaties, renteswaps en kasgeld)	30,3%	30,3%	
Returnportefeuille	4,0%	5,5%	
Aandelen			
<i>Ontwikkelde landen</i>	7,5%	7,8%	<i>MSCI World ex. Controversies</i>
<i>Opkomende Landen</i>	8,2%	8,5%	<i>MSCI Emerging Markets</i>
<i>Small Cap EAFE</i>	3,2%	3,1%	<i>MSCI EAFE Small Cap</i>
<i>Small Cap US</i>	9,2%	8,6%	<i>MSCI USA Small Cap</i>
Bedrijfsobligaties	3,0%	2,7%	iBoxx EUR Corporates
Asset-backed securities	0,3%	0,1%	Barclays ABS FR Euro & Barc Capital ABS FR Euro
Hypotheke	2,3%	3,2%	Barclays Cust. PHF Swap Index
Totaal (exclusief valutahedge)	14,4%	15,3%	
Totaal (inclusief valutahedge)	15,4	16,3%	

Voor het benchmarkrendement van de matchingportefeuille geldt dat deze gelijkgesteld is aan het feitelijke rendement.

Toelichting rendement matchingportefeuille

De matchingportefeuille heeft tot doel om het renterisico op de verplichtingen gedeeltelijk af te dekken. Onderstaande grafiek toont het verloop van de 30-jaars rente in 2020 en de daarbij horende trigger voor de aanpassing van de strategische rentafdekking die bij het huidige renteniveau op 1% ligt.

De 30-jaars rente is in 2020 gedaald, van 0,63% in het begin van het jaar naar -0,02% einde jaar. Door de rentedaling stegen de verplichtingen in waarde, en was eveneens het rendement op de matchingportefeuille positief.

Gedurende het gehele jaar 2020 lag de 30-jaars rente lager dan het niveau van de trigger, waardoor het strategische niveau van de renteafdekking gedurende het jaar ongewijzigd is gebleven.

Effectiviteit renteafdekking

Maandelijks wordt de actuele (ex-ante) renteafdekking gemonitord. Eenmaal per kwartaal wordt over de gerealiseerde (ex-post) renteafdekking gerapporteerd. Ontwikkelingen in de spread en overige factoren kunnen ervoor zorgen dat de gerealiseerde afdekking afwijkt van de strategische afdekking. Dit is met name het geval als de rentebewegingen klein zijn.

	Q1 2020	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020
Resultaat verplichtingen (EUR mln)	165	55	17	8
Resultaat matchingportefeuille (EUR mln)	71	24	8	3
Strategische renteafdekking	44%	44%	44%	44%
Gerealiseerde renteafdekking	43%	43%	48%	38%

De gerealiseerde renteafdekking sloot in 2020 aan bij de strategische renteafdekking.

Attributie resultaat matchingportefeuille

Het resultaat van de matchingportefeuille kan worden verdeeld in drie componenten: renteontwikkelingen, spreadontwikkelingen (de spread is het verschil tussen de rente op swaps en staatsobligaties) en overige componenten.

Resultaat Matchingportefeuille (EUR mln)	Matchingportefeuille	Verplichtingen
Totaal	€ 106,4	€ 245,3
Rente	€ 104,9	€ 245,3
Spread	€ 3,8	€ 0,0
Overig	-€ 2,3	€ 0,0

Rente

Het renterisico wordt gevormd door de huidige verplichtingen en de verwachte opbouw van verplichting waarvan de premie vastligt. Het resultaat op de verplichtingen wordt berekend middels de swaprente.

De matchingportefeuille heeft tot doel een deel van het renterisico af te dekken. Dit gebeurt door middel van vastrentende waarden zoals swaps, staats(gerelateerde)obligaties en kasgeld.

Spread

De rente op staatsobligaties kent een op- of afslag ten opzichte van de swaprente. Een verandering van deze opslag levert een resultaat op. In 2020 was dit resultaat 3,8 EUR mln. In 2020 is meer spreadrisicobudget ingezet. Het spreadresultaat is in absolute omvang beperkt doordat het renterisico overwegend met renteswaps wordt afgedekt. Het spreadrisico vanuit staats(gerelateerde)obligaties is daardoor laag.

Overig

Het overige resultaat komt doordat de korte rente die wordt betaald op swaps niet gelijk is aan de rente die ontvangen wordt op kasgeld en kortlopende staatsobligaties. In 2020 was dit resultaat -2,3 EUR mln.

Toelichting rendementen returnportefeuille*Aandelen (28,5% van het vermogen)*

Het pensioenfonds belegt op een passieve wijze in een wereldwijd gespreide aandelenportefeuille. Het behaalde rendement op de aandelenportefeuille was +7,5%. Dit is 0,2%-punt lager dan het benchmarkrendement. Het onderrendement ten opzichte van de benchmark wordt veroorzaakt doordat voor het beleggingsfonds aandelen ontwikkelde markten 31 december 2020 een "bank holiday" was. Hierdoor is er op deze datum geen koers vastgesteld voor het beleggingsfonds, maar wel voor de benchmark. Hierdoor is voor dit fonds een relatief groot verschil van ca. -0,7% tussen het portefeuille- en het benchmarkrendement ontstaan in december 2020 (wat in januari 2021 weer is goed gemaakt).

De getoonde cijfers voor aandelen zijn exclusief het effect van de valuta-afdekking.

Bedrijfsobligaties (7% van het vermogen)

Het rendement van het bedrijfsobligatiefonds over het gehele jaar bedroeg 3,0%. Dit is 0,3%-punt hoger dan het benchmarkrendement. Het fonds belegt in obligaties met een hoge kredietwaardigheid volgens een "enhanced indexing" strategie waarbij beperkt kan worden afgeweken van de benchmark. De rente en kredietopslag voor deze obligaties daalden in 2020, waardoor het rendement positief was.

Asset-backed securities (ABS) (7% van het vermogen)

Het ABS-fonds belegt actief in asset-backed securities met een hoge kredietwaardigheid, genoteerd in euro en gespreid over verschillende uitgevers, onderpanden, sectoren en landen. Het rendement was 0,3% in de belegde periode, 0,2%-punt hoger dan het benchmarkrendement.

Hypotheke (20% van het vermogen)

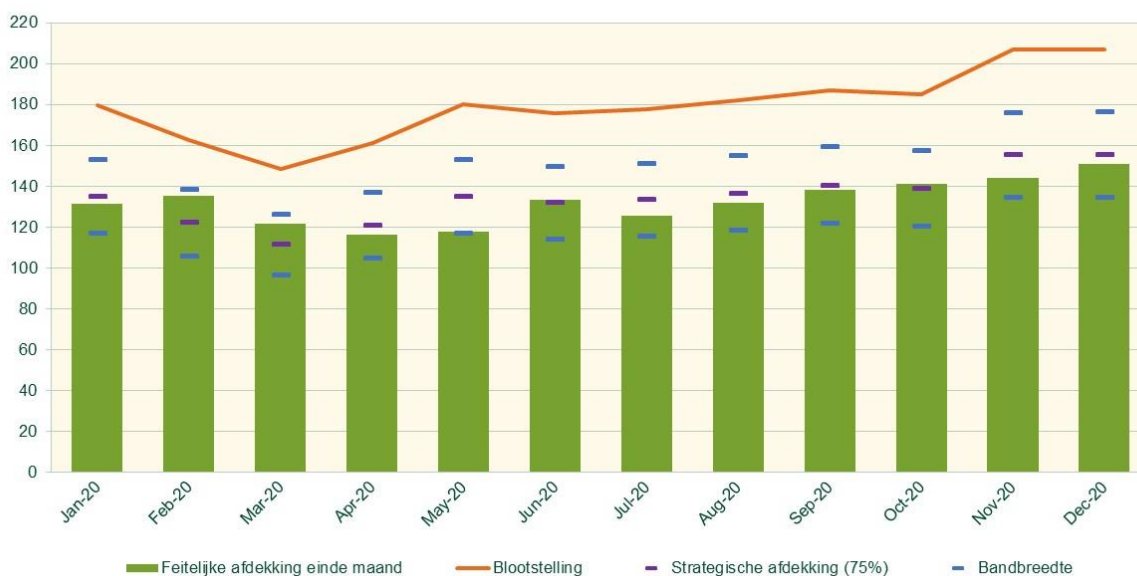
Het hypothekefonds behaalde een rendement van 2,3%. Dit is 0,9%-punt lager dan het benchmarkrendement. Het onderrendement werd met name veroorzaakt door een stijging van de kredietopslag in de rente die gebruikt wordt voor de waardering van de hypotheekportefeuille ten opzichte van de risicovrije rente. Voor deze categorie is geen goed passende benchmark beschikbaar. De benchmark is gebaseerd op de risicovrije rente. Door de relatief hard gedaalde risicovrije rente ten opzichte van de rente die gebruikt wordt om de hypotheekportefeuille te waarderen, heeft de benchmark beter gepresteerd dan de portefeuille.

Toelichting valuta-afdekking

Valutarisico wordt vanuit de beleggingsovertuigingen niet als bron van rendement gezien. Het beleid van het pensioenfonds is om deze risico's af te dekken indien er sprake is van een materiële blootstelling. Een volledige afdekking is niet optimaal omdat er sprake is van samenhang tussen de valutakoers en het aandeel. Dit komt mede doordat een aandeel dat in dollars genoteerd is ook inkomsten uit andere regio's zoals het Eurogebied heeft. De strategische valuta-afdekking is bepaald op 75% voor uitsluitend de US dollar. Eind 2020 is dit nog steeds de enige materiële positie in vreemde valuta.

Munteenheid	Blootstelling Q4 2020 (in EUR mln)	Blootstelling (% balans)	Strategische Afdekking
Amerikaanse Dollar	208	18,0%	75% (+/- 10%)
Britse Pond	15	1,3%	0%
Japanse Yen	29	2,5%	0%
Zwitserse Franc	10	0,9%	0%
Australische Dollar	8	0,7%	0%

Valuta-afdekking US Dollar (in EUR mln)

Bovenstaande grafiek toont de valutablootstelling en de valuta-afdekking (in EUR mln) op het einde van iedere kalendermaand. De indicatiestrepen geven de gewenste afdekking (75% - paars) en de bandbreedte (65% tot 85% - blauw) aan. Doordat de valutadoorrol midden in de maand plaatsvindt kan de afdekking einde maand afwijken van de strategische afdekking. Te zien is dat de afwijking beperkt is en binnen de bandbreedte valt. Eind 2020 bedroeg de feitelijke afdekking 73%.

Z-score en performancetoets

Het pensioenfonds is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds. Wanneer de beleggingsperformance van het pensioenfonds onder een door de wetgever bepaalde grens valt, moet het pensioenfonds, op basis van het vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000, vrijstelling verlenen van de verplichtstelling wanneer een onderneming daarom verzoekt. De pensioenregeling moet wel gelijkwaardig zijn aan die van het pensioenfonds.

Om te bepalen of de beleggingsperformance van het pensioenfonds boven een bepaalde grens ligt, wordt het feitelijke beleggingsrendement vergeleken met het rendement van een door het pensioenfonds vastgestelde normportefeuille. Dit wordt gedaan door jaarlijks de Z-score van het pensioenfonds te bepalen. Hierbij wordt het rendement (de performance) van het pensioenfonds en het rendement van de benchmark vergeleken, en het verschil gedeeld door een factor die afhankelijk is van de samenstelling van het belegde vermogen (de verhouding obligaties/aandelen).

Voor het bepalen van de ongecorrigeerde performancetoets worden de Z-scores over een periode van

5 jaar opgeteld en gedeeld door de wortel van vijf. Volgens het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 dient bij deze ongecorrigeerde performancetoets 1,28 opgeteld te worden. De uitkomst van deze gecorrigeerde performancetoets moet positief zijn. Meer informatie over de berekening van de Z-score en de performancetoets is te vinden in het Vrijstellings- en Boetebesluit Wet Bpf 2000.

De uitkomst van de Performancetoets over 2020 is positief. Ondernemingen kunnen niet verzoeken om vrijstelling op basis van deze toets.

Jaar	Z-score	Ongecorrigeerde Performancetoets (5 jaar)	Gecorrigeerde Performancetoets (5 jaar)
2020	-0,75	0,76	2,04
2019	-0,43	0,80	2,08
2018	-0,11	1,33	2,61
2017	-0,08	2,17	3,45
2016	3,06	2,07	3,35

2.3 Ontwikkeling dekkingsgraad

De dekkingsgraad wordt berekend door het vermogen te delen door de verplichtingen van het pensioenfonds:

- De verplichtingen worden vastgesteld op basis van de rente die DNB voorschrijft.
- Het vermogen wordt vastgesteld op basis van actuele marktwaarde. Wanneer de rente stijgt of daalt werkt dit meteen door in de waarde van de beleggingen.

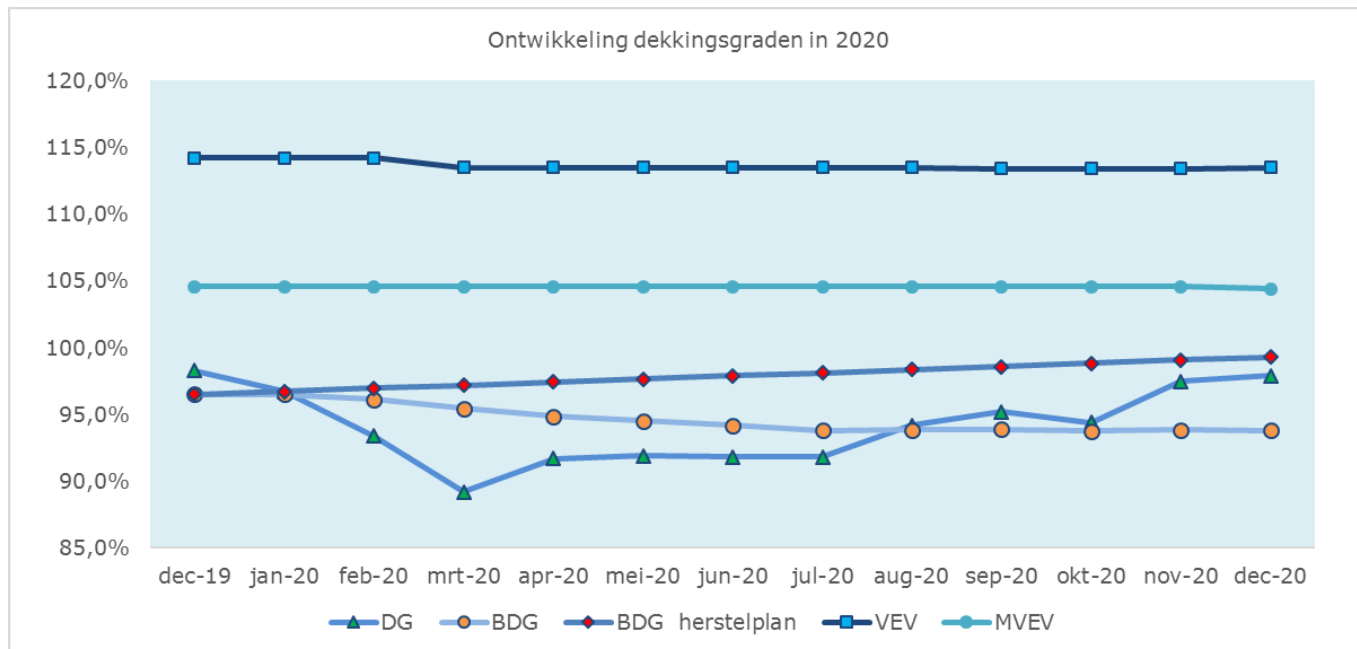
Het verloop van de dekkingsgraad laat zien welke componenten in 2020 de meeste invloed hebben gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad heeft zich gedurende het jaar als volgt ontwikkeld:

	%	2020	2019
Actuele dekkingsgraad ultimo vorig jaar		98,3	94,8
Resultaat op beleggingen		15,4	26,3
Resultaat a.g.v. wijziging rts		-15,7	-17,3
Resultaat op premie		-0,4	-0,2
Resultaat op waardeoverdrachten		-0,1	0,0
Resultaat op kosten		0,0	0,0
Resultaat op uitkeringen		-0,1	0,0
Resultaat op kanssystemen (arbeidsongeschiktheid en sterfte)		-0,1	-0,3
Resultaat op toeslagverlening		0,0	0,0
Resultaat op aanpassing levensverwachting		3,4	0,0
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen		0,1	-0,1
Resultaat op andere oorzaken en kruiseffecten ⁶		-2,9	-4,9
Actuele dekkingsgraad ultimo boekjaar		97,9	98,3

In 2020 is de dekkingsgraad gedaald van 98,3% ultimo 2019 naar 97,9% aan het eind van 2020. De beleidsdekkingsgraad is gedaald van 96,5% naar 93,8%. Het verloop van de dekkingsgraad is in de

⁶ De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB alle uitgedrukt ten opzichte van de primo dekkingsgraad. Dit zorgt ervoor dat de optelling van de primo dekkingsgraad plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de ultimo dekkingsgraad. Het verschil tussen deze twee wordt verantwoord onder de noemer "overige oorzaken" en betreft de kruiseffecten.

onderstaande grafiek weergegeven. De dekkinggraad van het pensioenfonds zit het gehele jaar onder de minimaal vereiste dekkinggraad (MVEV) van 104,4%. De vereiste dekkinggraad is eind 2020 113,5%.

2.3.1 Ontwikkeling resultaat en technische voorziening

Ontwikkeling van de technische voorziening:

Bedragen x € 1.000	2020	2019
	995.600	780.733
Pensioenopbouw	54.737	48.509
Rentetoevoeging	-3.289	-1.873
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en uitvoeringskosten	-6.096	-6.479
Wijziging marktrente	188.611	174.263
Wijziging actuariële uitgangspunten		
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-2.133	-3.105
Aanpassing levensverwachting	-33.282	0
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-1.267	658
Overige mutaties	822	2.894
Totaal technische voorziening	1.193.703	995.600

Analyse van het resultaat:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2020	2019
Resultaat op beleggingen	153.313	204.833
Resultaat op wijziging RTS	-188.611	-174.263
Resultaat op premie	-4.825	-4.277
Resultaat op waardeoverdrachten	-898	415
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	-144	67
Resultaat op kanssystemen	-822	-2.992
Resultaat op aanpassingen levensverwachting	33.282	0
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	1.267	-658
Resultaat op andere oorzaken	-255	163
Totaal saldo van baten en lasten	-7.693	23.288

Het totaal saldo van baten en lasten betreft tevens de stand zoals deze ultimo 2020 toegevoegd is aan het eigen vermogen. En zoals deze in de jaarrekening is gepresenteerd. In 2020 zijn de volgende belangrijke effecten op actuair resultaat te onderscheiden:

Beleggingen

Het rendement op de beleggingen (15,42%) draagt in 2020 positief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

De RTS ultimo 2020 ligt ruim onder de RTS ultimo 2019 en zorgt daarmee voor een stijging van de technische voorziening. Dit levert een negatieve bijdrage aan het resultaat.

Premie

Het resultaat op premie wordt vastgesteld door de totaal ontvangen premie af te zetten tegen de actuair benodigde premie. Er is in 2020 een veel hogere risicokoopsom overlijden doordat er nu een partnerpensioen op risicobasis is, maar daar is in de doorsneepremie ook rekening mee gehouden (en dus ook verwerkt in de ontvangen premie). Per saldo is het resultaat op premie gedaald ten opzichte van 2019.

Kanssystemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Het resultaat op arbeidsongeschiktheid is net als voorgaande jaren negatief. Het resultaat op overlijden is dit jaar, in tegenstelling tot voorgaande jaren, positief.

Toeslagverlening

Het Bestuur heeft op basis van de financiële positie moeten besluiten om in 2020 geen (voorwaardelijke) toeslag te verlenen.

Aanpassingen levensverwachting

Het Actuair Genootschap (AG) heeft op 9 september 2020 de nieuwe AG Prognosetafel gepubliceerd (AG2020). De nieuwe prognosetafel leidt tot een verlaging van de levensverwachting bij geboorte met ongeveer een jaar. Dit leidt voor een gemiddeld pensioenfonds tot een verlaging van de technische voorzieningen met ongeveer 2%. Bij het opstellen van de nieuwe prognosetafel zijn de effecten van Covid-19 buiten beschouwing gebleven. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftetekansen plaatsgevonden. Deze aanpassingen zijn per 30 september 2020 doorgevoerd.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

In 2020 zijn een aantal overige actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot aanpassing van de genoemde grondslagen en tot de volgende wijziging van de technische voorzieningen:

- opnemen opslag wezenpensioen (2.118)
- wijzigen opslag excassokosten (-3.472)
- wijzigen hoogte van de IBNR-voorziening (1.962)
- wijzigen methodiek waardering Niet Opgevraagd Pensioen (-12)
- toepassen partnerfrequentie in de technische voorziening voor de vrijgestelde risicopremies van arbeidsongeschikte deelnemers (-402).

Per 1 januari 2020 is het opbouwpercentage verlaagd van 1,592% naar 1,403%. Het verlaagde opbouwpercentage is ook van toepassing op de premievrijgestelde toekomstige opbouw van arbeidsongeschikte deelnemers. Hiervoor was op de ultimo stand van het jaarwerk 2019 een extracomptabele post van -481 opgenomen. De daadwerkelijke wijziging van de voorziening bedraagt -446, wat resulteert in een resultaat van -35. Per 1 januari 2021 wijzigt het opbouwpercentage opnieuw, van 1,403% naar 1,310%. In verband hiermee is opnieuw een extracomptabele verlaging van de voorziening opgenomen, wat leidt tot een resultaat van 1.273.

Per 1 januari 2020 is er daarnaast sprake van een partnerpensioen op risicobasis. In verband hiermee was per 31 december 2019 een voorziening voor de toekomstige risicopremies voor arbeidsongeschikte deelnemers in de TV opgenomen van 1.250. De daadwerkelijke toename van de voorziening bedraagt 1.221, wat resulteert in een resultaat van 29.

Andere oorzaken

Dit zijn overige actuariële resultaten die ontstaan doordat de feitelijke uitkomsten afwijken van datgene actuarieel verondersteld is. Deze resultaten zijn niet toe te wijzen aan één van de eerder genoemde categorieën.

Saldo baten en lasten over de afgelopen jaren

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2020	2019	2018	2017	2016
Premieresultaat					
Premiebijdragen	54.530	47.767	47.209	43.973	40.485
Pensioenopbouw	-51.304	-45.602	-42.959	-42.105	-33.196
Overige mutaties technische voorziening	-3.457	-1.786	-1.618	-1.393	-1.341
Pensioenuitvoeringskosten*	-4.594	-4.656	-4.452	-4.353	-4.102
	-4.825	-4.277	-1.820	-3.878	1.846
Interestresultaat					
Beleggingsresultaten	150.024	204.833	4.008	-465	67.565
Rentetoevoeging technische voorziening	3.289	-1.873	1.883	1.520	353
Wijziging marktrente	-188.611	-174.263	-45.226	10.216	-78.228
	-35.298	28.697	-39.335	11.271	-10.310
Overige resultaten					
Resultaat op waardeoverdrachten	-898	415	0	2	-35
Resultaat op kanssystemen (arbeidsongeschiktheid en sterfte)	-822	-1.058	-1.289	-1.598	-2.984
Resultaat op uitkeringen	-144	67	136	179	233
Indexering en overige toeslagen	0	0	0	0	0
Aanpassing sterftekansen	33.282	0			
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	1.267	-658	10.797	0	5.758
Overige baten	44	84	20	11	639
Overige lasten	-299	18	74	-79	0
	32.430	-1.132	9.738	-1.485	3.611
Totaal saldo van baten en lasten	-7.693	23.288	-31.417	5.906	-4.853

* Zie voor een uitsplitsing de tabel in paragraaf 2.6.1, inclusief de toelichting.

De verschillende actuariële resultaten worden in de jaarrekening nader toegelicht. Voor het oordeel van de actuaris wordt verwezen naar de actuariële verklaring.

2.3.2 Kostendekkende premie

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariële benodigde premie voor de pensioenopbouw en de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de solvabiliteitsopslag, de opslag voor uitvoeringskosten en de opslag voor toeslagverlening.

De toename van de pensioenverplichtingen in het boekjaar wordt gefinancierd op basis van verwacht rendement met een opslag voor toekomstbestendige toeslagverlening ter hoogte van de verwachte prijsindexatie. In de feitelijke premie van 2020 is geen dekkingsgraad afhankelijke herstelbijdrage opgenomen.

In de volgende tabel is een overzicht van de kostendekkende premie opgenomen. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur. De gedempte kostendekkende premie is op basis van het verwachte rendement vastgesteld.

<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Premie 2020	RTS	Gedempt	Feitelijk
Actuarieel benodigde premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling			
Regulier	51.296	25.109	40.851
Risicopremie partner- en wezenpensioen	1.823	1.378	1.437
Opslag voor uitvoeringskosten	4.649	3.850	4.281
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	1.370	1.370	1.370
Solvabiliteitsopslag	7.964	4.069	6.374
Actuarieel benodigde premie inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling	0	18.683	0
Toetswaarde premie	67.102	54.459	54.313
Overige premie			
Afrekening vorig jaar			40
Anw-premie			177
Totaal feitelijke premie			54.530

De premiedekkingsgraad geeft aan in hoeverre de ontvangen pensioenpremie in een jaar voldoende is om de nieuwe pensioenaanspraken te kunnen financieren. Deze wordt bepaald door de beschikbare premie voor inkoop onvoorwaardelijke onderdelen te delen door de actuarieel benodigde premie voor onvoorwaardelijke onderdelen. De beschikbare premie wordt verminderd met de opslag voor uitvoeringskosten. De premiedekkingsgraad per 1 januari 2020 is vastgesteld op 91,4%. Een premiedekkingsgraad van minder dan 100% draagt niet bij tot herstel van de dekkingsgraad. Ten opzichte van de premiedekkingsgraad per 1 januari 2019 van 92,0% is er sprake van een daling. De verwachte premiedekkingsgraad per 1 januari 2021 is vastgesteld op 87,0%. Dit is wederom een daling ten opzichte van 2020. De adviserend actuaris heeft aangegeven dat dit voor 2021 als voldoende evenwichtig kan worden beschouwd. Het bestuur deelt deze mening. De premiedekkingsgraad belemmert het herstel van de financiële positie niet substantieel. In de verklaring van opdrachtverstrekking en -aanvaarding van sociale partners en het pensioenfonds, die in 2021 is overeengekomen en geldt per 1 januari 2020, is opgenomen dat het bestuur jaarlijks de evenwichtigheid toetst aan de hand van het verschil tussen de actuele dekkingsgraad en de premiedekkingsgraad. Indien er in enig jaar een te grote afwijking is tussen de actuele dekkingsgraad en de premiedekkingsgraad, waardoor er volgens het pensioenfonds sprake is van onevenwichtigheid, treedt het pensioenfonds in overleg met sociale partners. Doel van het overleg is te verzoeken aan sociale partners om tot een evenwichtige oplossing te komen.

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De financiële positie van het pensioenfonds is naar mening van de waarmerkend actuaris slecht. Daarbij is bepalend de mate waarin het pensioenfonds zal kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, in aanmerking nemend het streven inzake toeslagen, zoals aan verzekerden meegedeeld en de in wet- en regelgeving opgenomen criteria.

2.4 Toeslagenbeleid

Naast de doelstelling van het pensioenfonds om te streven naar een nominaal pensioen, wordt koopkrachtbehoud beoogd, maar niet tegen elke prijs. Om deze doelstelling te realiseren heeft het pensioenfonds een toeslagenbeleid vastgesteld. Het toeslagenbeleid voldoet aan de wettelijke regels over het verlenen van toeslagen.

Voorwaardelijke toezegging

Het pensioenfonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid, gebaseerd op de ambitie de pensioenen waardevast te houden. De daarbij gehanteerde maatstaf is de stijging van het CBS-consumumentenprijsindexcijfer (CPI), alle bestedingen afgeleid, over de periode 1 oktober van het jaar t-2 tot 1 oktober van het jaar t-1.

Jaarlijks zal het bestuur beoordelen of en in hoeverre het verlenen van een toeslag mogelijk is. Het bestuur zal in zijn beoordeling onder meer betrekken:

- De financiële positie van het pensioenfonds en de eisen die de Pensioenwet daaraan stelt in het algemeen, én
- De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds en de vrije reserve van het pensioenfonds in het bijzonder.

Voor de toe te kennen toeslag zal het bestuur de onderstaande leidraad hanteren. Het bestuur kan besluiten om van deze leidraad af te wijken.

- Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend.
- Als de beleidsdekkingsgraad hoger of gelijk is aan de bovengrens, wordt de volledige toeslag verleend.
- Als de beleidsdekkingsgraad boven de 110% is, maar onder de bovengrens, dan wordt er toeslag verleend voor zover deze in de toekomst te realiseren is:
  1. Hiervoor is beschikbaar de ruimte tussen de beleidsdekkingsgraad en de ondergrens van 110%;
  2. Er wordt bepaald hoeveel dekkingsgraadpunten de beleidsdekkingsgraad zou dalen bij 1% toekomstige toeslagverlening waarbij voor de benodigde kosten voor toeslagverlening rekening wordt gehouden met het verwachte netto meetkundig rendement op zakelijke waarden;
  3. Vervolgens wordt de te verlenen toeslag als volgt bepaald: Uitkomst onder 1 gedeeld door de uitkomst onder 2 vermenigvuldigd met 1%.
  4. De onder 3 bepaalde toeslag wordt toegekend aan zowel actieve als niet-actieve deelnemers.

Per 30 september 2020 bedraagt de bovengrens 123,1%.

Als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de bovengrens, kan het bestuur besluiten tot het inhalen van gemiste indexaties of repareren van eerdere kortingen. De maximale termijn voor inhaalindexaties of reparatie van kortingen bedraagt 10 jaar. Voor toekenning van bovengenoemde incidentele toeslagen zal maximaal 20% van het vermogen boven de bovengrens worden aangewend. Wettelijk mag een pensioenfonds geen toeslag verlenen indien de beleidsdekkingsgraad onder de 110% ligt.

Door de financiële positie van het fonds zijn de opgebouwde en ingegane pensioenen per 1 januari 2020 en per 1 januari 2021 niet verhoogd.

2.5 Kortingsbeleid

Indien de financiële situatie van het pensioenfonds niet verbetert, kan het pensioenfonds een aantal maatregelen treffen. Het pensioenfonds kan kiezen om geen toeslagverlening toe te kennen, het verhogen van de premie, het versoberen van de pensioenregeling en het aanpassen van of ingrijpen in het beleggingsbeleid. Als deze maatregelen niet voldoende zijn, heeft het pensioenfonds nog een

uiterste maatregel. Deze uiterste maatregel is het korten van het pensioen. Dit betekent dat de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten worden verlaagd met een bepaald percentage. Ondanks de lage beleidsdekkingsgraad heeft het pensioenfonds de opgebouwde pensioenen en pensioenrechten in 2020 niet hoeven te verlagen.

Herstelplan 2020

Op 17 maart 2020 is een nieuw herstelplan ingediend, omdat de dekkingsgraad lager is dan het MVEV. Het pensioenfonds is op basis van de herstelplanmethodiek binnen 10 jaar uit reservetekort. De herstelkracht is iets lager dan in het herstelplan 2019. Eind 2029 wordt een beleidsdekkingsgraad verwacht van 115,8%. Dit is boven de vereiste dekkingsgraad van 114,2%. DNB heeft op 4 juni 2020 schriftelijk laten weten dat zij instemmen met het herstelplan van het fonds.

Herstelplan 2021

Op 22 maart 2021 is een nieuw herstelplan ingediend, omdat de dekkingsgraad lager is dan het MVEV. De ontwikkeling van de dekkingsgraad is in 2020 achtergebleven bij de verwachtingen die in het herstelplan 2020 werden verondersteld. Op basis van de systematiek van het herstelplan zou het fonds binnen 10 jaar uit reservetekort zijn: eind 2030 wordt op basis van het herstelplan een beleidsdekkingsgraad verwacht van 114,1% (dit is meer dan het VEV van 113,5%).

DNB heeft op 19 mei 2021 schriftelijk laten weten dat zij instemmen met het herstelplan van het fonds.

Tegemoetkoming Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Minister Koolmees heeft opnieuw de mogelijkheid geboden om een korting voor 31 december 2020 te beperken of te voorkomen. Deze mogelijkheid geldt alleen indien de actuele dekkingsgraad hoger is dan 90%. Aangezien het pensioenfonds een actuele dekkingsgraad heeft van boven de 90%, komt het pensioenfonds in aanmerking voor deze tegemoetkoming. Bij het indienen van het herstelplan 2021 heeft het pensioenfonds onderbouwd waarom gebruik wordt gemaakt van de tegemoetkoming.

Onderbouwing

- Kortten is een ultimum remedium. Het bestuur ziet voor het fonds nog voldoende perspectief om zonder korten financieel gezond te worden. Dit blijkt ook uit het herstelplan.
- Uit de premiedekkingsgraadcomponent blijkt dat niet korten evenwichtiger is dan wel korten, omdat het effect van overdracht van inactieven naar actieven groter wordt als er een korting wordt doorgevoerd.
- Vanwege de vrijstellingsregeling is er geen absolute noodzaak tot korten.
- Het communiceren van een korting nu is complex omdat er een kans is dat er opnieuw gekort moet worden als sociale partners in 2021 zouden besluiten om de opgebouwde rechten niet in te varen als gevolg van nog te maken keuzen van sociale partners als gevolg van het landelijk pensioenakkoord.
- Een besluit tot korten is onvoorwaardelijk en tot het moment van invaren onomkeerbaar.
- Een korting heeft uitvoeringstechnische en communicatieve consequenties en zorgt voor een toename van kosten.

2.6 Uitvoeringskosten

Eén van de taken van het pensioenfonds is het uitvoeren van de pensioenregeling. In deze paragraaf wordt ingegaan op de kosten van de uitvoering, de klachten- en geschillenregeling, de incidentenregeling en het communicatiebeleid.

2.6.1 Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het bestuur maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten. Het bestuur vindt een transparante verantwoording en heldere communicatie over de gemaakte kosten van belang. Daarvoor worden de "Aanbevelingen Uitvoeringskosten" opgesteld door de Pensioenfederatie gehanteerd. Er wordt onderscheid gemaakt in 3 kostensoorten: pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten.

Kostenratio per kostensoort	2020	2019
Kostenratio pensioenbeheer (€ per deelnemer)	143	162
Totale kosten pensioenbeheer (€ x 1000)	3.104	3.476
Kostenratio vermogensbeheer (% van het gemiddeld belegd vermogen)	0,23%	0,22%
Totale kosten vermogensbeheer (€ x 1000)	2.419	1.902
Kostenratio transactiekosten (% van het gemiddeld belegd vermogen)	0,02%	0,02%
Totale transactiekosten (€ x 1000)	210	139

Vanaf 2020 wordt een deel van de kosten toegerekend aan vermogensbeheer. De omvang daarvan is deels gebaseerd op een inschatting (tijdsevenredige verdeling). Voor 2020 komt de "allocatie aan vermogensbeheer" uit op 20% van de bestuurskosten, 15% van de kosten Bestuursondersteuning en de kosten Beleggingsadviescommissie.

Het bedrag aan uitvoeringskosten voor het pensioenbeheer bestaat uit:

Bedragen x € 1.000 en incl. BTW	2020	2019
Bestuur	422	443
Bestuursondersteuning	522	535
Pensioenuitvoering (TKP)	1.787	1.856
#GastVrij Pensioenfonds	10	59
Pensioenuitvoering (overig)	229	265
Controle en advies	304	318
Totaal	3.274	3.476
Allocatie naar kosten vermogensbeheer		
Kosten bestuur	82	
Kosten bestuursondersteuning	78	
Kosten Beleggingsadviescommissie	10	
Totaal allocatie naar kosten vermogensbeheer	170	
Totaal pensioenbeheerskosten	3.104	
Aantal actieven en pensioengerechtigden	21.757	21.466
Kosten per deelnemer	143	162
Aantal actieven, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers	90.167	89.326
Kosten berekend over alle deelnemers	34	39

Hieronder een korte toelichting van bovenstaande kosten. De ontwikkeling van de pensioenuitvoeringskosten wordt in jaarrekening in hoofdstuk 9 nader toegelicht.

Kosten per deelnemer/pensioengerechtigde en kosten berekend over alle deelnemers

De totale kosten zijn ten opzichte van 2019 gedaald met € 202 duizend (voor allocatie naar vermogensbeheer). Deze daling komt met name door een lagere vergoeding voor het programma #Gastvrij Pensioenfonds, en lagere advieskosten. Door de daling van de kosten op totaalniveau in combinatie met een stijging van de actieven deelnemers en pensioengerechtigden in 2020, zijn de kosten per deelnemer/pensioengerechtigde per 31 december 2020 gedaald in vergelijking met

afgelopen jaar. In de kosten per deelnemer zijn de kosten die gemaakt worden inzake vermogensbeheer buiten beschouwing gelaten.

Bestuur

De kosten bestuur hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdend met de bestuursorganen. De vergoedingen bestaan uit een vaste vergoeding, een vergoeding van reis- en verblijfkosten, opleidingskosten en overige bestuurskosten. Hierin zijn ook opgenomen de kosten voor de werkzaamheden ter ondersteuning van de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan. De kosten zijn in 2020 voornamelijk lager ten opzichte van 2019 door lagere vergader- en reiskosten als gevolg van de coronacrisis waardoor de vergaderingen grotendeels digitaal hebben plaatsgevonden.

Bestuursondersteuning

Dit betreft de vaste vergoedingen voor bestuursondersteuning door Montae & Partners.

Pensioenuitvoering (TKP)

De kosten die pensioenuitvoerder TKP op jaarbasis in rekening brengt voor de vooraf afgestemde activiteiten en eventueel meerwerk worden onder deze post gerapporteerd. In de kosten TKP zijn ook kosten voor de relatiemanager en communicatie met betrekking tot #Gastvrij Pensioenfonds opgenomen. Deze kosten bedragen in 2020 € 129 duizend.

#GastVrij Pensioenfonds

Dit betreffen de kosten voor marketing, activiteiten en middelen. De kosten voor de relatiemanager en uren communicatie vallen onder de kosten Pensioenuitvoering (TKP). De totale kosten van #GastVrij Pensioenfonds in 2020 zijn € 139 duizend. In 2020 waren de kosten buiten de uren van TKP laag (€ 10 duizend) vanwege het niet doorgaan van bijeenkomsten i.v.m. Covid-19. Het programma #GastVrij Pensioenfonds (en daarmee een apart budget in de begroting) is eind 2020 beëindigd.

Pensioenuitvoering (overig)

De overige kosten betreffen contributies, bijdragen, communicatiekosten (uitgezonderd #Gastvrij Pensioenfonds) en overige beheerskosten.

De kosten voor contributies hebben betrekking op de verplichte bijdrage vanuit het pensioenfonds aan DNB (€ 59 duizend), AFM (€ 12 duizend), het Nationaal Pensioenregister (€ 11 duizend), het lidmaatschap van de Pensioenfederatie (€ 27 duizend), deelname aan MijnOverheid, Logius (€ 3 duizend) en een contributie Stichting Zelfregulering Pensioenfondsen (€ 2 duizend). De totale contributies zijn in 2020 ongeveer gelijk gebleven aan 2019.

De communicatiekosten bedragen in 2020 € 83 duizend (2019: € 104 duizend). Daarnaast is er nog een bedrag opgenomen aan bankkosten van € 13 duizend (2019: € 14 duizend) en incassokosten van € 16 duizend (2019: € 20 duizend).

Controle en advies

Deze kosten hebben o.a. betrekking op alle kosten in het kader van de certificering en advisering door Willis Towers Watson (€ 135 duizend) en de kosten van de certificering van het jaarwerk door Mazars (€ 52 duizend). De advieskosten van Montae&Partners (€ 87 duizend) hebben betrekking op vervulling sleutelfunctie Risicobeheer, IT Beleid en overige adviezen (o.a. evaluatie bestuur). Compliance kosten bedragen in 2020 € 4 duizend. Nieuw in 2020 zijn de kosten voor de interne audit functie (€ 26 duizend), vervuld door KPMG.

De totale kosten voor controle en advies zijn gedaald ten opzichte van 2019, voornamelijk door een vrijval van certificeringskosten 2019, lagere compliance kosten en lagere advieskosten.

2.6.2 Kosten uitvoering vermogensbeheer

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de directe en de indirecte vermogensbeheerkosten gedurende 2020.

<i>Bedragen x € 1.000</i>		Gemiddeld belegd vermogen	Kosten vermogensbeheer	Transactiekosten
2020	Totaal	1.062.664	2.419	210
	% gem. belegd vermogen		0,23%	0,02%
2019	Totaal	849.064	1.902	139
	% gem. belegd vermogen		0,22%	0,02%
2018	Totaal	708.783	1.706	99
	% gem. belegd vermogen		0,24%	0,01%
2017	Totaal	660.438	1.610	640
	% gem. belegd vermogen		0,24%	0,10%
2016	Totaal	624.785	1.678	697
	% gem. belegd vermogen		0,27%	0,11%

De indirecte vermogensbeheerkosten zijn verrekend met het rendement en bestaan uit beheerskosten en transactiekosten. Indirecte beheerskosten worden berekend op basis van de Total Expense Ratio (TER) van de beleggingsfondsen.

Transactiekosten binnen beleggingsfondsen worden overeenkomstig de aanbeveling van de Pensioenfederatie geïndiceerd door de in- en uitstapkosten die door de beleggingsfondsen (impliciet) in rekening worden gebracht bij toe- en uittreedende participanten.

Het pensioenfonds volgt in de presentatie van de kosten van vermogensbeheer de "aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie" zoals gepubliceerd in november 2011 en de "nadere uitwerking kosten vermogensbeheer herziene versie met aanvullingen van de Pensioenfederatie" zoals gepubliceerd in februari 2016.

Het bestuur heeft conform de Aanbevelingen uitvoeringskosten (De Pensioenfederatie) beoordeeld of de vermogensbeheerkosten in relatie tot de assetallocatie en de benchmarkkosten en het rendement op lange termijn en het benchmarkrendement passend zijn.

In 2020 zijn de totale kosten van het vermogensbeheer ca. 0,25% (2019: ca. 0,24%) van het gemiddeld belegd vermogen. De vermogensbeheerskosten zijn op totaalniveau gestegen. Dit wordt met name veroorzaakt door de gestegen omvang van de beleggingen. Daarnaast is een deel van de kosten van het bestuur en het bestuursbureau toegerekend aan de vermogensbeheerkosten en is een verbeterde opgave ontvangen van de beheer- en transactiekosten die door de vermogensbeheerders binnen de beleggingsfondsen in rekening worden gebracht. Het gemiddeld belegd vermogen is echter ook gestegen, waardoor de kosten als percentage van het belegd vermogen ongeveer gelijk blijft aan 2019. De kosten voor het vermogensbeheer en transactiekosten zijn relatief lager in vergelijking met andere vergelijkbare pensioenfondsen (gemiddeld respectievelijk 0,36% en 0,08% in 2019, ca. 80% van de peer group van pensioenfondsen met een pensioenvermogen tussen € 500 – 1.500 miljoen kent hogere kosten volgens de kostenbenchmark die het pensioenfonds heeft laten uitvoeren).

Look-through	Beheerkosten		Transactiekosten excl. aan- verkoopkosten		Totaal	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Kosten per beleggingscategorie						
Vastgoed	0	8	0	0	0	8
Aandelen	10	206	8	6	18	212
Vastrentende waarden	955	1.388	93	198	1.048	1.586
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	965	1.602	101	204	1.066	1.806
Kosten overlay beleggingen	60	61	38	6	98	67
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	1.125	1.663	139	210	1.164	1.873
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en Bestuursondersteuning		170				170
Kosten fiduciairbeheer	141				141	
Advieskosten vermogensbeheer	116	119			116	119
Overige kosten	620	467			620	467
Totaal overige vermogensbeheerkosten	877	756			877	756
Totaal kosten vermogensbeheer	1.902	2.419	139	210	2.041	2.629

Toelichting per categorie:

- Het pensioenfonds belegt niet in vastgoed als aparte categorie. De categorie vastgoed in bovenstaande tabel betreffen beursgenoteerde vastgoedaandelen binnen de aandelenfondsen. De kosten van deze beleggingsfondsen in aandelen zijn (op basis van "lookthrough") evenredig aan de categorie vastgoed toegerekend.
- De beheerkosten voor aandelen (BlackRock) zijn in lijn met de ontwikkeling van de portefeuille (omvang van het vermogen is gestegen). BlackRock brengt bij het pensioenfonds een management fee (voor de B-funds) en base fee (voor de CCF) in rekening. Naast deze kosten worden ook kosten binnen de beleggingsfondsen ingehouden (ten koste van het rendement). Een bedrag van € 176 duizend is voor 2020 (en een restant van € 47 duizend voor 2019) direct in rekening gebracht bij het pensioenfonds.
- De beheerkosten voor vastrentende waarden (Cardano, BlackRock, ASR, Aegon en SARE&F) zijn gestegen door de verbeterde aanlevering van de gemaakte kosten door de vermogensbeheerders en gestegen omvang van de beleggingen. Cardano rekent kosten voor het LDI mandaat en het FX overlay mandaat. Deze kosten zijn direct bij het pensioenfonds in rekening gebracht. De beheervergoeding van ASR is deels (€ 51 duizend) direct bij het pensioenfonds in rekening gebracht. De vergoedingen van Aegon, BlackRock (geldmarktfonds binnen mandaat Cardano) en SARE&F zijn binnen de beleggingsfondsen in rekening gebracht.
- Als transactiekosten zijn opgenomen de kosten voor aankoop van beleggingen door het pensioenfonds (zoals acquisitiekosten, in- en uitstapvergoedingen van beleggingsfondsen of bijv. aandelen in een discretionair mandaat). Aan- en verkoopkosten zijn de directe aan- en verkoopkosten van beleggingstitels binnen een beleggingsfonds (waarbij evt. in en uitstapvergoedingen worden verrekend). Conform de aanbeveling Pensioenfederatie wordt voor alle categorieën waarbij in een fonds wordt belegd een volledige look-through van transactiekosten toegepast. Bij look-through is een correctie gemaakt voor de in- en

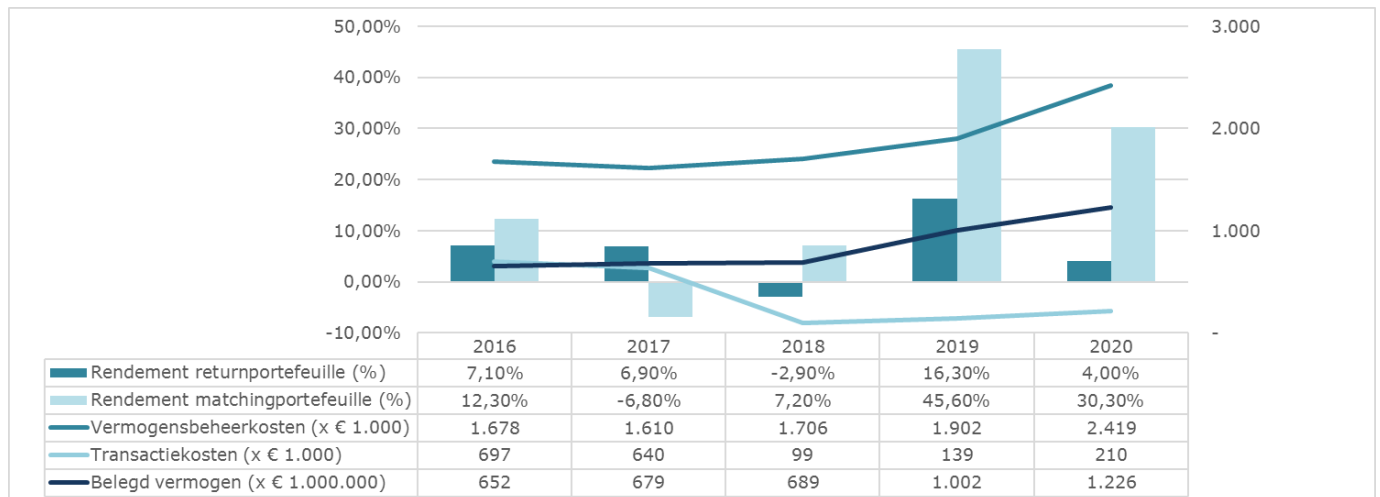
uitstapvergoedingen bij beleggingsfondsen, door het pro rata deel van deze opbrengsten te verdisconteren met de in- en uitstapvergoedingen die door het pensioenfonds zijn betaald. Daarnaast is het pro rata deel van de transactiekosten in een beleggingsfonds aan het pensioenfonds toegerekend.

- De kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursondersteuning zijn toegerekende kosten o.b.v. urenbesteding. Dit wordt vanaf dit jaar vanuit de pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer. De omvang daarvan is deels gebaseerd op een inschatting (tijdsevenredige verdeling). Voor 2020 komt de "allocatie aan vermogensbeheer" uit op 20% van de bestuurskosten, 15% van de kosten Bestuursondersteuning, de kosten van de beleggingsadviescommissie en de extern adviseur van beleggingsadviescommissie.
- De advieskosten betreffen kosten van Cardano en AF Advisors. Deze kosten zijn direct bij het pensioenfonds in rekening gebracht.
- De post overige kosten bevat kosten voor aanvullende dienstverlening (zoals rapportages, bankdiensten, custody services, administratie) door CACEIS en worden direct bij het pensioenfonds in rekening gebracht. De kosten van CACEIS zijn gestegen door de toegenomen omvang van het vermogen. In de overige kosten zitten ook kosten die Cardano rekent voor het Rebalancing mandaat. Dit betreft het bijsturen van de gehele balans naar strategische gewichten.

2.6.3 Beleggingsrendement, risico's en kosten

Het beleggen en beheersen van risico's brengt kosten met zich mee. Bij beleggingsbeslissingen, zoals het selecteren van beleggingscategorieën en vermogensbeheerders, worden kosten nadrukkelijk betrokken. In 2020 is het liquiditeitsbeleid geëvalueerd en aangescherpt, evenals de afspraken met de vermogensbeheerder. Dit heeft tot gevolg dat de liquiditeitspositie nu dagelijks wordt gemonitord en bijgestuurd. De additionele kosten die hiermee gepaard zijn gewogen ten opzichte van de verbetering van de beheersing van het liquiditeitsrisico. De kosten van het vermogensbeheer worden jaarlijks geëvalueerd, zowel als geheel als bij de evaluatie van uitbestedingspartijen. Waar nodig worden acties in gang gezet. Dit heeft er in 2020 toe geleid dat de kosten voor het aandelenfonds opkomende markten vanaf 2021 aanzienlijk wordt verlaagd.

In onderstaand grafiek worden de beleggingsrendementen en de kosten over de afgelopen vijf jaar getoond.

3 Bestuursbeleid

Het bestuur bepaalt het beleid van het pensioenfonds, en voert dit beleid ook uit. Het bestuur van het pensioenfonds bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers in de recreatiebranche. Het bestuur bestuurt op basis van de regels voor governance en medezeggenschap die onder andere zijn vastgelegd in de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Daarnaast is de Code Pensioenfondsen per 1 juli 2014 wettelijk verankerd. Het bestuur hanteert de Code en legt uit waar het van de code afwijkt. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het bestuursbeleid. Aan bod komen: zelfevaluatie en geschiktheid, compliance, principes voor beheerst beloningsbeleid, Code Pensioenfondsen, diversiteitsbeleid, contact met AFM en DNB en de aanbevelingen n.a.v. jaarwerk.

3.1 Zelfevaluatie en geschiktheid

Bij zelfevaluatie gaat het om het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur in stand te houden en/of te verbeteren. Op 11 februari 2021 heeft een collectieve zelfevaluatie plaatsgevonden. De onderstaande onderwerpen zijn besproken;

- Begrenzing termijn herbenoeming.
- De toekomst van het pensioenfonds.
- Focus in vergaderingen.
- Werken met commissies.
- Evaluatie programma #GastVrij Pensioenfonds.

Daarnaast zijn in januari en februari 2021 functioneringsgesprekken gevoerd tussen de leden van het bestuur en de onafhankelijk voorzitter van het pensioenfonds.

Het bestuur concludeert dat de gehouden individuele functioneringsgesprekken en de collectieve zelfevaluatie zinvol zijn geweest. Er zijn goede suggesties naar voren gekomen die het bestuur in 2021 gaat oppakken. Het bestuur is van mening dat de kwaliteit van het bestuur goed is.

Het pensioenfonds beschikt over een geschiktheidsplan waarin is vastgelegd over welke deskundigheid de individuele bestuursleden en het bestuur als geheel (moeten) beschikken en op welke wijze de deskundigheid wordt bevorderd. In het geschiktheidsplan worden de actuele en geambieerde geschiktheidsniveaus beschreven. Een opleidingsplan en opleidingsregister maken ook deel uit van het geschiktheidsplan.

Om de kwaliteit van zijn functioneren te kunnen waarborgen werkt het pensioenfonds met functieprofielen voor de onafhankelijk voorzitter, het lid van het dagelijks bestuur, bestuursleden, sleutelfunctiehouder interne audit en risicobeheer, leden van de raad van toezicht, de voorzitter van de raad van toezicht en de voorzitter en leden van het verantwoordingsorgaan. De functieprofielen worden per vacature specifiek ingevuld op basis van de op dat moment benodigde competenties en complementariteit. Deze profielen wordt verstrekt aan de voordragende en benoemende organisaties en dienen als leidraad bij de voordracht en benoeming van nieuwe bestuursleden. Potentiële kandidaten kunnen zich op basis van het functieprofiel vooraf een volledig beeld vormen van de functie, de gevraagde inzet en deskundigheid, functie-eisen en verantwoordelijkheden.

3.2 Compliance

Onder compliance wordt het geheel van maatregelen verstaan dat zich richt op de implementatie, handhaving en naleving van externe wet- en regelgeving, alsmede op interne procedures en gedragsregels om te voorkomen dat de reputatie en de integriteit van het pensioenfonds wordt aangetast. Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

Het pensioenfonds hecht belang aan een deugdelijk pensioenfondsbestuur en een goede naleving van interne en externe regels. Het pensioenfonds ziet compliance als een onmisbare schakel in de missie om de belangen van deelnemers optimaal te behartigen.

3.2.1 Gedragscode

Het pensioenfonds heeft een gedragscode die wordt nageleefd door de (aspirant-)leden van het bestuur, de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan, de sleutelfunctiehouders en -vervullers, de toevoorders en andere aan het pensioenfonds verbonden personen. Doel van deze gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen teneinde belangenconflicten tussen het pensioenfonds en betrokkenen in privé te voorkomen. Daarnaast staat in de gedragscode hoe moet worden omgegaan met vertrouwelijke informatie van het pensioenfonds. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is. Elke betrokkene verklaart schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. De gedragscode van het pensioenfonds is in lijn met de modelgedragscode van de Pensioenfederatie.

In 2020 is bij de evaluatie van de uitbestedingspartijen aan de uitbestedingspartijen gevraagd te verklaren dat de gedragscode van de betreffende uitbestedingspartij op uitgangspunten gelijkwaardig is aan het pensioenfonds. De conclusie is dat alle uitbestedingspartijen een gedragscode hanteren die op uitgangspunten gelijkwaardig is aan het pensioenfonds. De gedragscode is eind 2020 geactualiseerd.

3.2.2 Compliance officer

Op grond van de Pensioenwet en de Wet op het financieel toezicht dient het pensioenfonds een beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen en een compliance officer aan te wijzen. De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van deze wetten als ook de interne procedures en gedragsregels zoals de gedragscode van het pensioenfonds. De compliance officer heeft in 2021 de naleving van de gedragscode over 2020 door de verbonden personen beoordeeld en gerapporteerd aan het bestuur. De compliance-werkzaamheden worden uitgevoerd door Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP.

Het bestuur legt over compliance elk jaar verantwoording af aan alle betrokkenen door middel van dit jaarverslag.

De compliance officer geeft in het rapport over 2020 aan dat de gedragscode is nageleefd. Meer informatie over het rapport van de compliance officer is te lezen in hoofdstuk 6.

3.3 Principes voor beheerst beloningsbeleid

Het pensioenfonds onderschrijft de Principes voor beheerst beloningsbeleid.

Het doel van deze Principes is 'perverse beloningsprikkel' bij financiële ondernemingen en pensioenfondsen tegen te gaan. De bestuursleden ontvangen voor de reguliere werkzaamheden een vaste vergoeding op jaarbasis op basis van 1 dag beschikbaarheid per week. De richtlijnen van de Pensioenfederatie zijn betrokken bij het vaststellen van de hoogte van de vergoeding. De onafhankelijk voorzitter en lid dagelijks bestuur ontvangen een hogere vergoeding vanwege een beschikbaarheid van 2,5 respectievelijk 1,75 dag per week. De beloning van de onafhankelijk voorzitter is hoger dan een lid van het (dagelijks) bestuur door de inhoud en de verantwoordelijkheid van de functie. Met name betreffen dit het afbreukrisico en het risico op reputatieschade. De beloning van de onafhankelijk voorzitter kent een multiplier.

Voor incidentele werkzaamheden ontvangen de bestuursleden een incidentele vergoeding welke voldoet aan de SER-normen. Bestuursleden hebben alleen recht op een incidentele vergoeding indien dit vooraf is goedgekeurd door de raad van toezicht. De leden van de raad van toezicht van het pensioenfonds ontvangen een vaste jaarlijkse vergoeding. De leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen een vacatievergoeding per vergadering. De uitwerking van het beloningsbeleid is op 17 december 2020 geactualiseerd.

De Principes voor beheerst beloningsbeleid hebben voor het pensioenfonds zelf weinig gevolgen. Beheerst belonen is ook onderdeel van het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds. Het pensioenfonds wendt haar invloed aan om ook van haar dienstverleners gedaan te krijgen dat zij de Principes naleven. Het pensioenfonds wijst partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed op de

Principes en verzoekt hen zich hieraan te houden. Bij het aangaan van nieuwe uitbestedingsrelaties wordt op dit punt vooraf getoetst. De uitgangspunten en de beloningen zijn tevens opgenomen in de ABTN van het pensioenfonds.

Aanpassing beloningsbeleid n.a.v. SFDR

Per 10 maart 2021 is de Europese Verordening betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)) in werking getreden. Het bestuur heeft tijdens de bestuursvergadering van 4 maart 2021 de pensioenregeling geclassificeerd als "overig product". Dit gaat om financiële producten die niet als duurzaam worden gepromoot. Daarnaast is in het beloningsbeleid per 4 maart 2021 opgenomen dat het beloningsbeleid van het pensioenfonds niet aanzet tot het nemen van buitensporige risico's in verband met duurzaamheidsrisico's.

3.4 Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen werkt volgens het 'pas toe of leg uit'-principe. Het pensioenfonds heeft bij de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen de Code Pensioenfondsen meegenomen bij haar besluitvorming en volgt de principes van de Code.

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben de Code Pensioenfondsen in 2018 geactualiseerd. De Code is allereerst compacter vormgegeven. Daarnaast zijn de normen logisch gerubriceerd naar acht thema's.

Het bestuur heeft op enkele punten besloten af te wijken van de Code. Wij lichten de afwijkingen in 2020 hieronder toe.

Thema kwaliteit nastreven

- De Code kent als belangrijk principe bij besluitvorming dat elk bestuurslid stemrecht heeft, ongeacht het bestuursmodel. Dat geldt ook voor onafhankelijke bestuursleden die aan een paritair bestuur worden toegevoegd. Het bestuur heeft in september 2020 besloten dat de onafhankelijk voorzitter geen stemrecht heeft in het bestuur. Het bestuur is van mening dat het belangrijk is dat de onafhankelijk voorzitter compleet onafhankelijk is.

Thema zorgvuldig benoemen

- De Code heeft als norm dat de maximale zittingsduur van een bestuurslid 12 jaar is. Tot en met 2020 week het bestuur van het pensioenfonds af van de Code als het gaat om het aanbrengen van dit maximum en paste deze niet toe. Het toepassen van een maximum werd als niet passend ervaren. Het bestuur heeft haar mening begin 2021 herzien. Dit leidt ertoe dat vanaf 2021 de Code wordt toegepast en alleen bij bijzondere omstandigheden (ter beoordeling aan het bestuur) kan worden afgeweken van deze termijn.
- De Code heeft als norm dat benoeming van leden van de Raad van Toezicht moet plaatsvinden na een bindende voordracht door het Verantwoordingsorgaan. Tot en met 2020 was het bestuur van het pensioenfonds het niet eens met de Code als het gaat om deze bindende voordracht. Het bestuur heeft er in 2015 voor gekozen dat het Verantwoordingsorgaan een adviesrecht heeft bij benoemingen van de leden van de Raad van Toezicht en daarmee ook bij een eventueel ontslag van leden van de Raad van Toezicht. Het bestuur heeft haar mening begin 2021 herzien. Dit leidt ertoe dat vanaf 2021 de Code integraal wordt toegepast op dit onderdeel.
- Volgens de Code benoemt het bestuur een lid van het verantwoordingsorgaan. Dit strookt echter niet met hetgeen hierover is vastgelegd in de Pensioenwet. Op grond van de Pensioenwet is benoeming, voor zover er geen verkiezingen zijn gehouden, voorbehouden aan de verenigingen. In de statuten van het pensioenfonds is vastgelegd dat leden van het verantwoordingsorgaan worden benoemd door de werkgevers- en werknemersverenigingen. Aangezien de Pensioenwet voorrang heeft op de Code Pensioenfondsen heeft het bestuur besloten deze bepaling ongewijzigd te laten.
- De Code bepaalt dat in het bestuur tenminste één vrouw zitting moet hebben. Het bestuur van het fonds kent in 2020 geen vrouwelijke bestuursleden. Wel heeft het bestuur in 2020 een

beleid traineeship ontwikkeld als gevolg waarvan in 2021 twee trainees zullen worden gezocht, waarvan 1 traineeship zal worden ingevuld door een vrouw.

Ondanks het pas-toe-of-leg-uit karakter van de Code Pensioenfondsen zijn er normen in de Code die altijd dienen te worden toegelicht in het bestuursverslag. Deze normen zijn hieronder opgenomen met een verwijzing naar de toelichting in het jaarverslag.

Rapportagenorm	Voldoet het pensioenfonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur beschrijft in het bestuursverslag bij de betreffende beleidsonderwerpen het beleid dat het in 2020 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte.
Norm 31 De samenstelling van pensioenfondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur rapporteert in hoofdstuk 3.1 over de zelfevaluatie en geschiktheid, in hoofdstuk 3.5 over het diversiteitsbeleid en in bijlage 1 over de samenstelling van pensioenfondsorganen.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Ja	In hoofdstuk 3.5 wordt gerapporteerd over het stappenplan om de diversiteit te bevorderen en in bijlage 1 over de samenstelling van pensioenfondsorganen.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De raad van toezicht/ betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak en rapporteert hierover in zijn rapportage.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In 1.3 worden de doelstellingen 2020 beschreven. In hoofdstuk 1.4 beschrijft het bestuur de missie, visie en kernwaarden van het pensioenfonds.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Het bestuur licht in hoofdstuk 2 'beleggingen' de overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen.

<p>Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.</p>	<p>Ja</p>	<p>In hoofdstuk 3.2 rapporteert het bestuur over de naleving van de gedragscode en in hoofdstuk 3.1 over de zelfevaluatie van het bestuur.</p>
<p>Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.</p>	<p>Ja</p>	<p>In hoofdstuk 2.6 wordt gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen.</p>

3.5 Diversiteitsbeleid

Bij de benoeming houdt het bestuur rekening met het diversiteitsbeleid van het fonds. De diversiteitsdoelstellingen van het fonds zijn als volgt (conform de Code Pensioenfondsen):

Bestuur	<ul style="list-style-type: none"> ▪ minimaal 1 man, minimaal 1 vrouw ▪ minimaal 1 lid boven en 1 lid onder de 40 jaar
Verantwoordingsorgaan	<ul style="list-style-type: none"> ▪ minimaal 1 man, minimaal 1 vrouw ▪ minimaal 1 lid boven en 1 lid onder de 40 jaar
Raad van Toezicht	<ul style="list-style-type: none"> ▪ minimaal 1 man, minimaal 1 vrouw

Aanvullend op de diversiteitsdoelstellingen heeft het bestuur ook een ambitie uitgesproken:

Bestuur	Twee bestuursleden aan te stellen waarvan minimaal één onder de 40 jaar en minimaal één vrouw.
---------	--

Deze doelstellingen zijn vastgelegd in het diversiteitsbeleid van het pensioenfonds.

Het bestuur moet complementair samengesteld zijn, zodat vaardigheden en invalshoeken worden ingebracht die elkaar aanvullen. Het bestuur streeft daarom naar diversiteit in de samenstelling van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Diversiteit is hierbij meer dan alleen geslacht en leeftijd. Het bestuur weegt bij de diversiteit ook de aspecten mee zoals culturele achtergronden en interesses.

Om de diversiteit binnen het pensioenfondsbestuur te bevorderen en te implementeren heeft het bestuur een stappenplan diversiteit opgesteld. Naast het stappenplan diversiteitsbeleid heeft het pensioenfonds een beleid aspirant-bestuurder en een beleid traineeship opgesteld. Hierdoor kan het fonds de diversiteitsdoelstellingen eerder realiseren. Het bestuur heeft besloten om in 2021 twee trainees te zoeken, waarvan 1 traineeship zal worden ingevuld door een vrouw.

Het bestuur betreft de diversiteitsdiscussie breder dan alleen de fondsorganen. Zo weegt het bestuur ook de diversiteit van adviseurs en fondsondersteuners die intensief en nauw bij het bestuur betrokken zijn. De ondersteuner vanuit het bestuursbureau en het externe lid van de BAC zijn vrouwen. Het verantwoordingsorgaan bestond per 31 december 2020 uit twee vrouwen en vier mannen. De Raad van Toezicht bestond in 2020 uit één vrouw en twee mannen.

3.6 Contact met AFM en DNB

AFM

De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten, waaronder het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid. In 2020 heeft het fonds een brief aan de AFM gestuurd met de melding dat er startbrieven zijn gestuurd met verouderde informatie over franchise, de opbouw en de premie.

Op 30 juni 2020 stuurde de AFM een officieel informatieverzoek waarmee zij het fonds verzochten informatie te rapporteren over de tweedepijlerpensioenen. De uitvraag betreft zowel informatie over de pensioenregeling(en) die worden uitgevoerd als informatie op deelnemersniveau, waarbij het onder andere gaat om de keuzes die deelnemers (kunnen) maken. AFM is op grond van de wet gerechtigd om in het kader van haar toezichtrol informatie op te vragen. Pensioenfonds Recreatie heeft de gevraagde informatie binnen de gestelde termijn verstrekt. De kosten bedragen € 15.125. Aangezien de informatie op grond van de wet kosteloos door het fonds aan AFM moet worden verstrekt, betekent dit dat deze kosten ten laste komen van onze deelnemers.

De AFM heeft het fonds op 16 juli 2020 verzocht om de communicatie-uitingen op te sturen waarmee het pensioenfonds de deelnemers heeft geïnformeerd over een verlaging van het opbouwpercentage. Op 27 juli 2020 heeft het fonds de gevraagde informatie aangeleverd.

DNB

DNB is als toezichthouder belast met het prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen. Doel is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Het pensioenfonds legt daarom structureel alle wijzigingen in statuten, reglementen, ABTN en de jaarstukken voor aan DNB. Verder informeert het pensioenfonds DNB met de voorgeschreven rapportages periodiek over de financiële situatie van het pensioenfonds.

Contact met DNB

De onafhankelijk voorzitter van het pensioenfonds heeft de toezichthouder regelmatig telefonisch geïnformeerd over de ontwikkelingen bij het pensioenfonds, waaronder de stand van zaken rond de premiebetaling als gevolg van de coronacrisis.

Er is reguliere correspondentie met de toezichthouder geweest in 2020. Zo heeft het pensioenfonds van DNB verschillende algemene brieven ontvangen over op dat moment actuele thema's voor pensioenfondsen. Dit zijn onder andere de toezichtthema's 2020, instructiebrieven over het indienen van het herstelplan en de haalbaarheidstoets.

Specifieke brieven die het pensioenfonds heeft ontvangen zijn de goedkeuringsbrieven na het (her)benoemen van bestuursleden en het akkoord op het door het pensioenfonds ingediende herstelplan. Ook zijn de wijzigingen van fondsdocumenten als pensioenreglement en het uitvoeringsreglement gemeld aan DNB. Het fonds heeft in 2020 een brief van DNB ontvangen inzake een overtreding van de sanctiewetgeving. Het fonds heeft bij de beoordeling van een incident geconcludeerd dat er geen ernstig gevaar is geweest voor de integere uitoefening van het fonds. Dit heeft er toe geleid dat besloten is geen melding te doen aan de toezichthouder. DNB heeft aangegeven dat dit wel gemeld had moeten worden. Dit heeft verder geen (financiële) gevolgen gehad.

DNB heeft op 30 januari 2020 gesproken met het gehele bestuur. Daarbij zijn o.a. de volgende zaken besproken:

- Het voorkomen van kortingen.
- #GastVrij Pensioenfonds.
- Belangrijke ontwikkelingen in en om het fonds.
- Bestuurlijke continuïteit.
- IORP II.
- Toezichtagenda 2020.
- Dashboard DNB inclusief de risicoscores.

Er zijn in 2020 geen dwangsommen of boetes opgelegd aan het pensioenfonds.

3.7 Bestuurlijke e-mailomgeving

Het bestuur heeft begin 2020 besloten een eigen bestuurlijke e-mailomgeving in te richten. Het fonds heeft gekozen voor Microsoft Office 365 als e-mailoplossing en DRM ICT Solutions als IT-dienstverlener. Dit besluit heeft ertoe geleid dat alle leden van de fondsorganen en vaste externe adviseurs zijn overgaan naar een e-mailadres die eindigt op @pensioenfondsrecreatie.com. E-mails zijn hierdoor beveiligd tussen de fondsorganen en de DNB. In 2021 zal de stap worden gezet naar het overbrengen van de bestuurlijke IT-(archief) omgeving naar een Office 365 omgeving.

3.8 Aanbevelingen n.a.v. jaarwerk 2019

Elk jaar geeft de certificerend actuaaris, de accountant, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan adviezen/aanbevelingen n.a.v. het jaarwerk. Alle aanbevelingen worden in kaart gebracht en één keer per kwartaal wordt de voortgang in de bestuursvergadering besproken. De betreffende partijen worden geïnformeerd over de uitkomsten hiervan.

3.9 Activiteiten sleutelfunctiehouders

In deze paragraaf wordt ingegaan op de activiteiten van de sleutelfunctiehouders interne audit en risicobeheer.

Verslag activiteiten 2020 sleutelfunctiehouder Interne Audit

Op 30 januari 2020 zijn de aangepaste versies van het Interne Audit Charter en het Interne Audit Jaarplan 2019/2020 vastgesteld door het bestuur. Hieronder een opsomming van de audits 2020:

Quick Scan op het proces van de renteafdekking en de rol van Cardano

In juni 2020 is een Quick Scan uitgevoerd op het proces van de renteafdekking en de rol van Cardano. De IAF heeft op basis van de plan do check act cyclus het proces van renteafdekking geëvalueerd. Bij een Quick Scan wordt geen assurance verkregen, maar geeft de IAF relevante inzichten in het proces. Bij deze Quick Scan heeft de IAF 11 observaties gerapporteerd. Een Quick Scan leidt niet tot bevindingen en aanbevelingen waar het bestuur acties op formuleert. In dit kader zal de IAF ook geen directe follow up uitvoeren rondom de observaties.

Het rapport met de observaties is op 2 juli 2020 door het bestuur besproken. Op 19 november 2020 heeft het bestuur de door de Beleggingsadviescommissie voorbereide reactie besproken en vastgesteld. Het bestuur heeft aangegeven het rapport waardevol te vinden en herkent in het algemeen de in de Quick Scan gedane observaties.

Quick Scan op het bestuurlijk proces t.a.v. het programma #Gastvrij Pensioenfonds

In oktober en november 2020 is een Quick Scan uitgevoerd op het programma #Gastvrij Pensioenfonds. De IAF heeft op basis van de plan do check act cyclus het programma #Gastvrij Pensioenfonds geëvalueerd. Bij een Quick Scan wordt geen assurance verkregen, maar geeft de IAF relevante inzichten in het proces. Bij deze Quick Scan heeft de IAF 10 observaties gerapporteerd. Een Quick Scan leidt niet tot bevindingen en aanbevelingen waar het bestuur acties op formuleert. In dit kader zal de IAF ook geen directe follow up uitvoeren rondom de observaties. Het rapport met de observaties is op 19 november 2020 door het bestuur besproken. Op 17 december 2020 heeft het bestuur de door het bestuursbureau voorbereide reactie besproken en vastgesteld. Op 29 januari 2021 is het eindrapport van het programma #Gastvrij Pensioenfonds door het bestuur besproken en op 11 februari 2021 zijn tijdens de collectieve zelfevaluatie van het bestuur de observaties uit de Quick Scan welke samenhangen met de governance besproken. Het bestuur herkent in het algemeen de in de Quick Scan gedane observaties.

Multi client Audit bij TKP

In 2020 is er ten aanzien van het uitvoeren van audits bij TKP verdere invulling gegeven aan de samenwerking tussen pensioenfondsen die klant zijn bij TKP. Zo is de inhoud van het assurance dossier van TKP en de positie van de IAF van AEGON verduidelijkt. Daarnaast is een inventarisatie van mogelijke auditoronderwerpen opgesteld en na overleg teruggebracht tot een top 3. Om de werkzaamheden efficiënter te laten verlopen is besloten een afstemmingsorgaan, met vertegenwoordigers van zes pensioenfondsen, in te stellen. Voor het functioneren van het afstemmingsorgaan is een reglement opgesteld.

Het afstemmingsorgaan en pensioenfondsen hebben, in overleg met TKP, besloten een audit uit te voeren op het programma TKP Connect en hiervoor 3 kantoren uit te nodigen. KPMG is geselecteerd als auditor voor deze audit. Van de zijde van KPMG is bevestigd dat de auditors die de vervullersrol invullen bij Pensioenfonds Recreatie niet betrokken zullen zijn bij de audit van TKP Connect. Het doel van de audit is het verschaffen van een redelijke mate van zekerheid of de beheersingsmaatregelen binnen het programma TKP Connect in alle van materieel zijnde aspecten op afdoende wijze zijn opgezet en effectief werkten gedurende de gespecificeerde verslagperiode. De audit wordt uitgevoerd door KPMG en zijn er 13 pensioenfondsen die deelnemen aan de audit. De kosten van de audit zullen door de deelnemende pensioenfondsen worden gedragen. Het bestuur van Pensioenfonds Recreatie is akkoord gegaan met de audit. Ultimo 2020 is de audit in een vergevorderd stadium, maar nog niet afgerond.

Auditplan 2021

Na beoordeling van het Interne Audit Jaarplan 2019/2020, bestudering van diverse fondsdocumenten (zoals risicorapportages) en het in acht nemen van actuele en relevante onderwerpen zijn een auditplan voor 2021 en een meerjarenplan 2021-2023 opgesteld. De conceptplannen zijn besproken in de bestuursvergadering van 19 november 2020 en vastgesteld in de bestuursvergadering van 17 december 2020.

De geplande werkzaamheden bestaan enerzijds uit algemene interne auditactiviteiten en anderzijds uit het uitvoeren van interne audits. Voor wat betreft het uitvoeren van interne audits zijn een Review Audit van het uitbestedingsproces van de pensioenadministratie en een Quick Scan van de administratieve vastlegging van brondata vanuit UWV (SUAG) van arbeidsongeschiktheidsgegevens ten behoeve van premievrije opbouw gepland. Tevens zijn twee Multi Cliënt Audits bij TKP voorzien.

De activiteiten zoals opgenomen in het auditplan 2019/2020 zijn allen gerealiseerd.

Multi Cliënt Auditplan TKP 2021

In oktober 2020 is de pensioenfondsen gevraagd input te leveren voor het Multi Cliënt Auditplan TKP 2021. Door Pensioenfonds Recreatie zijn de volgende onderwerpen ingediend:

- IT strategie en IT capaciteit
- End user computing
- Totstandkoming kwartaalrapportages
- Administratieve vastlegging van brondata vanuit UWV

Ultimo 2020 wordt nog gewerkt aan het Multi Cliënt Auditplan TKP 2021.

Diverse werkzaamheden SFH IA

In 2020 heeft de SFH IA als toehoorder een vergadering van het Dagelijks Bestuur, de Beleggingsadviescommissie en de Risicocommissie bijgewoond. Op 26 oktober 2020 heeft afstemming door de SFH IA met de externe accountant plaatsgevonden over de het concept Interne Audit Jaarplan 2021, het auditplan 2020 van de externe accountant en de planning van de wederzijdse werkzaamheden. In het bijzonder is door de SFH IA in het kader van de jaarwerkcontrole over 2020 aandacht gevraagd voor de administratieve vastlegging door TKP van de brondata vanuit UWV.

Op 3 december 2020 heeft de jaarlijkse evaluatie van KPMG als Vervuller Interne Audit door het Dagelijks Bestuur plaatsgevonden. Ter voorbereiding op dit gesprek heeft de SFH IA input aangeleverd. Op 27 november 2020 heeft de SFH IA met de Vervuller daartoe de dienstverlening door KPMG en de samenwerking tussen Sleutelfunctiehouder en vervuller besproken. De samenwerking verloopt naar wens en er zijn geen bijzonderheden te melden.

Verslag activiteiten 2020 sleutelfunctiehouder Risicobeheer

Elk kwartaal rapporteert de vervuller sleutelfunctie risicomanagement aan het bestuur middels de risicorapportage. Elke risicorapportage kent een paragraaf van de sleutelfunctiehouder risicobeheer. Hieronder een verslag van de sleutelfunctiehouder risicobeheer over 2020.

In 2020 is de risicomanagementrapportage verbeterd met een voorliggend dashboard waarop voor het bestuur per risicocategorie te zien is wat de ontwikkeling van de risico- dan wel performance indicatoren is. Per kwartaal is hiermee snel inzage in de ontwikkeling van de belangrijkste risico's en gebeurtenissen.

De sleutelhouder risicobeheer concludeert dat de financiële positie van het fonds in 2020 niet goed is en ook niet herstelt, hetgeen blijkt uit de diverse onderdelen. De sleutelfunctiehouder heeft het bestuur geadviseerd dit onderdeel goed te monitoren ongeacht dat de oorzaak door externe omstandigheden zijn te duiden. Ondanks het feit dat bij het intreden van de Covid-19 pandemie (in maart 2020) er grote operationele en financiële effecten verwacht zouden worden hebben, door adequate monitoring en sturing van het bestuur, zich geen significante ontwikkelingen voorgedaan die de doelstellingen van het pensioenfonds op de korte termijn hebben bedreigd.

Vanuit financieel risicomanagement adviseert de sleutelfunctiehouder om een recessie scenario scherp te volgen. Een event in de huidige pandemische onzekerheid van Covid-19 kan plotsklaps toch alsnog opdoemen.

Tot slot constateert de sleutelfunctiehouder dat het bestuur ieder jaar doelstellingen formuleert. De sleutelfunctiehouder constateert dat alleen de doelstelling van het programma #Gastvrij behaald is. De overige doelstellingen zijn ondanks de verhoogde aandacht van het bestuur, deels of niet gerealiseerd. Uitzondering hierop is de stabiele premie en opbouw doelstelling, maar de premiedekkingsgraad van het fonds draagt echter negatief bij aan het herstel van het fonds. De sleutelfunctiehouder adviseert het bestuur kritisch te oordelen over de doelstellingen van 2021 en adviseert deze bij te sturen op haalbaarheid door de inzet van eigen bestuurlijke activiteiten.

3.10 Incidentenregeling

Het pensioenfonds beschikt over een incidentenregeling. Een incident is een gedraging of gebeurtenis die een ernstig gevaar vormt voor de integere uitvoering van het bedrijf van het pensioenfonds. Het bestuur is niet bekend met (vermoedens van) incidenten van deze ernst die zich in 2020 hebben voorgedaan. Tevens is het bestuur niet bekend met (vermoedens van) incidenten die zich bij haar uitbestedingsrelaties, adviseurs en/of de waarmerkend accountant en certificerend actuaris hebben voorgedaan.

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Aantal klachten/geschillen	12	6	5	12	28	59

In 2020 zijn vijf bezwaren en zeven klachten op een premienota ontvangen en afgehandeld. Van het totaal aantal klachten of bezwaren dat is ontvangen in 2020, zijn er vier afkomstig van deelnemers en acht van de werkgevers.

Klachten	Aantallen	
Klachten in behandeling 1 januari 2020		0
Ingediende klachten 2020		7
<ul style="list-style-type: none"> • Waarvan behandeld als klacht 	7	
<ul style="list-style-type: none"> • Waarvan normaal in behandeling genomen door fonds 	7	
<ul style="list-style-type: none"> • Waarvan behandeld door de Ombudsman Pensioenen 	0	
Afgehandeld in 2020		7
In behandeling 31 december 2020		0

Ten opzichte van de jaren vóór 2020 kan een klacht ook telefonisch ingediend worden. Dit heeft mogelijk drempelverlagend gewerkt om een klacht in te dienen.

3.11 Communicatiebeleid

Communicatie 2020: Corona

2020 stond in het teken van de coronacrisis. De impact op de recreatie- en zwembadenbranche was en is nog altijd enorm. Door de coronacrisis hadden bedrijven te maken met weinig- tot geen bezoekers. Dit vroeg ook op het gebied van communicatie om aanpassingen.

Campagnes werden bijvoorbeeld uitgesteld. Zo werd de campagne Partnerpensioen pas eind 2020 gedraaid, in plaats van tijdens de zomer. Het werd als ongepast gezien om deelnemers te wijzen op de partnerpensioenregeling mocht men overlijden, terwijl er een virus actief is in heel Nederland waar deelnemers daadwerkelijk aan overleden. Er werden extra nieuwsbrieven verstuurd om werkgevers, deelnemers en gepensioneerden te informeren over de coronacrisis. Werkgevers kregen regelmatig informatie over het aangepaste incassobeleid: ze konden het betalen van de pensioenpremie uitstellen. Daarnaast werden zij ook geïnformeerd over de werkgeversbijeenkomst die werd uitgesteld en later ook werd geannuleerd. Deelnemers ontvingen informatie over de invloed van de coronacrisis op hun pensioenopbouw/pensioenuitkering.

Uitvoering jaarplan communicatie 2020

De uitvoering van het jaarplan communicatie 2020 kende weliswaar aanpassingen door de coronacrisis, maar de drie volgende pijlers zijn zoveel mogelijk aangehouden als rode draad.

1. Merk en reputatie; vergroten van waardering van en vertrouwen in het pensioenfonds van alle deelnemers én werkgevers;
2. Persoonlijk en relevant; door relevante informatie op een relevant moment te brengen en gelaagd te communiceren;
3. Digitalisering; ingeslagen weg als digitaal pensioenfonds vervolgen.

Merk en reputatie

Het pensioenfonds werkt door verschillende activiteiten aan de reputatie van het pensioenfonds. Denk aan de inzet van de relatiemanager, uitgave van een verkort jaarverslag en het plaatsen van berichten op de nieuwe LinkedIn bedrijfspagina. Het werkgeversevent kon niet doorgaan vanwege de coronacrisis.

Persoonlijk en relevant

Het pensioenfonds voert segmentatie door in de nieuwsbrieven en communiceert op het moment dat dit het meest relevant is. Het inspelen op de coronacrisis is hier een goed voorbeeld van.

Digitalisering

In 2020 heeft de campagne e-mailadressen plaatsgevonden. Dit heeft er toe geleid dat de doelstelling van 20% e-mailadressen onder gewezen deelnemers is behaald. Het aantal sessies op de website is ten opzichte van 2019 fors gestegen van 59.270 naar 99.219. Dit is een stijging van 67,40%. De

gemiddelde sessieduur is met 10% afgenomen, van 2:17 minuten naar 2:04 minuten. Het gemiddelde aantal paginaweergaven per sessie is met 3% toegenomen, van 3,48 naar 3,59. Het aantal volgers op LinkedIn is gedurende het jaar met 62% gestegen. Op 1 januari 2020 waren er 142 volgers en op 31 december 2020 230 volgers. Ongeveer 43,2% van alle deelnemers (41.942 deelnemers) hebben een BerichtenBox-aansluiting.

Communicatie regulier

Net als in voorgaande jaren heeft het pensioenfonds in 2020 deelnemers en werkgevers geïnformeerd door middel van de reguliere (aanvullende en wettelijke) communicatie uitingen uit het communicatiejaarplan. Hieronder wordt een opsomming gegeven van zowel de aanvullende als wettelijke communicatie.

Aanvullende communicatie

- Gedrukte en digitale nieuwsbrief deelnemers en pensioengerechtigden: alle actieve deelnemers en pensioengerechtigden hebben in 2020 twee keer een nieuwsbrief ontvangen over diverse onderwerpen. Daarnaast was er sprake van een extra nieuwsbrief over de coronacrisis.
- Digitale nieuwsbrief werkgevers: naast de reguliere nieuwsbrieven, hebben de werkgevers meerdere malen een nieuwsbrief ontvangen met informatie over de coronacrisis.

Wettelijke communicatie

- Diverse procesbrieven: in 2020 zijn alle deelnemers en werkgevers doorlopend geïnformeerd door middel van diverse wettelijk voorgeschreven procesbrieven (stop- en startbrief, aansluitingsbrief, pensioneringsbrief, etc.).
- Website: op de website zijn verschillende nieuwsberichten gepubliceerd. Begin 2020 is de site volledig geactualiseerd op basis van de nieuwe rekenwaarden. Gedurende het jaar zijn er diverse (inhoudelijke) aanpassingen doorgevoerd.
- Uniform pensioenoverzicht deelnemers en slapers in mei 2020 en pensioengerechtigden ook in mei 2020: alle deelnemers, slapers en pensioengerechtigden hebben het uniform pensioenoverzicht ontvangen.
- Uitkeringsmailing: alle pensioengerechtigden hebben in januari 2020 een overzicht van hun pensioenuitkering ontvangen.

Communicatiebeleid 2021

In 2020 is begonnen met het ontwikkelen van het nieuwe communicatiebeleidsplan voor 2021. TKP heeft daarbij een aantal bouwstenensessies georganiseerd. Hiervoor is eerst bij TKP intern bij de medewerkers die voor het fonds werken input opgehaald. Daarna bij het bestuur, het VO en het team #GastVrij Pensioenfonds. In het communicatiebeleid voor 2021 zijn 4 beleidsdoelen bepaald voor de communicatie met de (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers. Deze doelen passen bij de waarden van het gastvrije pensioenfonds: optimisme, aandacht, geluk in het nu en eerlijkheid.

3.12 Coronacrisis

In het voorjaar van 2020 is de Coronacrisis uitgebroken. Als gevolg van de crisis is er een bijzondere situatie ontstaan. Het pensioenfonds is er voor verantwoordelijk dat kritische processen zoals het verzorgen van uitkeringen blijvend worden uitgevoerd. Om dat te kunnen garanderen zijn door het bestuur en uitbestedingspartijen direct maatregelen getroffen conform RIVM-richtlijnen en adviezen van de overheid. Daarbij zijn de pensioenuitkeringen maandelijks uitgevoerd conform de gebruikelijke procedure.

Het pensioenfonds werkt nog steeds met de huidige governance en heeft geen apart crisisteam ingesteld. Wel wordt er vaker en korter vergaderd via MS TEAMS Daarbij bewaakt het dagelijks bestuur de premiebetaling. Vanaf het tweede kwartaal van 2020 wordt periodiek deelgenomen aan het extra ingestelde overleg van TKP met al haar klanten (CMT overleg).

Daarnaast heeft de Coronacrisis aanzienlijke gevolgen voor de sector, met impact op het aantal werkende (en pensioenopbouwende) personen en de financiële posities van aangesloten ondernemingen. Dit heeft direct gevolgen voor de premies en het incassobeleid in 2020 gehad

vanwege een tijdelijk gebrek aan liquiditeiten bij de werkgevers. Om die reden heeft het pensioenfonds het huidige incassobeleid tijdelijk versoepeld. De tijdelijke financiële maatregelen van de overheid kan werkgevers ondersteunen bij het opvangen van de premiebetaling aan het pensioenfonds en het in dienst houden van werknemers/deelnemers aan het fonds. Vanaf juli 2020 geldt het normale incassobeleid omdat het fonds ziet dat dit haalbaar is voor de werkgevers.

Evaluatie coronacrisis

Het bestuur heeft aan de hand van een model van de Pensioenfederatie de aanpak ten aanzien van de coronacrisis geëvalueerd. De volgende onderwerpen zijn geëvalueerd;

- Werking van het crisisteam.
- De continuïteit van het bestuur.
- De continuïteit van de uitbestedingspartijen.
- Crisisplannen.

Uit de evaluatie kan de conclusie getrokken worden dat de effecten van de coronacrisis operationeel en binnen de eigen bestuurlijke omgeving nihil geweest zijn. Er zijn goede afspraken gemaakt over de procedures en werkafspraken ook zal zijn deze weliswaar niet expliciet vastgelegd. Het bestuur zal in 2021 beoordelen wat hierin wenselijk is aan de hand van "lessons learned".

3.13 Pensioenakkoord

De gevolgen van het Pensioenakkoord worden verder uitgewerkt. Het bestuur bereidt zich hierop voor. Op 28 januari 2021 heeft een eerste aftrap plaatsgevonden in de vorm van een seminar voor alle partijen die betrokken zijn bij het pensioenfonds. Tijdens dit seminar is ingegaan op de hoofdlijnen van het Pensioenakkoord en een verdieping op de twee soorten contracten. De te nemen besluiten in 2021 zullen worden geagendeerd voor de pensioentafel in 2021.

4 Risicomanagement beleid

Integraal risicomanagement

De wijze waarop het bestuur omgaat met integraal risicomanagement, het risicoraamwerk en de wijze waarop risicomanagement deel uitmaakt van het besturen van het pensioenfonds is vastgelegd in het beleidsdocument risicostrategie en risicobeleid. Een samenvatting van dit beleid is vastgelegd in de ABTN van het pensioenfonds.

Risicobereidheid

Bij de realisatie van de doelstellingen van het pensioenfonds wordt het bestuur geconfronteerd met risico's. Sommige risico's worden bewust gelopen en in andere situaties wil het pensioenfonds een zo minimaal mogelijk risico lopen. Hierbij maakt het bestuur van het pensioenfonds bewust onderscheid tussen strategische en operationele risico's.

Strategische risico's

Strategische risico's zijn activiteiten en beslissingen die van invloed zijn op de (lange termijn) doelstellingen van het pensioenfonds. Voor deze strategische risico's heeft het bestuur een strategisch meerjarenplan opgesteld.

Operationele risico's

De operationele risico's betreffen risico's voortkomend uit activiteiten en beslissingen bij de dagelijkse bedrijfsvoering. De operationele risico's zijn onderverdeeld naar financiële en niet-financiële risico's.

Financiële risico's

Het financieel beleid is onder te verdelen in premie-, toeslagen-, kortings- en beleggingsbeleid. Het bestuur heeft investment beliefs gedefinieerd die fungeren als uitgangspunt voor het beleggingsbeleid. Deze beliefs dienen als input voor de periodieke ALM studie welke even als periodieke scenario analyses plaatsvinden om nadere invulling te geven aan het toegestane risicobudget en de vaststelling van de strategische beleggingsportefeuille. Het toegestane risicobudget kan worden uitgedrukt in het vereist eigen vermogen waarbij een verdeling kan worden gemaakt naar verschillende onderliggende financiële risico's. De risicobereidheid van het bestuur ten aanzien van financiële risico's is behoudend.

Niet-financiële risico's

Ten aanzien van de niet-financiële risico's en de getroffen beheersmaatregelen streeft het pensioenfonds naar een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de organisatie van het pensioenfonds, waarbij minimaal voldaan wordt aan de wet- en regelgeving, zoveel als mogelijk wordt aangesloten bij de best practices in de pensioensector en hoge eisen worden gesteld aan de kwaliteit van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer. De risicobereidheid van het bestuur ten aanzien van de niet-financiële risico's is laag.

Risicomanagementproces

Hieronder wordt het risicomanagementproces toegelicht. Dit beleid is vastgelegd in het risicostrategiedocument van het pensioenfonds. Het proces vindt volgens een vaste cyclus plaats:

STAP	Onderdeel	Toelichting
1	Risicostrategie	Het opstellen van de risicostrategie en hieraan gekoppeld de risicobereidheid
2	Identificatie risico's	Jaarlijkse update van de integrale risicoanalyse. Welke risico's hebben een hoge mate van prioriteit en worden het komende jaar opgepakt?
3	Bepalen en implementeren van beleid	Wat zijn de normen en beheersmaatregelen? Zijn er nieuw vastgestelde normen en beheersmaatregelen die moeten worden geïmplementeerd?
4	Monitoring en rapportage	Hoe wordt er over risico's gerapporteerd en op welke wijze vindt de monitoring plaats?

Het bestuur monitort de ontwikkelingen van (de beheersing van) de operationele risico's aan de hand van een integrale risicomanagementrapportage, welke op kwartaalbasis door de vervuller risicobeheer wordt opgesteld en aangeleverd. De in deze rapportage verwerkte data wordt onder andere vanuit TKP Pensioen, Cardano, CACEIS en het bestuursbureau aangeleverd. De risicorapportage wordt vanaf 2020 besproken met de sleutelhouder risicobeheer, waarna de rapportage, met een oordeel van de sleutelhouder risicobeheer, wordt voorgelegd en toegelicht aan het bestuur. Met de rapportage verkrijgt het pensioenfonds op integrale wijze managementinformatie en weet hiermee prioritering aan te brengen in de (strategische) jaaragenda.

Met de invoering van de sleutelfuncties heeft het pensioenfonds per 1 januari 2020 een tweedelijns risicocommissie ingesteld. De taken en bevoegdheden van deze risicocommissie zijn beschreven in een reglement risicocommissie. De risicocommissie adviseert het bestuur onder andere over risicostrategie en beleid en bewaakt de uitvoering van het door het bestuur vastgestelde 3-jaarlijks strategisch risicomanagementplan en operationeel jaarplan.

Het pensioenfonds is zich ervan bewust dat naast het toedelen van verantwoordelijkheden ook de risicocultuur of het risicobewustzijn een kritische succesfactor is in het hebben van een goed integraal risicomanagementproces. De risicocultuur wordt doorlopend door het pensioenfonds benoemd en uitgedragen in de evaluatiegesprekken die het pensioenfonds houdt, de controle van het pensioenfonds op de naleving van de processen en door risicobewustzijn als vast onderwerp te maken in de jaarlijkse bestuursevaluatie. Verder worden gevraagde besluiten waar relevant voorzien van een risicoparagraaf, waarin alle risico's zijn genoemd. Bij strategische besluiten wordt, waar nodig, een tweedelijns risico opinie geschreven door de sleutelhouder risicobeheer.

Risico's 2020

Het pensioenfonds hanteert in haar beleidsdocument het FOCUS-model (voorheen FIRM-model) van DNB als basis voor de indeling op hoofdcategorie. In de jaarlijkse risicoanalyse identificeert het bestuur specifieke risico's waarvan de naamgeving en/of indeling niet per definitie overeenstemt met de FIRM risico-indeling. Omwille van de leesbaarheid en vergelijkbaarheid met andere pensioenfonds wordt hieronder wel zoveel als mogelijk de FIRM indeling aangehouden. Het beleid is onderverdeeld in financieel en niet-financieel.

Het bestuur heeft beheersmaatregelen gedefinieerd om de risico's goed te beheersen. Daarnaast zijn nog aanvullende getroffen beheersmaatregelen per risicocategorie. In de volgende tabel wordt hier nader op ingegaan. Voor alle risicocategorieën zijn de belangrijkste ontwikkelingen en maatregelen over 2020 beschreven. Indien het risico niet wordt geaccepteerd, zijn aanvullende maatregelen vastgesteld:

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2020	Ontwikkeling risico	Aanvullende maatregel?
Liquiditeit	Het liquiditeitsbeleid is geëvalueerd en aangescherpt, evenals de afspraken met de vermogensbeheerder.	Het beschikbaar hebben van voldoende kasgeld voor onderpandverplichtingen bij derivaten speelt mede als gevolg van wet- en regelgeving een steeds prominere rol. Hiermee stijgt ook het belang van de liquiditeitsbuffer. In het nieuwe beleid is sprake van monitoring op dagelijkse basis in plaats van maandelijks, en zijn de beschikbare instrumenten uitgebreid met Repo's. Er is vastgelegd op welke wijze dit instrument door de beheerder kan worden ingezet en wat betekent dit voor de benodigde buffer.	Er zijn geen aanvullende maatregelen nodig.
Matching/renterisico	Het renterisico wordt door middel van een dynamische renteafdekking voor 44% afgedekt. Het renterisico is in 2020 opgesplitst in drie risico's: 1. Absolute omvang renterisico: 2. Geleidelijke invoering nieuwe UFR 3. Wijziging disconteringsvoet EONIA > €ster voor kasgeld onderpandbeheer	1. Het fonds hanteert ten aanzien van de renteafdekking een dynamische staffel met trigger niveaus. - Het fonds hanteert een bandbreedte rondom gewenste afdekking en monitort permanent of de bandbreedte niet wordt overschreden - Rente afdekking wordt over de curve verdeeld - Er worden bandbreedtes rondom de looptijd van de buckets aangehouden 2. Geleidelijke invoering nieuwe UFR: - impact van de nieuwe UFR wordt per kwartaal bekeken en berekend 3. Wijziging EONIA > €ster -De ontwikkelingen t.a.v. de rentemarkthervormingen worden periodiek bijgehouden, en waar nodig is actie	Er zijn geen aanvullende maatregelen nodig.

		ondernomen (bijv. t.b.v. aanpassing van ISDA en CSA's).	
Marktrisico	In 2020 zijn er geen aanpassingen in de beleggingsportefeuille geweest. Wel is de beleggingsportefeuille en financiële positie frequenter gemonitord en besproken door de BAC a.g.v. van financiële impact van de Coronacrisis.	Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Er zijn geen aanvullende maatregelen benodigd.
Kredietrisico	In 2020 is het kredietrisico in de matchingportefeuille verhoogd, door het vervangen van swaps door staats(gerelateerde) obligaties met een hoge kredietwaardigheid. Deze vervanging heeft plaats gevonden binnen het risicobudget voor spread risico.	Het kredietrisico is toegenomen. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Er zijn geen aanvullende maatregelen benodigd.
Verzekeringstechnisch risico	In het derde kwartaal heeft er een grondslagenonderzoek plaatsgevonden en zijn diverse actuariële grondslagen geactualiseerd. De ANW-pensioen is vanaf 2020 niet meer herverzekerd.	Het verzekeringstechnisch risico is als geheel gelijk gebleven. Het huidige risico wordt geaccepteerd.	Er zijn geen aanvullende maatregelen benodigd.
Omgevingsrisico	Het omgevingsrisico neemt toe door nieuwe wetgeving en de ontwikkelingen binnen de sector Recreatie.	Het risico is door het bestuur beoordeeld als lager t.o.v. 2019.	Het pensioenfonds is bezig met het uitvoeren van het programma #Gastvrij Pensioenfonds. Hiervoor is o.a. een relatiemanager aangesteld. Via de Pensioentafel vinden er gesprekken plaats met sociale partners.
Operationeel risico	Het bestuur monitort a.g.v.de Covid-19 pandemie de uitbestedingsrelaties nog structureler.	Het risico is groter geworden volgens het bestuur.	Er zijn geen aanvullende maatregelen benodigd.

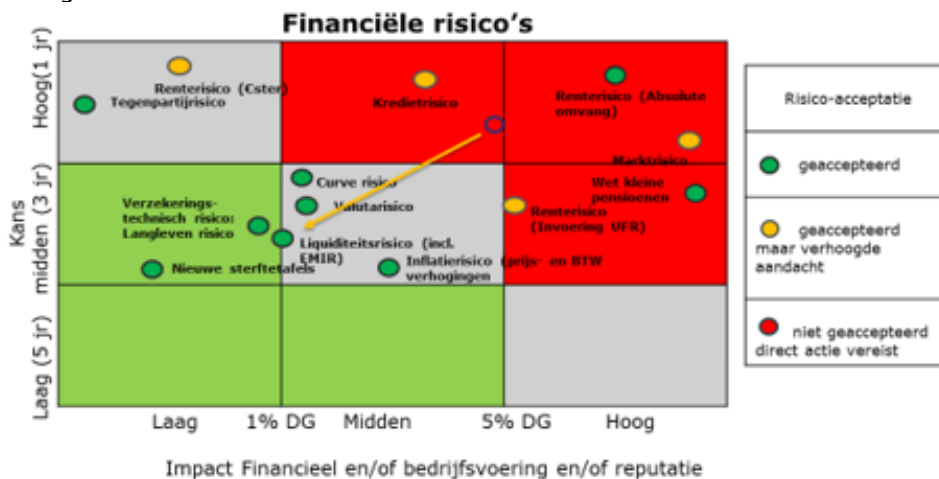

Uitbestedingsrisico	In 2020 hebben alle uitbestedingspartijen verklaard dat hun gedragscode minimaal gelijkwaardig is aan die van het pensioenfonds. Daarnaast heeft de jaarlijkse evaluatie van de uitbestedingspartijen plaatsgevonden.	Door een gestructureerde opzet van de evaluatie van uitbestedingspartijen wordt dit risico beter beheerst.	Er zijn geen aanvullende maatregelen benodigd.
IT-risico	In 2020 is het IT beleid gemonitord bij uitbestedingspartijen. Begin 2021 zal het IT beleid geactualiseerd worden n.a.v. nieuwe ontwikkelingen en wet- en regelgeving.	Met de toegenomen digitalisering, is IT en met name cyberrisico een groeiend IT-risico. Daarnaast wordt er veel aandacht besteed aan informatiebeveiliging. Het pensioenfonds heeft besloten een eigen bestuurlijke IT-omgeving in te richten. In 2020 is gestart met eigen emailomgeving	Er zijn geen aanvullende maatregelen nodig.
Integriteitsrisico	Net als voorgaande jaren heeft het bestuur n.a.v. een uitvraag aan verbonden personen vastgesteld dat in 2019 geen sprake was van (schijn van) belangenverstremgeling. Het pensioenfonds heeft aanvullende controles uitgevoerd in het kader van de Sanctiewetgeving. De Systematische Integriteit Risicoanalyse is in 2020 wederom geüpdatet. Het fonds heeft in 2020 besloten om de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfonds (de Gedragslijn AVG) te volgen De Gedragslijn is tot stand gekomen in afstemming met de Autoriteit Persoonsgegevens. De PF gaat ervan uit dat de pensioenfonds de Gedragslijn AVG zullen naleven en verklaart de Gedragslijn dan ook bindend voor haar leden. Het fonds heeft n.a.v. de gedragslijn wijzigingen doorgevoerd in o.a. privacy reglement en uitbestedingsbeleid. Hiermee voldoet het fonds aan de Gedragslijn AVG.	Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Er zijn geen aanvullende maatregelen benodigd.

Juridisch risico	In 2020 is een aantal fondsdocumenten geactualiseerd. Alle fondsdocumenten voldoen aan wet- en regelgeving. Daarnaast zijn in het kader van AVG een aantal fondsdocumenten opgesteld / aangescherpt zoals het archiefbeleid, beleid datalekken en een Privacyreglement	Het juridisch risico is in 2020 iets toegenomen.	Er zijn geen aanvullende maatregelen benodigd.
------------------	--	--	--

Uitkomsten jaarlijkse risicoanalyse 2020

De uitkomsten van de jaarlijkse risicoanalyse en de separate IT-risicoanalyse zijn grafisch als volgt weer te geven:

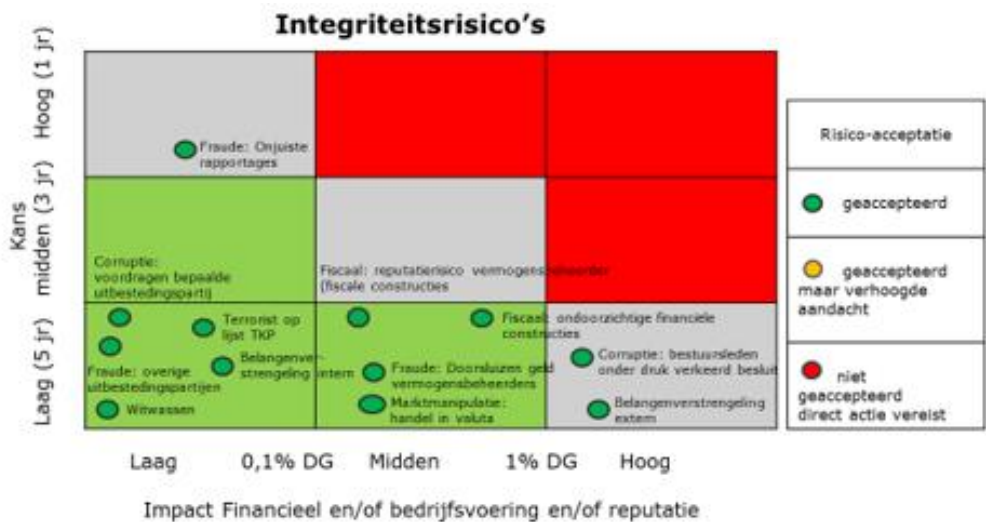
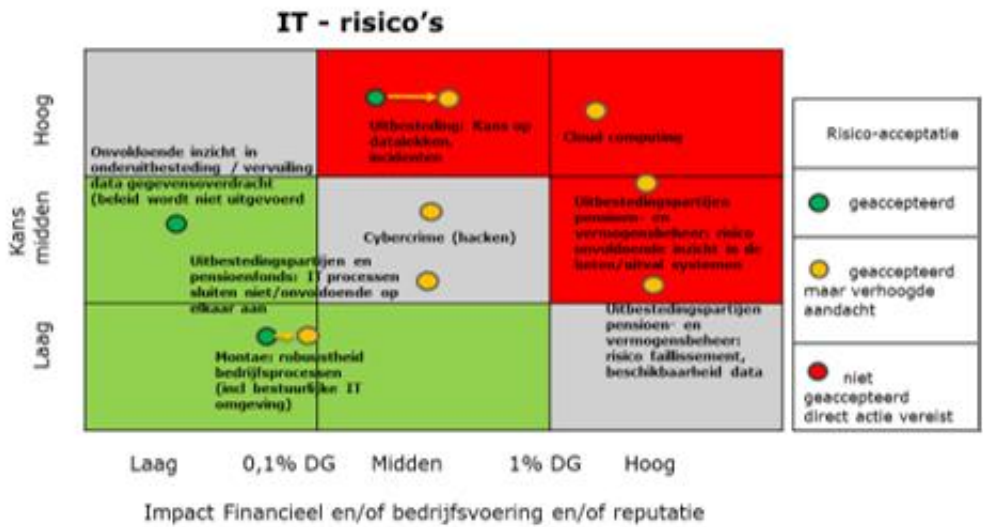
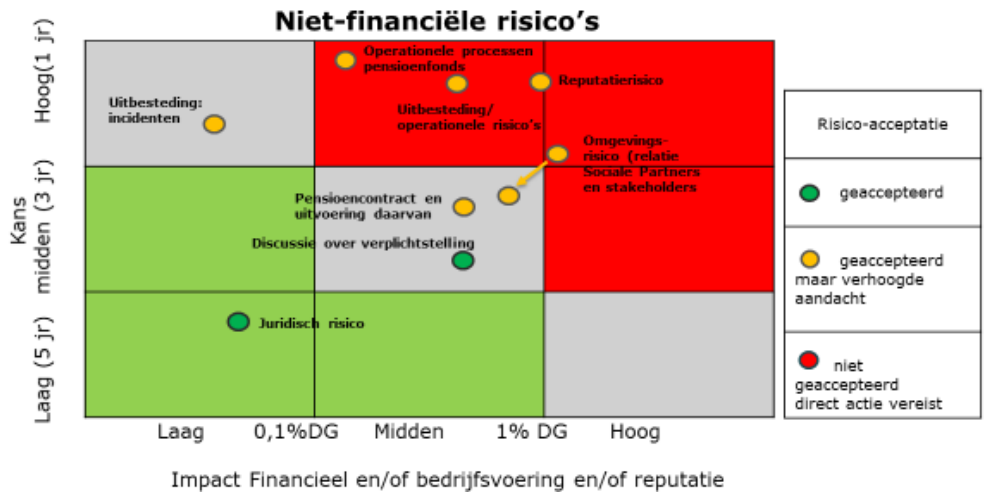
Toelichting financiële risico's

Kans:

- 1: niet waarschijnlijk: het risico heeft zich nog niet voorgedaan en/of de verwachting is niet dat het zich in de komende vijf jaar gaat voordoen.
- 2: mogelijk: het risico heeft zich al eens voorgedaan en/of de verwachting is dat het zich binnen drie jaar voor kan voordoen.
- 3: waarschijnlijk: het risico heeft zich al meerdere malen voorgedaan en/of de verwachting is dat het zich binnen een jaar kan voordoen.

Impact:

- 1: Laag: de financiële schade zal beperkt zijn tot 1%-punt van de actuele dekkinggraad;
- 2: Midden: de financiële schade zal beperkt zijn tot 5%-punt van de actuele dekkinggraad;
- 3: Hoog: hoge financiële schade, zijnde groter dan 5% van de actuele dekkinggraad.

Toelichting niet-financiële risico's

Kans:

- 1: niet waarschijnlijk: het risico heeft zich nog niet voorgedaan en/of de verwachting is niet dat het zich in de komende vijf jaar gaat voordoen.
- 2: mogelijk: het risico heeft zich al eens voorgedaan en/of de verwachting is dat het zich binnen drie jaar voor kan voordoen.
- 3: waarschijnlijk: het risico heeft zich al meerdere malen voorgedaan en/of de verwachting is dat het zich binnen een jaar kan voordoen.

Impact:

- 1: Laag: de financiële schade zal beperkt zijn tot 0,1%-punt van de actuele dekkinggraad en/of er is geen tot nauwelijks impact op de bedrijfsvoering en/of er zal nauwelijks sprake zijn van reputatieschade;
- 2: Midden: de financiële schade zal beperkt zijn tot 1%-punt van de actuele dekkinggraad en/of is een beperkte impact op de bedrijfsvoering en/of er kan sprake zijn van reputatieschade op een korte termijn;
- 3: Hoog: hoge financiële schade, zijnde groter dan 1%-punt van de actuele dekkinggraad en/of er zijn gevolgen voor de bedrijfsvoering en/of kan leiden tot reputatieschade voor de lange termijn.

Financieel crisisplan

Het doel van een crisisplan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisissituatie daadwerkelijk optreedt. Het crisisplan is opgenomen in de ABTN.

5 Ontwikkelingen en aandacht bestuur 2021

Het bestuur heeft voor 2021 de volgende hoofddoelstellingen geformuleerd:

1. Het zijn van een #GastVrij Pensioenfonds met als doel:
  - behoud van bestaande werkgevers en deelnemers en het draagvlak onder sociale partners en stakeholders; en
  - uitbreiding van het aantal werkgevers en deelnemers.

2. Voorbereiding pensioenakkoord met als doel:
  - om in 2021 kennis te delen m.b.t. het pensioenakkoord met en tussen alle betrokkenen bij het pensioenfonds;
  - besluitvorming door sociale partners en/of bestuur in het kader van de overgang vanwege het pensioenakkoord zoals het transitie FTK; en
  - tijdige afstemming met alle uitvoeringspartijen inzake de implementatie.

3. Starten strategische heroriëntatie
  - met als doel om in 2021 opnieuw een SWOT analyse uit te voeren en op basis daarvan te besluiten over de gewenste oriëntatie(s) en deze af te stemmen met alle betrokkenen bij het pensioenfonds.
  - De uitkomsten van de SWOT analyse kunnen aanleiding zijn om de doelstellingen 2021 te actualiseren.
    - Het bestuur zal de gevolgen van de coronacrisis voor de sector en het pensioenfonds blijven volgen en waar mogelijk hierop inspelen.
    - Voorbereiden pensioenakkoord. Het bestuur bereidt zich hierop voor. Duidelijk is dat met de op handen zijnde stelselwijziging forse inspanningen en kosten gemoeid zullen zijn.
    - Verder zal het bestuur het opvolgingsplan van het bestuur gaan opstellen en hier invulling aan geven.

Groningen, 17 juni 2021

het bestuur,

E.P. de Vries

Onafhankelijk voorzitter

Drs. R.G.A. van Dijk

Mr. M.W. van Straten

L.H.C. Vincken

Drs. G.F. Vermeulen

C. Vlaar

6 Rapport Compliance Officer

6.1 Samenvatting Rapport Compliance Officer

De compliance officer toets jaarlijks of de gedragscode van het pensioenfonds is nageleefd. De rapportage inzake de naleving van de gedragscode over 2020 is tijdens de vergadering van het bestuur van 6 mei 2021 besproken. De compliance officer geeft in het rapport aan dat de gedragsregels.

6.2 Reactie bestuur op Rapport Compliance Officer

Het bestuur heeft de verbeterpunten in de vergadering van het bestuur van 6 mei 2021 besproken. Het bestuur heeft besloten om de verbeterpunten in 2021 op te pakken en zal dit terugkoppelen naar de compliance officer.

7 Bevindingen Raad van Toezicht

7.1 Samenvatting Rapportage Raad van Toezicht

Deze rapportage bevat de bevindingen van de Raad van Toezicht (RvT) van Stichting Pensioenfonds Recreatie (Recreatie) naar aanleiding van haar onderzoek naar het functioneren van het bestuur van het pensioenfonds over het kalenderjaar 2020.

De RvT heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De RvT is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van haar taken aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Daarnaast heeft de RvT goedkeuringsrechten ten aanzien van een aantal bestuursbesluiten. De RvT heeft de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector (VITP) -Toezichtcode als normenkader bij de uitvoering van haar taak betrokken.

Specifieke thema's 2020

De RvT heeft in overleg met het bestuur een plan van aanpak opgesteld voor 2020, met een aantal specifieke thema's waarop de RvT zich richt, namelijk:

- Verdere inrichting iorp-2
- Opvolging en resultaten # GastVrij Pensioenfonds
- Aanpassingen als gevolg van pensioenakkoord

Algemeen oordeel

De RvT heeft een positief oordeel over het functioneren van het bestuur. De spanningen die begin 2020 optraden zijn door een programma onder leiding van een externe tot een oplossing gebracht. Het bestuur is naar het oordeel van de RvT in voldoende mate in control, en is bewust bezig om verbeteringen aan te brengen waar dat nodig is. In 2020 is met alle stakeholders afgesproken om de verplichtstelling van de regeling voor de bedrijfstak in beeld te brengen en dit ter goedkeuring aan het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor te leggen. Hierbij helpt het dat het #GastVrij Pensioenfonds project belangrijke positieve punten heeft opgeleverd waardoor het draagvlak van het fonds is toegenomen, onverminderd de zorgelijke financiële situatie van het fonds, de premiestelling en het daarbij behorende opbouwpercentage. In 2020 is veel tijd en energie gestoken in het inrichten en benoemen van de sleutelfunctiehouders (sfh) voor actuariële zaken, interne audit en risicomangement. De DNB heeft uiteindelijk goedkeuring gegeven voor de gekozen inrichting en de houders en vervullers van de sleutelfuncties zijn inmiddels benoemd.

De uitbraak van de wereldwijde pandemie van het Covid virus noodzaakte het bestuur tot het beperken

van de fysieke contacten. De operationele activiteiten zijn echter zonder noemenswaardige hick ups doorgelopen. Duidelijk is wel dat door de weinige fysieke contacten sommige discussies moeilijker hebben kunnen plaatsvinden en dat ook voor de RvT geldt dat er sprake is geweest van een verminderde mogelijkheid om het bestuur aan het werk te zien en dus een goed oordeel te kunnen geven over het verloop van 2020.

Het fonds heeft een begin gemaakt met het in beeld brengen van de gevolgen van het pensioenakkoord voor het fonds. Daar de voorgestelde wetteksten pas eind 2020 ter beschikking kwamen, kan het echte implementatiewerk pas in 2021 aanvangen.

Opvolging eerdere aanbevelingen

De meeste aanbevelingen van ons rapport over 2019 zijn onderwerp van gesprek geweest en opgevolgd.

Functioneren governance

De governance functioneert naar behoren. De heren Bleckman en Vlaar zijn in het bestuur benoemd. Dhr. Vincken is benoemd als DB lid en eind 2020 herbenoemd. Dhr. de Vries is benoemd als

onafhankelijk voorzitter en eind 2020 herbenoemd. Sleutelfunctionarissen zijn benoemd voor de drie rollen in het kader van iorp-2 zijnde: audit, riskmanagement en actuarieel. Het bestuur heeft daarnaast een breed diversiteitsbeleid opgesteld.

Beleid bestuur

De bestuursvergaderingen worden professioneel voorbereid. Het bestuur heeft veel oog voor de toekomstige uitdagingen. Onderwerpen worden uitgebreid besproken en van meerdere kanten belicht. Het besluitvormingsproces is goed.

Risicomanagement

Met betrekking tot het risicomanagement van het fonds zijn in 2020 opnieuw stappen gemaakt. Op kwartaalbasis werkt het bestuur met een handzame risicorapportage.

Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur weegt in de besluitvorming de evenwichtigheid inzake de diverse belangen nadrukkelijk af. Dit punt wordt ook duidelijk aangegeven op het voorblad van de voorstellen en de te nemen besluiten. De vastlegging zou nog explicieter kunnen.

Communicatie

Het bestuur communiceert helder en duidelijk over haar beleid met pensioengerechtigden, deelnemers, werkgevers, gewezen deelnemers, sociale partners en andere stakeholders. Het programma #GastVrijPensioenfonds is in 2020 geëvalueerd door een interne audit en wordt als project afgesloten. Al met al wordt de herkenbaarheid van het fonds hierdoor zeker vergroot. Ook de inrichting van de pensioentafel draagt bij aan een betere communicatie en geeft de mogelijkheid om bepaalde onderwerpen breed te delen en te bespreken.

Naleving code pensioenfonds

Op onderdelen wijkt het bestuur bewust af van de Code Pensioenfonds. Deze afwijkingen zijn het aantal zittingstermijnen van bestuursleden, het gebruik van gewogen stemverhoudingen en de benoemingsprocedure van de leden van de RvT.

Cultuur en gedrag

De RvT heeft door de Covid maatregelen zich niet middels het bijwonen van een aantal bestuursvergaderingen een beeld kunnen vormen van het gedrag en de cultuur van het bestuur. De opmerkingen hierover in dit rapport zijn dan ook waarnemingen op "afstand". De RvT heeft geconstateerd dat hoewel bijvoorbeeld de discussie over een aanpassing in het beloningsbeleid scherp was, het bestuur uiteindelijk tot een gezamenlijk besluit heeft kunnen komen en dat zaken uitgesproken worden, zodat er geen hindernissen naar de toekomst ontstaan.

Tot slot

De RvT heeft vertrouwen in de opvolging door het bestuur van haar aanbevelingen en ziet uit naar een verdere samenwerking met het bestuur.

7.2 Reactie bestuur op Rapportage Raad van Toezicht

De RvT heeft haar bevindingen over 2020 gemeld in haar rapport van 27 januari 2021 dat samen met het bestuur is besproken tijdens de vergadering van 1 april 2021. Het bestuur is blij met het rapport van de RvT. De RvT oordeelt positief over het functioneren van het bestuur en over de samenwerking tussen de RvT en alle organen.

De RvT heeft in haar rapport een aantal aanbevelingen opgenomen voor het bestuur. Deze aanbevelingen zijn hieronder opgenomen, voorzien van een eerste reactie van het bestuur.

	Aanbevelingen RvT	Opvolging	Tijdpad
1.	<i>Aanbeveling 2019:</i> Werk voor zowel korting als (inhaal-) indexatie een beleid uit.	In 2019 is besloten dat het bestuur dit in het eerste kwartaal van 2020 verder zou uitwerken. Dit is door andere prioriteiten opgenomen in de jaarplanning voor Q4 2021	Q4 2021
2.	Afsluitende evaluatie van #GastVrij Pensioenfonds opstellen.	Er heeft een afsluitende evaluatie in het bestuur plaatsgevonden in Q4 2020 aan de hand van een eindrapport. Dit is vastgesteld en inmiddels gedeeld met de RvT.	Gereed
3.	Afzonderlijke klokkenluidersregeling opstellen voor het fonds	De RvT heeft deze aanbeveling ook in 2020 gedaan. Het bestuur heeft toen besloten om deze aanbeveling niet op te volgen. De argumentatie is gedeeld met de RvT.	Opnieuw ter besluitvorming bestuur in Q3 2021
4.	Standaard bij elk voorstel een risico opinie op laten stellen.	Het bestuur heeft eerder besloten om alleen bij strategische besluiten een risico-opinie op te stellen. Dit zijn in 2021: communicatiebeleidsplan, uitvoeren ALM-studie en vaststellen beleggingsbeleid, strategisch beleggingsplan en jaarplan beleggingen.	Gereed
5.	De RvT geeft het bestuur in overweging om reeds nu een overzicht te maken van de beleggingsportefeuille qua ESG performance ten opzichte van de ESG performance van de gehanteerde benchmarks.	De evaluatie van het MVB beleid wordt nu uitgevoerd. Daarna kan het bestuur een oordeel vellen over deze aanbeveling van de RvT.	Besluitvorming in bestuur in Q3 2021
6.	Blijf attent op het expliciet vastleggen van de belangenafweging.	Dit wordt momenteel vastgelegd in de notulen als het aan de orde is. Daar waar het mogelijk is wordt dit expliciet opgenomen in het beslisdocument of notitie.	Continue

7.	Vooraf eigen evaluatie document opstellen voor uitbestede diensten.		Besluitvorming in bestuur in Q3 2021
8.	Expliciet formuleren en evalueren van leerdoelen en te volgen opleidingen in het opleidingsplan.		Besluitvorming in bestuur in Q3 2021
9.	Op kwartaalbasis het opvolgingsplan monitoren en bespreken door de RvT met het dagelijks bestuur.	Dit wordt al opgevolgd	Gereed
10.	Huidig rentebeleid in breed perspectief evalueren.	Heeft plaatsgevonden in 2021 en wordt meegenomen in de ALM studie die in 2021 wordt uitgevoerd.	Gereed
11.	Uitgangspunten valutabeleid evalueren.	Wordt meegenomen in de ALM studie die in 2021 wordt uitgevoerd.	Gereed
12.	Maak agenda stukken BAC beschikbaar in boardpack.	De RvT had tot april 2021 per abuis geen bevoegdheden in dit gedeelte van Boardpacks. Dit is inmiddels geregeld.	Gereed
13.	Stel tijdig als bestuur vast welk niveau van de premiedekkingsgraad nog acceptabel en uitlegbaar is en communiceer hierover met het Verantwoordingsorgaan en sociale partners. Rond dit proces in 2021 in ieder geval af voorafgaande aan het proces voor de premievaststelling 2022.	In de verklaring van opdrachtverstrekking en -aanvaarding van sociale partners en het pensioenfonds, die in 2021 is overeengekomen en geldt per 1 januari 2020, is opgenomen dat het bestuur jaarlijks de evenwichtigheid toetst aan de hand van het verschil tussen de actuele dekkingsgraad en de premiedekkingsgraad. Indien er in enig jaar een te grote afwijking is tussen de actuele dekkingsgraad en de premiedekkingsgraad, waardoor er volgens het pensioenfonds sprake is van onevenwichtigheid, treedt het pensioenfonds in overleg met sociale partners. Doel van het overleg is te verzoeken aan sociale partners om tot een evenwichtige oplossing te komen. In de strategische jaarkalender is ingeregeld dat dit proces tijdig wordt uitgevoerd.	Gereed

14.	Blijf ten alle tijden scherp op het onderscheid tussen 1ste en 2de lijn Risk. Dit geldt temeer nu de sleutelfunctiehouder Risk tevens lid DB is.	Dit heeft de aandacht van het (dagelijks) bestuur.	Continue
15.	Evalueer het IT-beleid van het fonds en van de uitbestedingspartijen en stel vast of en ja welke aanpassingen noodzakelijk zijn.	De evaluatie van het IT-beleid heeft in 2021 plaatsgevonden en heeft geleid tot een aantal inhoudelijke wijzigingen in het beleid.	Gereed
16.	Maak in 2021 serieus werk van de Eigen Risicobeoordeling. De ERB kan worden benut voor sturing en verantwoording en helpen om belangrijke doelstellingen van het fonds dichterbij te brengen.	De ERB wordt ingepland in Q3 2021.	Q3 2021
17.	Blijf scherp de dienstverlening van de strategisch adviseur en de custodian in 2021 monitoren. Met name voor de custodian, gelet op de kosten daarvan en de vragen die de BAC heeft geuit over de passendheid van de dienstverlening is een tijdige anticipatie bij ontbrekende opvolging van belang.	Dit heeft de aandacht van het bestuur en de BAC.	Continue
18.	Synchroniseer de jaarkalender met het fondsdocumentregister en monitor de uitvoering na afloop van het kwartaal om zo de tijdige uitwerking te waarborgen.	De procedure is dat in een bestuursvergadering het mandaat aan het DB wordt gegeven om de teksten te controleren. Hierdoor kan het voorkomen dat een fondsdocument in een volgend kwartaal definitief wordt gemaakt door het DB. Een tijdige uitwerking komt hierdoor niet in gevaar.	Gereed

7.3 Goedkeuring jaarverslag 2020

De Raad van Toezicht heeft op 17 juni 2021 haar goedkeuring verleend bij het jaarverslag over 2020.

8 Verslag verantwoordingsorgaan

8.1 Verslag verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan (VO) van Pensioenfonds Recreatie is ingesteld per 1 juli 2014 en rapporteert over haar bevindingen en oordeelt over het gevoerde beleid met betrekking tot het boekjaar 2020.

In haar vergadering van 6 mei 2021 heeft het VO een oordeel gegeven over het door het bestuur in 2020 gevoerde beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd, op basis van de aan haar verstrekte documenten en informatie, en heeft daarbij de volgende bevindingen en oordelen vastgesteld.

Functioneren en werkwijze VO Pensioenfonds Recreatie 2020

In 2020 heeft het VO 12 maal vergaderd (deels online), waarvan 5x een eigen vergadering, 6x met het dagelijks bestuur (DB) en 1x met de Raad van Toezicht. Tijdens deze bijeenkomsten zijn wij onder andere geïnformeerd over actuele zaken in het fonds. Het VO ontving 3 adviesaanvragen, over de volgende onderwerpen:

- Herbenoeming lid Raad van Toezicht
- Model uitvoeringsovereenkomsten
- Premiestelling voor 2021

Begin januari 2020 stelde het VO een eigen werkplan vast, met een looptijd van 1 jaar (1 januari t/m 31 december), wat jaarlijks zal worden geactualiseerd en bijgesteld. In dit plan worden de jaarlijkse prioriteiten en de aandachtspunten voor het betreffende jaar opgenomen. In juni 2020 heeft het VO ook een eigen VO normenkader geïmplementeerd. Dit document dient als referentiekader en houvast bij het beoordelen en beantwoorden van adviesaanvragen van het bestuur en het jaarlijks oordeel.

Samenstelling Verantwoordingsorgaan

In 2020 was het VO niet volledig in haar samenstelling. Ondanks diverse pogingen van het VO de vacatures op te vullen, heeft het VO geringe prioriteit in deze ervaren bij de vakbonden. In 2021 verwacht het VO een hogere prioriteit. Het fonds staat voor belangrijke beslissingen de komende tijd die vragen om een evenwichtige en voltallige vertegenwoordiging binnen het VO. Er ontbrak o.a. bezetting van een deelnemerszetel. Het VO wil in 2021 daarom zeker compleet in haar samenstelling zijn.

Over het eigen functioneren van het VO heeft een zelfevaluatie plaatsgevonden op 27 oktober 2020. Het VO heeft de ambitie uitgesproken om de volwaardige gesprekspartner te zijn en te blijven voor het DB en RvT.

Bevindingen

Algemeen oordeel

Het VO waardeert de samenwerking en de open discussies met het DB en constateert wederom een stijgende lijn in het niveau van de discussies. De uitbraak van de wereldwijde pandemie van het Covid-19 virus noodzaakte het bestuur tot het beperken van fysieke contacten. Duidelijk is dat door de weinige fysieke contacten sommige discussies lastiger te voeren zijn geweest. Desondanks is het VO verheugd te zien dat haar inhoudelijke input tijdens de diverse vergaderingen wordt meegenomen in de verdere beleidsstukken.

Opvolging aanbevelingen 2019

De meeste aanbevelingen over het jaar 2019 zijn onderwerp van gesprek geweest en opgevolgd. Door de uitbraak van het Covid-19 virus is het VO niet in de gelegenheid geweest om als toehoorder aan te sluiten bij een bestuursvergadering, om zodoende een goede indruk te kunnen krijgen van de samenwerking en de sfeer tussen de bestuursleden onderling.

Daarnaast waardeert het VO dat zij door het DB wordt geconsulteerd in diverse beleidsvragen, ook wanneer geen formele adviesaanvraag vereist is.

Het DB communiceert helder en duidelijk over haar beleid. De verstrekte informatie is transparant, volledig en leesbaar. Het DB heeft het VO bij voortduring geïnformeerd over het programma #GastVrijPensioen. Het programma is in 2020 geëvalueerd en afgesloten als project. Ten behoeve van een nieuw communicatie beleidsplan heeft het VO deelgenomen aan de Bouwstenensessie op 9 september 2020, waarin werd gevraagd actief mee te denken en een constructieve bijdrage te leveren aan toekomstig beleid.

oordeel

Het VO is van oordeel dat op basis van de aan haar toegereikte informatie het proces rondom de adviesaanvragen beter ingericht is in 2020. De werkwijze welke geëvalueerd en besproken is in 2019 is zo goed mogelijk opgevolgd.

Er is sprake van een open constructieve samenwerking tussen het DB en het VO, waarbij de kritische blik en de input van het VO gewaardeerd wordt. Het DB en VO hebben ook voor 2021 de afspraak gemaakt de samenwerking en werkwijze te evalueren.

Het bestuur heeft in 2020 een beleid gevoerd, voor zover het VO het heeft kunnen beoordelen, waarbij alle belangen zorgvuldig afgewogen zijn. Desondanks vraagt het VO doorlopend evenwichtige belangenafweging beter en diepgravend te onderbouwen en uit te werken naar leeftijdsgroepen ten behoeve van adviesaanvragen en besluitvormingen.

Aanbevelingen

Besluitvorming en proces

De meeste aanbevelingen in onze verslaglegging over 2019 zijn onderwerp van gesprek geweest en opgevolgd. Toch blijft het VO aandacht vragen voor het tijdig betrekken van het VO in het besluitvormingsproces rond het Pensioenakkoord.

Bij advies aanvragen gedurende dit proces kan een verdiepingsslag bij het VO gewenst zijn. Blijf daarom (mede) zorgdragen voor tijdige en adequate informatievoorziening en mogelijk aanvullende middelen ter beschikking te stellen voor het op peil houden van het deskundigheidsniveau van het VO.

Het blijft derhalve van belang een adviesaanvraag tijdig aan te bieden, zodat een goed en weloverwogen advies door het VO gegeven kan worden.

Het VO houdt onverkort vast aan de wens aan te sluiten bij een vergadering van het voltallig bestuur.

Communicatie

Blijf doorlopend werken aan een heldere, eerlijke en begrijpelijke communicatie met deelnemers, gepensioneerden, gewezen deelnemers, werkgevers, sociaal partners en stakeholders. Door mogelijk korten van pensioenaanspraken wordt hierbij expliciet geadviseerd goed en uitgebreid te communiceren met alle deelnemers.

Dit wil zeggen VO tijdig betrekken, pro actief informeren én tijdig stukken aanleveren en het op orde houden van de database van Boardpacks.

Het Pensioenakkoord is een delicaat proces;

- hulde dat het DB actief het proces beïnvloed door de discussies van de pensioentafel. Het VO maakt zich zorgen over de tijdsplanning en vraagt het DB actief te blijven op dit dossier en de sociale partners uit te dagen tot een actieve houding.
- Speciale aandacht voor de rol van het VO in het pensioenakkoord. Wij willen pro actief op de hoogte gehouden worden van het proces én de rol van het VO daarin.
- Welke toekomst Pensioenfonds Recreatie heeft in het nieuwe pensioenstelsel is onduidelijk, maar het VO wil uitvoerig en tijdig geïnformeerd worden over de evenwichtigheid van de besluiten voor de verschillende leeftijdsgroepen binnen het fonds. Dit geldt specifiek voor de individuele verdeling bij het (mogelijk) invaren.
- Het VO vraagt middelen om haar eigen deskundigheid op peil te houden en mogelijk te vergroten. Tevens vraagt het VO middelen om, indien gewenst, externe deskundige in te huren voor een second opinion betreffende actuele onderwerpen.

Toekomst fonds

Blijf voortdurend een strategische toekomstvisie voor het fonds ontwikkelen.

Blijf kritisch het komende jaar als het gaat over de toekomst van het fonds. De inzet van de pensioentafel draagt bij aan een betere communicatie en onderwerpen breed te delen en te bespreken. Het fonds heeft een begin gemaakt met het in beeld brengen van de gevolgen van het pensioenakkoord voor het fonds. Blijf voortdurend het VO meenemen in het proces zodat het VO tijdig en weloverwogen advies kan uitbrengen.

Financiële situatie fonds

Het VO maakt zich nog steeds zorgen over de zorgelijke financiële positie van het fonds als wederom het niet halen van 100% premiedekkingsgraad. Het VO schaart zich dan ook achter de zorgen van de actuaris.

Het VO adviseert het bestuur een voortdurende proactieve houding ten aanzien van het beleggingsbeleid, met naast de criteria prudent en robuust, ook oog blijven houden voor het rendement. De instelling van de beleggingsadviescommissie wordt door het VO als positief beschouwd.

TEN SLOTTE

Het VO kijkt terug op een uitdagend en boeiend 2020. De samenwerking met het DB en RvT is positief. De volgende jaren zullen het uitwerken van het pensioenakkoord en de toekomst van het fonds veel aandacht vragen.

Het VO verwacht dan ook dat het volgende jaar weer volop uitdagingen geeft. Wij danken het DB en RvT voor de professionele en transparante samenwerking in 2020 en met name het DB voor de wijze waarop geanticipeerd is op de impact van het Covid-19 virus.

Wij kijken uit naar een dynamisch vervolg in 2021.

8.2 Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het VO heeft haar oordeel over 2020 opgenomen in haar verslag van 26 april 2021 dat samen met het bestuur is besproken tijdens de vergadering van 6 mei 2021. Het bestuur vindt het een positief en kritisch verslag en is verheugd met het positieve oordeel van het VO. Het bestuur heeft het op prijs gesteld om dit verslag tijdens de gezamenlijke vergadering van het VO en het voltallige bestuur te bespreken.

Het VO heeft in haar verslag een aantal aanbevelingen opgenomen voor het bestuur. Deze aanbevelingen zijn hieronder opgenomen, voorzien van een eerste reactie van het bestuur.

	Aanbevelingen VO	Opvolging	Tijdpad
1.	Betrek het VO tijdig in het (besluitvormings)proces rond het Pensioenakkoord.	Er wordt samen met sociale partners gewerkt aan een totale planning waarin ook de rol van het VO wordt meegenomen.	Q2 2021
2.	Blijf zorgdragen voor tijdige en adequate informatievoorziening en mogelijk aanvullende middelen voor het op peil houden van het deskundigheidsniveau van het VO (met name rond het Pensioenakkoord).	Tijdens de vergaderingen van het VO met het DB wordt inhoudelijk aandacht besteed aan het Pensioenakkoord en indien gewenst worden extra sessies georganiseerd (bijvoorbeeld seminar als aftrap Pensioenakkoord).	Continue
3.	Biedt een adviesaanvraag tijdig aan zodat een goed en weloverwogen advies door het VO gegeven kan worden.	Dit proces is opgenomen in de strategische jaarkalender.	Continue

4.	Laat een lid van het VO als toehoorder aansluiten bij een vergadering van het voltallig bestuur	In de gezamenlijke vergadering van 6 mei 2021 is afgesproken om tijdens de jaarlijkse bijeenkomst tussen het VO en het voltallige bestuur waarin het verslag van het VO wordt besproken ook ruimte te maken om andere onderwerpen gezamenlijk te bespreken.	Gereed
5.	Blijf doorlopend werken aan een heldere, eerlijke en begrijpelijke communicatie met deelnemers, gepensioneerden, gewezen deelnemers, werkgevers, sociaal partners en stakeholders. Door mogelijk korten van pensioenaanspraken wordt hierbij expliciet geadviseerd goed en uitgebreid te communiceren met alle deelnemers.	Het bestuur heeft aandacht voor deze aanbeveling.	Continue
7	Informeert het VO uitvoerig en tijdig over de evenwichtigheid van de besluiten voor de verschillende leeftijdsgroepen binnen het fonds. Dit geldt specifiek voor de individuele verdeling bij het (mogelijk) invaren.	Het bestuur heeft aandacht voor deze aanbeveling.	Afhankelijk van totale planning
8	Blijf voortdurend een strategische toekomstvisie voor het fonds ontwikkelen. Blijf kritisch het komende jaar als het gaat over de toekomst van het fonds.	Het bestuur voert in 2021 een nieuwe SWOT analyse uit en deelt de uitkomsten met het VO.	Q2 2021
9.	Het VO adviseert het bestuur een voortdurende proactieve houding ten aanzien van het beleggingsbeleid, met naast de criteria prudent en robuust, ook oog blijven houden voor het rendement.	Het bestuur heeft aandacht voor deze aanbeveling.	Continue

Jaarrekening

9 Jaarrekening

9.1 Balans per 31 december 2020

		<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
		€	€
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	1.227.589	1.002.669
Vorderingen en overlopende activa	(2)	13.868	12.039
Overige activa	(3)	2.997	3.522
TOTAAL ACTIVA		<u>1.244.454</u>	<u>1.018.230</u>
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(4)	-24.874	-17.181
Technische voorzieningen	(5)	1.193.703	995.600
Derivaten met negatieve waarde	(6)	1.770	280
Overige schulden en overlopende passiva	(7)	73.855	39.531
TOTAAL PASSIVA		<u>1.244.454</u>	<u>1.018.230</u>

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans vanaf pagina 84.

9.2 Staat van baten en lasten

		2020		2019	
		€	€	€	€
Baten					
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(8)		54.530		47.766
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(9)		149.855		202.960
Overige baten	(10)		-236		79
Totaal baten			<u>204.149</u>		<u>250.805</u>
Lasten					
Pensioenuitkeringen	(11)		7.562		6.223
Pensioenuitvoeringskosten	(12)		3.104		3.476
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(13)				
- Pensioenopbouw		54.737		48.509	
- Rentetoevoeging		-3.289		-1.873	
- Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-6.096		-6.479	
- Wijziging marktrente		188.611		174.263	
- Aanpassing levensverwachting		-33.282		0	
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-2.133		-3.105	
- Aanpassing actuariële uitgangspunten		-1.267		-658	
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		822		4.211	
			198.103		214.868
Saldo herverzekering	(14)		23		247
Saldo overdracht van rechten	(15)		3.031		2.690
Overige lasten	(16)		19		13
Totaal lasten			<u>211.842</u>		<u>227.517</u>
Saldo van baten en lasten			<u>-7.693</u>		<u>23.288</u>
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>					
Algemene reserve			-27.304		-7.640
Bestemmingsreserves			19.611		30.928
			<u>-7.693</u>		<u>23.288</u>

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten vanaf pagina 105.

9.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2020		2019	
	€	€	€	€
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Ontvangsten				
Ontvangen premies	53.420		47.939	
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	0		0	
Overig	25		72	
		53.445		48.011
Uitgaven				
Betaalde pensioenuitkeringen	-7.520		-6.204	
Betaald in verband met overdracht van rechten	-4.232		-1.489	
Saldo herverzekering	-23		-247	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-3.379		-3.536	
		-15.154		-11.476
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten		38.291		36.535
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Ontvangsten				
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	10.630		50.328	
Verkopen en aflossingen van beleggingen	582.852		989.935	
Mutatie collateral	35.409		38.144	
		628.891		1.078.407
Uitgaven				
Aankopen beleggingen	-674.570		-1.106.253	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.349		-1.241	
		-675.919		-1.107.494
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-47.028		-29.087
Netto kasstroom		-8.737		7.448
Koers-/omrekenverschillen		121		99
Mutatie liquide middelen		-8.616		7.547
Samenstelling geldmiddelen				
		2020		2019
		€		€
Liquide middelen primo boekjaar		11.654		4.107
Liquide middelen ultimo boekjaar		3.038		11.654

9.4 Toelichting op de jaarrekening

9.4.1 Algemeen

Activiteiten

Stichting Pensioenfonds Recreatie (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair gevestigd te Zoetermeer. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41160246.

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van het pensioenfonds. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de recreatiebranche verplicht gestelde aangesloten werkgevers.

De statuten van het pensioenfonds zijn voor het laatst aangepast op 4 november 2020 en liggen ter inzage bij de Kamer van Koophandel.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen. Het bestuur heeft op 17 juni 2021 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

9.4.2 Grondslagen

9.4.2.1 Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in Euro's x 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft

plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2020	Gemiddeld 2020	31 december 2019	Gemiddeld 2019
USD	0,9184	0,8768	0,8908	0,8828
GBP	1,1172	1,1251	1,1801	1,1471
JPY	0,0079	0,0082	0,0081	0,0081

Stelselwijziging

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

In 2020 heeft het Actuarieel Genootschap nieuwe sterfteveronderstellingen gepubliceerd (Prognosetafel AG2020). Het bestuur heeft besloten de pensioenverplichtingen te waarderen met

toepassing van deze veronderstellingen. De impact van de wijziging betekent een verlaging van de technische voorziening met € 34,7 miljoen. De invloed op de actuele dekkingsgraad is een verhoging met 2,8%-punt. Bij het opstellen van de nieuwe prognosetafel zijn de effecten van Covid-19 buiten beschouwing gebleven.

Het pensioenfonds heeft ook de correctiefactoren op de sterftetekansen geactualiseerd. De impact van de wijziging zorgt voor een verhoging van de technische voorziening met € 1,3 miljoen. Dit heeft een effect op de actuele dekkingsgraad van -0,1%-punt.

In 2020 zijn een aantal overige actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot aanpassing van de genoemde grondslagen en tot de volgende wijziging van de technische voorzieningen:

- opnemen opslag wezenpensioen (€ 2,1 miljoen; effect op de dekkingsgraad van -0,2%-punt)
- wijzigen opslag excassokosten (-€ 3,5 miljoen; effect op de dekkingsgraad van 0,3%-punt)
- wijzigen hoogte van de IBNR-voorziening (€ 2,0 miljoen; effect op de dekkingsgraad van -0,2%-punt)
- wijzigen methodiek waardering Niet Opgevraagd Pensioen (€ 0,0 miljoen; effect op de dekkingsgraad van 0,0%-punt)
- toepassen partnerfrequentie in de technische voorziening voor de vrijgestelde risicopremies van arbeidsongeschikte deelnemers (- € 402).

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Hierbij wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

De (actuele) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de langlopende- en kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

9.4.2.2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Het begrip marktwaarde is te beschouwen als synoniem van reële waarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De actuele waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd onder Vorderingen en overlopende activa.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers en wordt derhalve zoveel mogelijk gebaseerd op onderliggende marktwaarden.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de bijbehorende beleggingscategorie. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderinggrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Algemene reserve

De algemene reserve bevat het resterende gedeelte van het eigen vermogen van het pensioenfonds. De algemene reserve wordt gemuteerd door het resultaat nadat de solvabiliteitsreserve op het juiste niveau wordt gebracht.

Solvabiliteitsreserve

De solvabiliteitsreserve is een bestemmingsreserve, die niet ter vrije beschikking staat, om alle risico's, zoals vastgelegd in de Regeling Pensioenwet onder vaststelling vereist eigen vermogen op

te kunnen vangen. Deze bestemmingsreserve wordt wel meegenomen in de bepaling van de dekkingsgraad.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante- condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 1 januari daaropvolgend toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de technische voorziening voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de Prognosetafel AG2020 (2019: Prognosetafel AG2018). Om rekening te houden met het gegeven dat de pensioenfonds populatie af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, is een leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekansen toegepast.
- De leeftijd op balansdatum is gelijk aan de reglementaire pensioenleeftijd verminderd met de toekomstige duur.
- De leeftijd en duur worden in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 3 jaar.
- De reservering voor partnerpensioen geschiedt op basis van bepaalde partner.
- Voor latent wezenpensioen wordt in de voorziening een opslag van 0,2% van de voorziening voor het niet ingegaan ouderdompensioen opgenomen (2019: geen).
- Voor toekomstige excassokosten wordt 2,7% van de netto technische voorziening opgenomen (2019: 3,0%).
- Als rekenrente voor de technische voorziening wordt gehanteerd de rentetermijnstructuur per 31 december 2020 zoals die door DNB is gepubliceerd.

De voorziening niet opgevraagde pensioenen wordt vastgesteld op fondsgrondslagen, waarbij tevens rekening wordt gehouden met niet verrichte uitkeringen. Deze voorziening wordt vervolgens gecorrigeerd met de verwachting dat deze pensioenen alsnog worden opgevraagd.

Met ingang van 2017 is het partnerpensioen vervangen door Anw-pensioen. De deelname aan het Anw-pensioen is voor de deelnemer vrijwillig. Het Anw-pensioen is niet herverzekerd.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

9.4.2.3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat**Algemeen**

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De premiebatens in het boekjaar zijn gebaseerd op de voorlopige loonsomopgaven van de werkgevers, tenzij definitieve loonsomopgaven al zijn verwerkt in dat boekjaar.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds*Indirecte beleggingsopbrengsten*

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds*Pensioenopbouw*

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,324% (2019: -0,235%), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitkeringen:

Verwachte toekomstige uitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Pensioenuitvoeringskosten:

Jaarlijks wordt 3,0% (2019: 3,0%) van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorzieningen ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 3,0% (2019: 3,0%) van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten). Met ingang van 2021 wijzigt dit percentage naar 2,7% en wordt meegenomen in de berekening van de technische voorziening per 31 december 2020.

Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging markttrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Saldo herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

9.4.2.4 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

9.4.3 Toelichting op de balans per 31 december 2020

ACTIVA

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
1. Beleggingen voor risico pensioenfonds		
Aandelen	349.536	307.096
Vastrentende waarden	689.347	596.835
Derivaten	188.666	90.606
Overige beleggingen	40	8.132
	<u>1.227.589</u>	<u>1.002.669</u>

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	307.096	596.835	90.326	8.132	1.002.389
Aankopen	17.608	656.962	0	0	674.570
Verkopen	0	-572.369	-10.482	0	-582.852
Herwaardering	24.832	7.919	107.052	0	139.804
Mutatie liquide middelen	0	0	0	-8.092	-8.092
Stand per 31 december 2020	<u>349.536</u>	<u>689.347</u>	<u>186.896</u>	<u>40</u>	<u>1.225.819</u>
Schuldpositie derivaten (credit)					<u>1.770</u>
					<u>1.227.589</u>

In bovenstaand verloopoverzicht zijn aan- en verkopen van fx forwards en interest rate swaps gesaldeerd opgenomen.
De liquide middelen binnen de beleggingsportefeuille zijn opgenomen onder de 'Overige beleggingen'.

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019	200.564	498.455	-12.129	1.996	688.886
Aankopen	367.910	737.865	0	0	1.105.775
Verkopen	-324.409	-645.170	-20.356	0	-989.935
Herwaardering	63.031	5.685	122.811	0	191.527
Mutatie liquide middelen	0	0	0	6.136	6.136
Stand per 31 december 2019	<u>307.096</u>	<u>596.835</u>	<u>90.326</u>	<u>8.132</u>	<u>1.002.389</u>
Schuldpositie derivaten (credit)					<u>280</u>
					<u>1.002.669</u>

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Aandelen		
Beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen	<u>349.536</u>	<u>307.096</u>
Vastrentende waarden		
Obligaties	162.821	169.230
Fixed Income Fund	364.408	293.025
Money Market Fund	<u>162.118</u>	<u>134.580</u>
	<u>689.347</u>	<u>596.835</u>
Derivaten		
Valutaderivaten	4.794	1.550
Rentederivaten	<u>182.102</u>	<u>88.776</u>
	<u>186.896</u>	<u>90.326</u>

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 112,8 miljoen aan onderpand ontvangen in de vorm van (staats) obligaties en € 72,8 miljoen aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 9,7 miljoen aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats) obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden.

Het pensioenfonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten.

De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

2020	Gemiddelde	Contract-		Positieve	Negatieve
<u>Type contract</u>	<u>looptijd</u>	<u>omvang</u>	<u>Saldo waarde</u>	<u>waarde</u>	<u>waarde</u>
		€	€	€	€
Valutaderivaten		172.988	4.851	4.851	0
Aandelenderivaten		28	3	3	0
Rentederivaten		<u>465.939</u>	<u>182.102</u>	<u>183.872</u>	<u>1.770</u>
		<u>638.955</u>	<u>186.956</u>	<u>188.726</u>	<u>1.770</u>

De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2019 exclusief de liquide middelen binnen de derivatenportefeuille:

2019 Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
		€	€	€	€
Valutaderivaten		138.197	1.409	1.550	141
Aandelenderivaten		24	4	4	0
Rentenderivaten		408.665	88.776	89.056	280
		<u>546.886</u>	<u>90.189</u>	<u>90.610</u>	<u>421</u>
				<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
				€	€
Overige beleggingen					
Liquide middelen				<u>40</u>	<u>8.132</u>
				<u>40</u>	<u>8.132</u>

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
	€	€	€	€	€
Per 31 december 2020					
Aandelen	349.536	0	0	0	349.536
Vastrentende waarden	482.941	0	0	206.406	689.347
Derivaten	0	0	186.896	0	186.896
Overige beleggingen	40	0	0	0	40
	<u>832.517</u>	<u>0</u>	<u>186.896</u>	<u>206.406</u>	<u>1.225.819</u>

De tabel inzake de waardering bevat cijfers inclusief de negatieve derivatenpositie.

	Genoteerde marktprijzen	Afgeleide markt- noteringen	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
	€	€	€	€	€
Per 31 december 2019					
Aandelen	307.096	0	0	0	307.096
Vastrentende waarden	446.451	0	0	150.384	596.835
Derivaten	0	0	90.326	0	90.326
Overige beleggingen	8.132	0	0	0	8.132
	<u>761.679</u>	<u>0</u>	<u>90.326</u>	<u>150.384</u>	<u>1.002.389</u>

Genoteerde marktprijzen: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.

Afgeleide marktnoteringen: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van onafhankelijke taxaties.

Waarderingsmodellen: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata. Hieronder valt de netto contante waarde berekeningen van de derivaten.

Overig: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
2. Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op de werkgever(s)	9.833	8.911
Beleggingsdebiteuren	4.000	3.105
Overige vorderingen en overlopende activa	35	23
	<u>13.868</u>	<u>12.039</u>

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Vordering op de werkgever(s)

Vorderingen op werkgevers	1.685	1.295
Nog te factureren premies	8.405	7.616
Voorzieningen dubieuze debiteuren	-257	0
	<u>9.833</u>	<u>8.911</u>

De 'Vordering op werkgevers' betreft de premie die geen betrekking heeft op de maanden november en december 2020, maar die per 31 december 2020 nog niet is voldaan.

De post 'Nog te factureren premies' betreft de premie over de maanden november en december 2020. Deze premie is in januari en februari 2021 gefactureerd. De premiefacturatie vindt bij het pensioenfonds 2 maanden achteraf plaats.

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Verloop van de voorziening dubieuze debiteuren		
Nagekomen baten/afgeschreven vorderingen	-23	0
Dotatie ten laste van de rekening van baten en lasten	<u>280</u>	<u>0</u>
	<u>257</u>	<u>0</u>

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Beleggingsdebiteuren		
Lopende interest	1.854	2.044
Collateral	0	16
Te vorderen dividend	2.061	162
Te vorderen dividendbelasting	<u>85</u>	<u>883</u>
	<u>4.000</u>	<u>3.105</u>

Overige vorderingen en overlopende activa

De 'Overige vorderingen en overlopende activa' bestaan uit kleine debiteuren.

3. Overige activa

Liquide middelen	<u>2.997</u>	<u>3.522</u>
------------------	--------------	--------------

De liquide middelen worden aangehouden bij Nederlandse kredietinstellingen. De tegoeden staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

PASSIVA

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
4. Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve	-185.966	-158.663
Bestemmingsreserves	<u>161.092</u>	<u>141.482</u>
	<u>-24.874</u>	<u>-17.181</u>

De bestemmingsreserve betreft een solvabiliteitsreserve die op jaarbasis gelijk gesteld wordt aan het vereist eigen vermogen. Het verloop van de reserves is als volgt.

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
Algemene reserve		
Stand per begin boekjaar	-158.662	-151.023
Bestemming saldo van baten en lasten	<u>-27.304</u>	<u>-7.640</u>
	<u>-185.966</u>	<u>-158.663</u>

Bestemmingsreserve

Stand per begin boekjaar	141.482	110.554
Bestemming saldo van baten en lasten	<u>19.611</u>	<u>30.928</u>
	<u>161.092</u>	<u>141.482</u>

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	%	%
De dekkingsgraad is ultimo jaar als volgt:		
Nominale dekkingsgraad	97,9	98,3
Reële dekkingsgraad	76,2	76,6
Beleidsdekkingsgraad	93,8	96,5

De (actuele) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
Stichtingskapitaal en reserves	-24.874	-17.181
Minimaal vereist eigen vermogen	52.386	45.399
Vereist eigen vermogen	161.092	141.482

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan als gevolg hiervan worden gekarakteriseerd als dekkingstekort, omdat de dekkinggraad die hoort bij het minimaal vereist vermogen (104,4%) lager is dan de beleidsdekkinggraad.

De reële dekkinggraad is gelijk aan de beleidsdekkinggraad gedeeld door de beleidsdekkinggraad die is vereist voor de volledige toeslagverlening op basis van prijsinflatie. Op basis van deze definitie komt de reële dekkinggraad ultimo 2020 uit op 76,2% (2019: 76,6%).

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft 17 maart 2020 een herstelplan ingediend bij DNB. In het herstelplan werd voor 2020 een stijging van de actuele dekkinggraad verwacht naar 100,2% en een beleidsdekkinggraad van 99,3%. Door de dalende rente en minder goede beleggingsrendementen dan verwacht, is de werkelijke feitelijke dekkinggraad per 31 december 2020 lager uitgekomen (97,9%). De beleidsdekkinggraad is lager geëindigd op 93,8%. Op basis van het in 2020 ingediende herstelplan was de verwachting dat het pensioenfonds in 2028 het vereist vermogen zou hebben bereikt.

Onder voorwaarden mag een pensioenfonds voor het herstelplan van 2021, op basis van de ministeriele maatregel van 19 november 2019, de maximale hersteltermijn verhogen van 10 jaar naar 12 jaar. Het pensioenfonds heeft geen gebruik gemaakt van de ministeriele maatregel en hanteert een maximale hersteltermijn van 10 jaar. Voor de doorrekening van het toekomstscenario is uitgegaan van het huidige beleid van het pensioenfonds en de gehanteerde rendementen zijn vastgesteld op basis van de wettelijk voorgeschreven maximale parameters.

Voor het pensioenfonds dient de cyclus voor het indienen van een herstelplan, zolang van toepassing, te worden gecontinueerd. Het pensioenfonds heeft op 20 maart 2021 het herstelplan geactualiseerd bij DNB ingediend. Uitgaande van dit geactualiseerde herstelplan is de verwachting dat het pensioenfonds in 2030 het vereist vermogen heeft bereikt. In het herstelplan zijn geen aanvullende maatregelen opgenomen. DNB heeft op 19 mei 2021 schriftelijk laten weten dat zij instemmen met het herstelplan van het pensioenfonds.

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Statutair is bepaald dat het saldo van de staat van baten en lasten van -€ 7.693 over het boekjaar verdeeld wordt over de algemene reserve en de bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve betreft een solvabiliteitsreserve die op jaarbasis gelijk gesteld wordt aan het vereist eigen vermogen.

Voor het boekjaar 2020 geldt dat er € 19.611 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve en € 27.304 in mindering gebracht is op de algemene reserve.

5. Technische voorzieningen

	2020	2019
	€	€
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Stand per begin boekjaar	995.600	780.733
Pensioenopbouw	54.737	48.509
Toeslagverlening	0	0
Rentetoevoeging	-3.289	-1.873
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-6.096	-6.479
Wijziging markttrente	188.611	174.263
Aanpassing levensverwachting	-33.282	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-2.133	-3.105
Overige (incidentele) mutaties technische voorziening	-1.267	658
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	822	2.894

1.193.703   995.600

Pensioenopbouw

Het opbouwpercentage is in 2020 1,403% van de pensioengrondslag (2019: 1,592%). De pensioengrondslag is het pensioengevend salaris minus de franchise (2020: € 11.312) op jaarbasis (2019: € 11.008). Voor deeltijdwerkers wordt de pensioengrondslag naar evenredigheid vastgesteld. Indien de franchise hoger is dan het pensioengevend salaris, wordt de pensioengrondslag op nul vastgesteld.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks per 1 januari aan te passen aan het consumentenprijsindexcijfer van het CBS. Het gaat om het consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens afgeleid over de periode 1 oktober van het voorgaande jaar tot 1 oktober van het huidige jaar. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter en wordt gefinancierd uit overrendementen, het pensioenfonds vormt geen bestemmingsreserve voor toeslagen en berekent geen premie om toeslagen te financieren.

Het pensioenfonds streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks tevens aan te passen aan de eerder genoemde ontwikkeling van het consumentenprijsindexcijfer van het CBS. Echter mag deze toeslag nooit hoger zijn dan de toeslag voor de actieve deelnemers.

Het bestuur heeft, gezien de financiële situatie van het pensioenfonds, besloten per 1 januari 2021 zowel aan de actieve deelnemers als aan de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers, geen toeslag toe te kennen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,324% (2019: -0,235%), op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

	Rentepercentage per 31 december
2019	0,89
2020	0,34

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien. In 2020 zijn een aantal actuariële grondslagen gewijzigd.

Aanpassingen levensverwachting

Het Actuarieel Genootschap (AG) heeft op 9 september 2020 de nieuwe Prognosetafel AG2020 gepubliceerd. De nieuwe prognosetafel leidt tot een verlaging van de levensverwachting bij geboorte met ongeveer een jaar. Dit leidt voor een gemiddeld pensioenfonds tot een verlaging van de technische voorzieningen met ongeveer 2%. Bij het opstellen van de nieuwe prognosetafel zijn de effecten van Covid-19 buiten beschouwing gebleven. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen plaatsgevonden. Deze aanpassingen zijn per 30 september 2020 doorgevoerd.

Overige (incidentele) mutaties technische voorziening

In 2020 zijn een aantal overige actuariële grondslagen getoetst. Deze toetsing heeft geleid tot aanpassing van de genoemde grondslagen en tot de volgende wijziging van de technische voorzieningen:

- opnemen opslag wezenpensioen (€ 2.118)
- wijzigen opslag excassokosten (-€ 3.472)
- wijzigen hoogte van de IBNR-voorziening (€ 1.962)
- wijzigen methodiek waardering Niet Opgevraagd Pensioen (-€ 12)
- toepassen partnerfrequentie in de technische voorziening voor de vrijgestelde risicopremies van arbeidsongeschikte deelnemers (-€ 402).

Per 1 januari 2020 is het opbouwpercentage verlaagd van 1,592% naar 1,403%. Het verlaagde opbouwpercentage is ook van toepassing op de premievrijgestelde toekomstige opbouw van arbeidsongeschikte deelnemers. Hiervoor was op de ultimo stand van het jaarwerk 2019 een extracomptabele post van -€ 481 opgenomen. De daadwerkelijke wijziging van de voorziening bedraagt -€ 446, wat resulteert in een toevoeging van € 35.

Per 1 januari 2020 is er daarnaast sprake van een partnerpensioen op risicobasis. In verband hiermee was per 31 december 2019 een voorziening voor de toekomstige risicopremies voor arbeidsongeschikte deelnemers in de TV opgenomen van € 1.250. De daadwerkelijke toename van de voorziening bedraagt € 1.221, wat resulteert in een vrijval van € 29.

Per 1 januari 2021 wijzigt het opbouwpercentage opnieuw, van 1,403% naar 1,310%. In verband hiermee is opnieuw een extracomptabele verlaging van de voorziening opgenomen, wat leidt tot een verlaging van € 1.273.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Zo lang de beleidsdekkingsgraad onder de 100% zit, zijn nieuwe waardeoverdrachten, zowel in- als uitgaand, niet toegestaan. Wel zijn de waardeoverdrachten inzake klein pensioen uitgevoerd in 2020.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen kanssystemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. Het aantal arbeidsongeschikten zijn over de jaren toegenomen wat leidt tot een groter negatief effect op het resultaat.

Aantallen deelnemers ten opzichte van de voorziening

	2020		2019	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieven	561.505	18.748	477.316	18.752
Gepensioneerden	126.406	3.009	102.740	2.714
Slapers	505.792	68.410	415.544	67.860
Voorziening voor pensioenverplichtingen	<u>1.193.703</u>	<u>90.167</u>	<u>995.600</u>	<u>89.326</u>

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een middelloon-regeling met een voorwaardelijke toeslagverlening (indexatie) en met een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar. In 2020 is de aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd met 1,403% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris onder aftrek van een franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld en is voor 2020, op basis van een volledig dienstverband, vastgesteld op € 11.312.

Het partnerpensioen is per 1 januari 2017 vervangen door een vrijwillige Anw-pensioen. De partner ontvangt een extra tijdelijke pensioenuitkering als de verzekerde komt te overlijden.

De hoogte van het wezenpensioen is 14% van het te bereiken ouderdomspensioen. Bij beëindiging van de deelneming ontstaat een aanspraak op wezenpensioen over het opgebouwde ouderdomspensioen. Voor een volle wees verdubbelt de hoogte van het wezenpensioen.

Voor de werknemers met een functieschaal boven functieschaal 9 kunnen de werkgevers vrijwillig aansluiten. Hiervoor dienen alle werknemers met een functieschaal boven functieschaal 9 deel te nemen.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hoge dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het bestuur van het pensioenfonds geeft in haar jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de actieve en inactieve deelnemers is de specificatie in de onderstaande tabellen opgenomen. In 2013 is een korting doorgevoerd van 2,90% op de opgebouwde aanspraken tot januari 2011. Deze korting is in deze tabel buiten beschouwing gelaten.

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
	%	%	%	%
Actieven				
2012	1,50	-	1,50	1,50
2013	-	-	-	1,50
2014	2,01	-	2,01	3,54
2015	-	-	-	3,54
2016	0,50	-	0,50	4,06
2017	-0,01	-	-0,01	4,05
2018	1,47	-	1,47	5,58
2019	1,47	-	1,47	7,13
2020	1,64	-	1,64	8,89
2021	0,99	-	0,99	9,96

Het toeslagpercentage is bepaald over het lopende boekjaar en gaat in per 1 januari van het daaropvolgende jaar.

	Volledige toeslag- verlening	Toegekende toeslagen	Vershil	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
	%	%	%	%
Inactieven				
2012	1,50	-	1,50	1,50
2013	-	-	-	1,50
2014	0,90	-	0,90	2,41
2015	-	-	-	2,41
2016	0,50	-	0,50	2,93
2017	-0,01	-	-0,01	2,92
2018	1,47	-	1,47	4,43
2019	1,47	-	1,47	5,96
2020	1,64	-	1,64	7,70
2021	0,99	-	0,99	8,77

Het toeslagpercentage is bepaald over het lopende boekjaar en gaat in per 1 januari van het daaropvolgende jaar.

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
6. Derivaten met negatieve waarde		
Derivaten met negatieve waarde	1.770	280
7. Overige schulden en overlopende passiva		
Nog te verrekenen premies	174	109
Beleggingscrediteuren	72.834	37.377
Belastingen en premies sociale verzekeringen	188	136
Overige schulden	286	1.389
Overlopende kosten	373	520
	<u>73.855</u>	<u>39.531</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Beleggingscrediteuren betreft ontvangen onderpand in de vorm van liquiditeiten.

De 'Overige schulden' bestaan met name uit nog te betalen kostenfacturen.

Onder de 'Overlopende kosten' zijn de nog te verwachten kosten over 2020 opgenomen.

9.4.3.1 Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het pensioenfonds.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- Beleggingsbeleid;
- Premiebeleid; en
- Toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van de Asset Liability Management-studie (ALM-Studie) dat periodiek wordt uitgevoerd.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders moet plaatsvinden. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in mandaatovereenkomsten met de vermogensbeheerders. De mandaten zijn gericht op actief/passief vermogensbeheer.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De actuele dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2020	2019
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	98,3	94,8
Premie	-0,4	-0,2
Uitkering	-0,1	-
Waardeoverdrachten	-0,1	-
Toeslagverlening	-	-
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	0,1	-0,1
Beleggingsrendementen	15,4	26,3
Aanpassing levensverwachting	3,4	-
Wijziging rentetermijnstructuur (RTS) voorziening pensioenverplichtingen	-15,7	-17,3
Overige oorzaken, kanssystemen en kruiseffecten	-3,0	-5,2
Dekkingsgraad per 31 december	<u>97,9</u>	<u>98,3</u>

Zoals uit dit overzicht blijkt is de dekkingsgraad in 2020 licht gedaald. De daling van de dekkingsgraad werd vooral veroorzaakt door het RTS-effect (rente is gedaald wat leidt tot een toename van de technische voorzieningen). Het positieve beleggingsresultaat (inclusief renteafdekking) had een

positief effect op de dekkingsgraad. De aanpassing van de sterftেকansen had een positief effect op de dekkingsgraad. De overige oorzaken bestaan hoofdzakelijk uit zogenaamde kruiseffecten. De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn conform de richtlijnen van DNB alle uitgedrukt ten opzichte van de primo dekkingsgraad. Dit zorgt ervoor dat de optelling van de primo dekkingsgraad plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de ultimo dekkingsgraad. Het verschil tussen deze twee wordt verantwoord onder de noemer "overige oorzaken" en betreft de kruiseffecten. In het algemeen geldt dat deze post groter wordt naarmate de uitschieters in de afzonderlijke resultaatcomponenten groter worden.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de pensioenfondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende surplus/tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	2020	2019
	%	%
S1 Renterisico	1,3	3,1
S2 Risico zakelijke waarden	9,7	9,8
S3 Valutarisico	2,3	2,4
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	3,4	2,5
S6 Verzekeringstechnisch risico	4,8	5,4
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief risico	-	-
Diversificatie-effect	-8,0	-9,0
Totaal	<u>13,5</u>	<u>14,2</u>

	2020	2019
	€	€
Vereist pensioenvermogen	1.354.795	1.137.082
Voorziening pensioenverplichting	<u>1.193.703</u>	<u>995.600</u>
Vereist eigen vermogen	161.092	141.482
Aanwezig eigen vermogen	<u>-185.966</u>	<u>-158.663</u>
Tekort/Tekort	<u>-347.058</u>	<u>-300.145</u>

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode, waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

De vereiste dekkingsgraad die hoort bij het vereist eigen vermogen van € 161.092 duizend, is 113,5% (2019: 114,2%). Uitgaande van de beleidsdekkingsgraad ultimo 2020 is er sprake van een dekkingstekort.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Per risico worden in de risicoparagraaf een aantal cijfermatige overzichten getoond. De totalen, per beleggingscategorie in deze overzichten, sluiten niet in alle gevallen aan bij de balans. Op totaalniveau is dit wel het geval. De reden dat deze aansluiting niet gemaakt kan worden ligt in het feit dat gebruik gemaakt wordt van look-through gegevens op detailniveau. Dit geeft een getrouwer beeld van de werkelijke risico's.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de markttrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het fonds voert een dynamisch rentebeleid. De 30-jaars swaprente per eind 2020 is -0,06%. De strategische renteafdekking in de matchingportefeuille is daardoor 44% (2019: 44%). Naast de matchingportefeuille bevat ook de returnportefeuille vastrentende waarden, namelijk bedrijfsobligaties en hypotheeklen. Zoals vastgelegd in het beleggingsplan wordt niet strategisch op deze afdekking gestuurd, maar wordt dit wel meegerekend in de bepaling van S1. Vanwege de negatieve rente in de lagere looptijden en de relatieve korte duratie van deze beleggingen geldt dat per eind 2020 deze beleggingen een negatief effect van 4,0% op de afdekking in S1 hebben. Per saldo is de strategische renteafdekking ultimo 2020 40,0%.

Het pensioenfonds heeft in 2016 eveneens besloten in de renteafdekking rekening te houden met de opbouw van nieuwe pensioenverplichtingen. Doordat het premiepercentage voor toekomstige verplichtingen voor een bepaalde periode vaststaat, vertegenwoordigt de verwachte opbouw een economisch renterisico voor het fonds. In de berekening van het renterisico wordt daarom rekening gehouden met de nieuwe opbouw tot en met eind 2020.

De feitelijke renteafdekking bevond zich ultimo 2020 op 46,0% (2019: 42,0%) op basis van markttrente en lag daarmee binnen de vastgestelde bandbreedte van 41% - 47%.

De impact van de nieuwe UFR wordt per kwartaal bekeken en berekend.

De ontwikkelingen t.a.v. de rentemarkthervormingen worden periodiek bijgehouden, en waar nodig is actie ondernomen (bijv. t.b.v. aanpassing van ISDA en CSA's).

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	Duratie	€	Duratie
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	689.347	7,9	596.835	3,2
Vastrentende waarden (na derivaten)	796.508	26,1	650.581	23,4
(Nominale) pensioenverplichtingen	1.193.703	27,3	995.600	26,8

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	163.903	23,9	254.425	42,6
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	136.046	19,8	116.405	19,5
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	113.904	16,6	95.249	16,0
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	102.162	14,9	60.555	10,2
Resterende looptijd > 20 jaar	169.456	24,8	69.533	11,7
	<u>685.471</u>	<u>100,0</u>	<u>596.167</u>	<u>100,0</u>

Het bovenstaande overzicht geeft de verdeling weer van het renterisico van de totale portefeuille waarbij tevens rekening gehouden is met de renteswaps. Met een renteswap wordt doorgaans een korte rente geruild voor een lange rente om renterisico van de pensioenverplichtingen af te dekken.

In de portefeuille zijn financiële instrumenten opgenomen welke gevoelig zijn voor wijzigingen in de marktrente. De portefeuille is blootgesteld aan een aanzienlijk renterisico.

De resterende looptijd van de verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 5 jaar	48.047	4,0	41.064	4,1
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	81.689	6,8	71.023	7,1
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	264.794	22,2	226.245	22,7
Resterende looptijd > 20 jaar	799.173	67,0	657.268	66,1
	<u>1.193.703</u>	<u>100,0</u>	<u>995.600</u>	<u>100,0</u>

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en converteerbare obligaties) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Binnen de aandelenportefeuille wordt valutarisico gelopen. Binnen de vastrentende waardenportefeuille wordt uitsluitend belegd in Euro-titels en deze kent derhalve geen valutarisico. Het pensioenfonds loopt risico op het moment dat (indirect) wordt belegd in andere valuta omdat de waarde hiervan ten opzichte van de euro kan fluctueren, los van mogelijke waardeverandering van de belegging zelf. Er wordt hiervoor onderscheid gemaakt tussen ontwikkelde en opkomende markten. De schok voor opkomende markten die moet kunnen worden opgevangen (35%) is groter dan die voor ontwikkelde markten (20%). De exposure naar US Dollar wordt strategisch voor 75% afgedekt.

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2020 € 334.222 (2019: € 286.893). Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten € 4.851 (2019: € 1.409).

De valutapositie per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2020		
	Totaal	Valuta-derivaten	Netto positie
	Voor		
	afdekking	Afdekking	Na afdekking
	€	€	€
EUR	886.747	173.093	1.059.840
CHF	9.515	0	9.515
GBP	31.094	-16.764	14.330
JPY	29.226	0	29.226
USD	209.444	-151.478	57.966
AUD	7.774	0	7.774
HKD	9.273	0	9.273
CAD	8.055	0	8.055
Overig	29.841	0	29.841
	<u>1.220.969</u>	<u>4.851</u>	<u>1.225.819</u>

De valutapositie per 31 december 2019 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2019		
	Totaal	Valuta-derivaten	Netto positie
	Voor		
	afdekking	Afdekking	Na afdekking
	€	€	€
EUR	714.087	138.280	852.367
CHF	7.636	0	7.636
GBP	25.768	-10.404	15.365
JPY	27.418	0	27.418
USD	176.144	-126.466	49.678
AUD	6.906	0	6.906
HKD	8.401	0	8.401
CAD	8.503	0	8.503
Overig	26.117	-1	26.115
	<u>1.000.980</u>	<u>1.409</u>	<u>1.002.389</u>

De totaalstand is weergegeven inclusief de negatieve derivatenpositie.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds. In aanvulling hierop maakt het pensioenfonds voor afdekking van het prijsrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

Naast de strategische mix heeft het fonds in het mandaat aan de vermogensbeheerders richtlijnen

gesteld aan het maximaal percentage dat namens het fonds in een sector, land of tegenpartij mag worden belegd.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Europa (EU)	55.595	16,8	52.465	18,0
Europa (niet-EU)	12.343	3,7	10.431	3,6
Noord-Amerika	196.124	59,4	167.634	57,8
Azië	22.134	6,7	17.160	5,9
Centraal- en Zuid-Amerika	2.687	0,8	3.109	1,1
Pacific	38.305	11,6	36.199	12,5
Overig	3.259	1,0	3.077	1,1
Totaal	330.447	100,0	290.075	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Energie	9.079	2,8	14.172	4,9
Basismaterialen	16.533	5,0	14.670	5,1
Nijverheid en industrie	35.357	10,7	30.890	10,7
Cyclische consumptiegoederen	45.626	13,8	34.348	11,8
Defensieve consumptiegoederen	21.833	6,6	21.502	7,4
Gezondheidszorg	43.230	13,1	36.567	12,6
Technologie	74.568	22,6	53.313	18,4
Nutsbedrijven	7.038	2,1	10.372	3,6
Communicatiediensten	29.943	9,1	25.544	8,8
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	46.209	14,0	48.026	16,6
Overig	1.031	0,2	671	0,1
Totaal	330.447	100,0	290.075	100,0

Grondstoffenrisico (S4)

Grondstoffen ofwel commodities vormen een beleggingscategorie waarin veelal via index futures en swaps wordt geïnvesteerd in energie (olie), edelmetalen en agroproducten. Het grondstofrisico betreft het risico op fluctuaties in grondstofprijzen. Zowel in het verslagjaar 2020 als in 2019 is door het fonds niet belegd in deze beleggingscategorie.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing-en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

In 2020 is het kredietrisico in de matchingportefeuille verhoogd, door het vervangen van swaps door staats(gerelateerde) obligaties met een hoge kredietwaardigheid. Deze vervanging heeft plaats gevonden binnen het risicobudget voor spread risico. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. Voor de bepaling van de rating wordt afhankelijk van beschikbaarheid gebruik gemaakt van S&P, Moody's en Fitch. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van deze ratings is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
AAA	156.414	22,8	108.112	18,1
AA	90.892	13,3	124.133	20,8
A	60.795	8,9	80.018	13,4
BBB	48.572	7,1	40.228	6,7
Lager dan BBB	83.675	12,2	66.696	11,2
Geen rating	245.123	35,7	176.980	29,8
Totaal	685.471	100,0	596.167	100,0

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van AG Prognosetafel 2020 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) echter, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De reële dekkingsgraad bedraagt per 31 december 2020 76,2% (2019: 76,7%).

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Het liquiditeitsbeleid is geëvalueerd en aangescherpt, evenals de afspraken met de vermogensbeheerder. Het beschikbaar hebben van voldoende kasgeld voor onderpandverplichtingen bij derivaten speelt mede als gevolg van wet- en regelgeving een steeds prominentere rol. Hiermee stijgt ook het belang van de liquiditeitsbuffer. In het nieuwe beleid is sprake van monitoring op dagelijkse basis in plaats van maandelijks, en zijn de beschikbare instrumenten uitgebreid met Repo's. Er is vastgelegd op welke wijze dit instrument door de beheerder kan worden ingezet en wat dit betekent voor de benodigde buffer.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, landen, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
Staatsobligaties	176.045	14,2	170.917	16,8
Bedrijfsobligaties	303.020	24,4	274.866	27,0
Hypotheken	206.406	16,5	150.384	14,8
Totaal	685.471	55,1	596.167	58,6

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken. Het bestuur monitort a.g.v.de Covid-19 pandemie de uitbestedingsrelaties nog structureler. Om zicht te krijgen op de beheersing van de operationele risico's bij de verschillende uitbestedingsrelaties, wordt jaarlijks een ISAE 3402 opgevraagd en worden SLA-rapportages vereist, welke periodiek worden gecontroleerd op juistheid, tijdigheid en volledigheid. In 2020 hebben alle uitbestedingspartijen verklaard dat hun gedragscode minimaal gelijkwaardig is aan die van het pensioenfonds. Daarnaast heeft de jaarlijkse evaluatie van de uitbestedingspartijen plaatsgevonden.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder TKP Pensioen B.V. Met TKP Pensioen B.V. is een uitbestedingsovereenkomst en een service level overeenkomst (SLA) gesloten.

Het vermogensbeheer is in 2020 uitgevoerd door BlackRock en Cardano. Met BlackRock en Cardano is een overeenkomst afgesloten waarin onder andere de beleggingsrichtlijnen en de overeengekomen rapportages zijn vastgelegd. De afspraken zijn vastgelegd in een SLA.

De uitvoering van de afdekking van valutarisico is uitbesteed aan Cardano. CACEIS is custodian van het fonds. De afspraken hierover zijn vastgelegd in een overeenkomst.

Actief risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf van de mate waarin actief wordt belegd is de zogenaamde 'tracking error'. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het benchmarkrendement. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico.

Voor het pensioenfonds geldt dat belegd wordt in passieve beleggingsfondsen, hierdoor hoeft de S10 niet te worden bepaald en is deze op nihil gesteld.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

9.4.4 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst met TKP Pensioen B.V. tot 1 januari 2024. De vergoeding in 2020 bedraagt € 1,8 miljoen (2019: € 1,8 miljoen).

Ten behoeve van het vermogensbeheer zijn uitbestedingsovereenkomsten afgesloten met Blackrock, Cardano en custodian CACEIS.

In 2020 verzorgt Cardano Risk Management B.V. onder andere het beheer van de matchingportefeuille en de valuta-afdekking voor het pensioenfonds.

Het pensioenfonds heeft een overeenkomst afgesloten met Montae & Partners voor de bestuursondersteuning. Deze huidige overeenkomst heeft een looptijd van één jaar (tot 31 december 2021).

9.4.5 **Verbonden partijen**

Transacties met (voormalige) bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten bij de pensioenuitvoeringskosten. Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft het pensioenfonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Verplichtstellingen en uitvoeringsreglement

Op basis van de verplichtstelling tot deelneming in het pensioenfonds worden werkgevers verplicht deel te nemen. De afspraken met de werkgevers staan beschreven in het uitvoeringsreglement.

9.4.6 **Gebeurtenissen na balansdatum**

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft op 28 augustus 2020 aangegeven dat invoering van de nieuwe UFR-methode vanaf 1 januari 2021 plaats vindt in vier gelijke stappen. Deze Ultimate Forward Rate (UFR) is onderdeel van de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB.

De overgang naar een nieuwe UFR-methode is onderdeel van het advies van de Commissie Parameters uit juni 2019.

De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert. Hoe 'jonger' een pensioenfonds, hoe hoger de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen en hoe groter de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode. Ook een lagere rentetermijnstructuur zorgt voor een grotere impact.

Het toepassen van de eerste stap van de nieuwe UFR-methode zou op de dekkingsgraad van het pensioenfonds per 1 januari 2021 een effect hebben van ongeveer - 2,4%-punt.

9.4.7 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020

8. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

	2020	2019
	€	€
De premiebijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
Pensioenpremie huidig jaar	52.768	45.903
Pensioenpremie voorgaand jaar	41	480
Regeling 9+	1.337	1.134
Premie overig	207	61
Premie ANW-hiaat	177	188
	<u>54.530</u>	<u>47.766</u>

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 21,8% (2019: 19,6%) van de loonsom.
De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

Kostendekkende premie	67.102	58.211
Feitelijke premie	54.313	47.286
Gedempte premie	54.459	46.381

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

Kostendekkende premie

Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	56.083	48.094
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	7.964	6.829
Opslag voor uitvoeringskosten	3.055	3.288
Totaal kostendekkende premie	<u>67.102</u>	<u>58.211</u>

Feitelijke premie

In rekening gebrachte pensioenpremie	52.769	46.091
Premie voor regeling 9+	1.337	1.134
Overig	207	61
Totaal feitelijke premie	<u>54.313</u>	<u>47.286</u>

De feitelijke premie, exclusief de pensioenpremie over voorgaande jaren, en de premie voor de aanvullende ANW-verzekering, komt uit op € 54.313. Hiervan komt de helft van het premiepercentage (10,9%) voor rekening van de werkgever en de andere helft van het premiepercentage (10,9%) voor rekening van de werknemer.

Gedempte premie

Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	28.652	24.813
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	4.069	3.523
Opslag voor uitvoeringskosten	3.055	3.288
Premie voorwaardelijke onderdelen	18.683	14.757
Totaal gedempte premie	<u>54.459</u>	<u>46.381</u>

9. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

De indirecte vermogensbeheerkosten die middels doorkijk zijn toe te rekenen aan de verschillende assetcategorieën, zijn verrekend met de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze kosten zijn derhalve resultaat-neutraal opgenomen in de jaarrekening.

2020	Directe beleggings- opbrengst	Indirecte beleggings- opbrengst	Kosten vermogens- beheer	Transactie- kosten	Totaal
	€	€	€	€	€
Aandelen	0	24.839	-331	-6	24.502
Vastrentende waarden	5.224	9.036	-1.387	-198	12.675
Derivaten	6.001	107.053	0	0	113.054
Overige beleggingen	254	188	-61	-6	375
Niet nader toe te rekenen kosten vermogensbeheer			-751		-751
	11.479	141.116	-2.530	-210	149.855

De verdeling van de vermogensbeheerskosten naar de verschillende beleggingscategorieën is in 2020 gewijzigd ten opzichte van 2019. In 2019 zijn de direct door het pensioenfonds ontvangen facturen niet toegerekend aan een beleggingscategorie en werden de kosten gepresenteerd onder "Niet nader toe te rekenen kosten vermogensbeheer". In 2020 is een deel van deze kosten wel toegerekend aan een beleggingscategorie. De facturen van BlackRock zijn toegewezen aan de categorie 'Aandelen'. De facturen van ASR en Cardano zijn toegewezen aan de 'Vastrentende waarden'. De resterende kosten onder "Niet nader toe te rekenen kosten vermogensbeheer" betreffen advieskosten, custody kosten en de toegerekende pensioenuitvoeringskosten van de beleggingscommissie, bestuur en bestuursondersteuning (€ 171).

De totale vermogensbeheerkosten in de jaarrekening wijken af van de vermogensbeheerkosten vermeld in het bestuursverslag. In de jaarrekening zijn een aantal facturen m.b.t. 2019 meegenomen, omdat deze facturen na het boekjaar zijn ontvangen. In het bestuursverslag worden alleen de kosten m.b.t. 2020 vermeld.

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten.

2019	Directe beleggings- opbrengst	Indirecte beleggings- opbrengst	Kosten vermogens- beheer	Transactie- kosten	Totaal
	€	€	€	€	€
Aandelen	0	63.049	-10	-8	63.031
Vastrentende waarden	6.725	6.285	-507	-93	12.410
Derivaten	5.765	122.849	0	-38	128.576
Overige beleggingen	169	159	-60	0	268
Niet nader toe te rekenen kosten vermogensbeheer			-1.325		-1.325
	12.659	192.342	-1.902	-139	202.960

	2020	2019
	€	€
10. Overige baten		
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	-280	-14
Ontvangen interest	42	30
Andere baten	2	63
	<u>-236</u>	<u>79</u>

Andere baten betreft voornamelijk een slotuitkering van een werkgever.

11. Pensioenuitkeringen

Ouderdomspensioen	6.146	5.061
Prepensioen	0	2
Partnerpensioen	272	231
Wezenpensioen	78	71
Arbeidsongeschiktheidspensioen	54	40
Anw-aanvulling	86	84
Afkoop pensioenen en premierestitutie	926	734
	<u>7.562</u>	<u>6.223</u>

De post 'Afkoop pensioenen en premierestitutie' betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 497,27 (2019: € 484,09) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

	2020	2019
	€	€
12. Pensioenuitvoeringskosten		
Bestuurskosten	330	443
Administratiekostenvergoeding	1.787	1.856
Accountantskosten	52	45
Kosten actuaris (advies en certificering)	135	203
Juridisch en overig advies	41	99
Contributies en bijdragen	114	112
Dwangsommen en boetes	0	0
Communicatie	73	103
Kosten bestuursondersteuning	444	522
#GastvrijPF	0	59
Sleutelfunctie Risicobeheer	73	0
Sleutelfunctie Interne audit	26	0
Overige kosten	29	34
	<u>3.104</u>	<u>3.476</u>

De vergoedingen aan bestuurders houden verband met werkzaamheden voor bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit: vergoeding aan bestuurders, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten 2020: € 330 (2019: € 346). Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend. Daarnaast zijn in de bestuurskosten de kosten ten behoeve van de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan opgenomen. In 2020 bedragen de kosten voor de Raad van Toezicht € 41 (2019: € 53) en voor het Verantwoordingsorgaan € 41 (2019: € 34). Een deel van de bestuurskosten is toegerekend aan kosten vermogensbeheer (€ 82).

De kosten voor het bestuursondersteuning betreft de vaste vergoedingen voor Montae &

Partners van € 522 waarvan een deel toegerekend is aan kosten inzake vermogensbeheer (€ 78).

De sleutelfunctie Risicobeheer betreft diensten van Montae&Partners en de sleutelfunctie Interne audit betreft diensten van KPMG.

Onder de post 'Overige kosten' vallen de bank- en incassokosten.

Accountantshonoraria

De honoraria van de onafhankelijke externe accountant(s) zijn als volgt:

	2020			2019		
	Accountant	Overig netwerk	Totaal	Accountant	Overig netwerk	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Controle van de jaarrekening	48	0	48	45	0	45
Kosten m.b.t. vorig boekjaar	4	0	4	0	0	0
	<u>52</u>	<u>0</u>	<u>52</u>	<u>45</u>	<u>0</u>	<u>45</u>

Voor 2020 wordt voor € 48 aan accountantskosten verwacht ten behoeve van de certificering op basis van de offerte van Mazars. In 2019 is een bedrag gefactureerd van € 45. In 2020 is een meerwerknota ontvangen voor de accountantscontrole m.b.t. 2019.

Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst.

	2020	2019
	€	€
13. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Pensioenopbouw	54.737	48.509
Rentetoevoeging	-3.289	-1.873
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-6.096	-6.479
Wijziging markttrente	188.611	174.263
Aanpassing sterftekansen	-33.282	0
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-2.133	-3.105
Overige (incidentele) mutaties technische voorziening	-1.267	-658
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	822	4.211
	<u>198.103</u>	<u>214.868</u>
14. Saldo herverzekering		
Afrekening premie herverzekering	23	247
	<u>23</u>	<u>247</u>

	2020	2019
	€	€
15. Saldo overdracht van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-4.694	-1.360
Uitgaande waardeoverdrachten	7.725	4.050
	<u>3.031</u>	<u>2.690</u>

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Als gevolg van een dekkingsgraad onder de 100,0% is de reguliere onderlinge afrekening van waardeoverdrachten tot stilstand gekomen. Zodra de financiële positie van het pensioenfonds dit toelaat zullen de onderlinge waardeoverdrachten weer worden hervat. Uiteraard zal dan ook de dekkingsgraad van de tegenpartij voldoende moeten zijn.

De ontvangen en uitgaande koopsommen betreffen waardeoverdracht van klein pensioen. Met de invoering van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen is het mogelijk geworden dat pensioenuitvoerders kleine pensioenen automatisch overdragen naar de nieuwe uitvoerder van de aanspraakgerechtigde, zonder dat daarvoor instemming van de aanspraakgerechtigde nodig is. Het gaat om aanspraken onder de afkoopgrens van € 497,27 per jaar (2020). In eerste instantie gaat het om aanspraken van gewezen deelnemers van wie de deelneming op of na 1 januari 2018 is geëindigd. Later komen ook aanspraken die voor die datum zijn ontstaan in aanmerking voor automatische waardeoverdracht.

16. Overige lasten

Betaalde interest	<u>19</u>	<u>13</u>
-------------------	-----------	-----------

Groningen, 17 juni 2021

het bestuur,

E.P. de Vries

Onafhankelijk voorzitter

Drs. R.G.A. van Dijk

Mr. M.W. van Straten

L.H.C. Vincken

Drs. G.F. Vermeulen

C. Vlaar

Overige gegevens

10 Overige gegevens

10.1 Actuariële verklaring

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Recreatie te Zoetermeer is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmede ik ben onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Recreatie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 5.800.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 175.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 131 (minimaal vereist eigen vermogen), 132 (vereist eigen vermogen) en 133 (dekking door waarden).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor 6 achtereenvolgende jaareinden. Het pensioenfonds heeft gebruik gemaakt van de vrijstellingsregeling om geen kortingsmaatregel te hoeven uitvoeren.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Recreatie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 17 juni 2021

drs. Jack Tol AAG RBA
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

10.2 Controle verklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van
Stichting Pensioenfonds Recreatie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds Recreatie (hierna ook: "het pensioenfonds") statutair gevestigd te Zoetermeer gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Recreatie op 31 december 2020 en van de staat van baten en lasten over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020;
2. de staat van baten en lasten over 2020; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Recreatie zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 5.800.000. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze relevant is voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 175.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van beleggingen</p> <p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit belangen in beleggingsfondsen en derivaten.</p> <p>In de algemene toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In paragraaf 9.4.2.2 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De beoordeling van de reële waarde van deze beleggingen is significant voor onze controle, omdat de waardering subjectieve elementen bevat.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van vermogensbeheer. Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening hebben wij gebruikgemaakt van de ontvangen ISAE 3402 type II rapportage van service-organisaties; ▪ Versturen van instructies aan de accountant die door CACEIS als service-organisatie belast met de administratie van de beleggingen, is aangesteld om het door CACEIS opgestelde vermogensbeheerverslag te controleren; ▪ Het evalueren van de uitgevoerde werkzaamheden van de door CACEIS aangestelde accountant op basis van kennisname van zijn rapportages, toelichtingen en de onderliggende dossiers; ▪ Toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels.
<p>Waardering van de technische voorzieningen</p> <p>De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de algemene toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In paragraaf 9.4.2 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de technische voorzieningen uiteengezet.</p> <p>In paragraaf 9.4.4 (toelichting op de balans - risicobeheer) is de gevoeligheid van de berekening</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaris en zijn de bevindingen en het certificeringsrapport door ons met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaris worden gehanteerd bij het certificeren van de technische voorzieningen, in alle van materieel belang zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregeling zijn opgesteld. Hierbij zijn wij eveneens nagegaan of de administratieve basisgegevens juist en volledig zijn overgedragen aan de nieuwe pensioenuitvoerder;

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; ▪ de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; ▪ de interne beheersing met betrekking tot de volledigheid van de aangesloten deelnemers is geborgd; ▪ de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen Andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde

toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 17 juni 2021

Mazars Accountants N.V.

w.g. drs J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA

10.3 Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Statutair is bepaald dat het saldo van de staat van baten en lasten van -€ 7.693 over het boekjaar verdeeld wordt over de algemene reserve en de bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve betreft een solvabiliteitsreserve die op jaarbasis gelijk gesteld wordt aan het vereist eigen vermogen.

Voor het boekjaar 2020 geldt dat er € 19.611 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve en € 27.304 in mindering gebracht is op de algemene reserve.

Bijlagen

Bijlage 1 Structuur pensioenfonds

.1 Inleiding

Het pensioenfonds heeft drie organen, te weten een bestuur, een verantwoordingsorgaan en een raad van toezicht. Daarnaast is een aantal externe partijen bij het pensioenfonds betrokken.

In dit hoofdstuk vindt u eerst een aantal algemene gegevens van het pensioenfonds. Daarna stelt het pensioenfonds de organen en de externe partijen aan u voor.

.2 Over het pensioenfonds

.2.1 Naam en vestigingsplaats

Het pensioenfonds is opgericht op 26 maart 1997 en statutair gevestigd in Zoetermeer. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht onder nummer 41160246. Het pensioenfonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

.2.2 Adresgegevens

Voor vragen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, gewezen partners en werkgevers.

Pensioenfonds Recreatie
Postbus 5199
9700 GD Groningen

Bezoekadres

Europaweg 27, 9723 AS Groningen

Voor (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, gewezen partners:
(050) 52 25 020
E-mailadres: deelnemers@pensioenfondsrecreatie.nl

Voor werkgevers:
(050) 52 25 040
E-mailadres: werkgever@pensioenfondsrecreatie.nl

Internet: www.pensioenfondsrecreatie.nl

Ter attentie van het bestuur:
Montae & Partners
Verrijn Stuartlaan 1F
2288 EK Rijswijk
Telefoon: (070) 304 29 00
E-mailadres: bestuursbureauSPR@montaepartners.nl
Internet: www.montaepartners.nl

.2.3 Sociale partners

1. HISWA RECRON
Postbus 102
3970 AC Driebergen
www.hiswarecron.nl

2. FNV Horecabond handelend onder de naam FNV Recreatie
Postbus 1435
1300 BK Almere
www.fnvrecreatie.nl
3. CNV Vakmensen
Postbus 2525
3500 GM Utrecht
www.cnvvakmensen.nl
4. FNV handelend onder de naam FNV Publiek Belang
Postbus 9208
3506 GE Utrecht
www.fnv.nl

Samenstelling Pensioentafel

De onderstaande partijen nemen deel aan de pensioentafel:

1. HISWA RECRON;
2. FNV Horecabond, handelend onder de naam FNV Recreatie;
3. FNV Publiek belang;
4. CNV Vakmensen;
5. WiZZ;
6. Onafhankelijk voorzitter Pensioenfonds Recreatie.

WTW adviseert en het bestuursbureau van ondersteunt de Pensioentafel.

.2.4 Externe partijen

Het pensioenfonds werkt samen met de volgende externe partijen.

Uitvoeringsorganisatie

TKP Pensioen B.V., Groningen

Bestuursondersteuning

Montae & Partners B.V., Rijswijk

Vermogensbeheer

Black Rock, Inc., Amsterdam

CACEIS

Cardano Risk management B.V.

SAREF B.V.

ASR Vermogensbeheer N.V.,

Aegon Investment Management B.V.

Custodian

CACEIS

Investment consultant

De heer L. Wijnand, Cardano Risk Management B.V.

Adviserend actuaris

De heer R. Schilder AAG, Willis Towers Watson B.V.

Certificerend actuaris

De heer drs. J.M.J. Tol AAG RBA, Triple A

Externe accountant

Mevrouw drs. J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA , Mazars Accountants N.V.

Compliance officer

Mevrouw mr. T.T.H. Vlamings, Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP

Risicomanagement en vervuller sleutelfunctie Risicobeheer

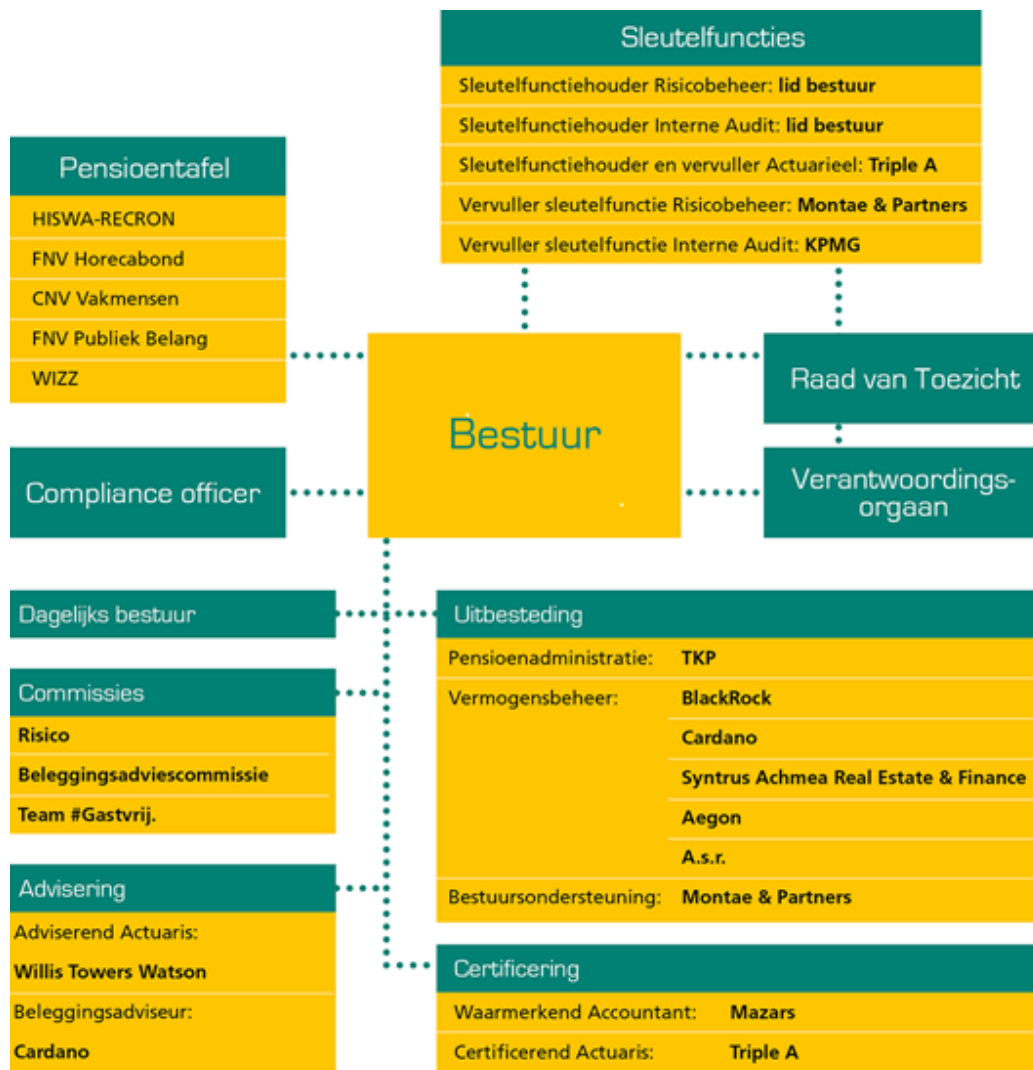
Mevrouw N. Houwaart, Montae & Partners B.V., Rijswijk (tot 1 oktober 2020)

De heer D. ter Hennepe, Montae & Partners B.V., Rijswijk (vanaf 1 oktober 2020)

Vervuller sleutelfunctie Interne Audit

Danny Tingelaar, KPMG Advisory N.V.

.3 De pensioenfondsenorganen per 31 december 2020

.4 Het bestuur

.4.1 Samenstelling en benoeming

Het pensioenfonds heeft een paritair bestuur, dat wil zeggen dat de bestuursleden worden voorgedragen door de werkgeversorganisatie HISWA RECRON en de werknemersorganisaties FNV Recreatie en CNV Vakmensen, waarna zij door het bestuur worden benoemd. Daarnaast zijn de pensioengerechtigden via een aparte zetel in het bestuur vertegenwoordigd. Het bestuurslid namens pensioengerechtigden is voorgedragen door FNV Recreatie en CNV Vakmensen gezamenlijk. Het bestuur heeft deze kandidaat gezien de geschiktheid benoemd als bestuurslid.

Het paritaire bestuur bestaat per 31 december 2020 uit:

Leden	Organisatie	Geboortedatum	Zittingsduur tot
De heer E.P. de Vries (onafhankelijk voorzitter bestuur en lid dagelijks bestuur)		01-02-1964	1 januari 2023
De heer L.H.C. Vincken (lid dagelijks bestuur en sleutelfunctiehouder Risicobeheer)	HISWA RECRON	17-01-1963	1 januari 2023
De heer W. Bleckman	HISWA RECRON	09-02-1990	1 juli 2024
De heer Drs. R.G.A. van Dijk	HISWA RECRON	09-09-1978	1 januari 2023
De heer Mr. M.W. van Straten (sleutelfunctiehouder Interne Audit)	CNV Vakmensen	27-01-1973	1 januari 2023
De heer G.F. Vermeulen	Pensioengerechtigden	19-10-1961	1 juli 2022
De heer C. Vlaar	FNV Recreatie	05-10-1979	1 november 2024

Wijzigingen bestuursamenstelling in 2020:

Nieuwe benoemingen

De heer W. Bleckman is vanaf 14 maart 2019 aspirant-bestuurslid. In 2020 heeft het bestuur een voorgenomen besluit genomen tot het benoemen van de heer Bleckman als lid van het bestuur. DNB heeft op 13 juli 2020 ingestemd met de voorgenomen benoeming. Door het vertrek van mevrouw E. Te Paske-Lievestro per 4 maart 2020 is er een vacature ontstaan. Eind 2020 heeft het bestuur een voorgenomen besluit genomen tot het benoemen van de heer C. Vlaar als lid van het bestuur. DNB heeft op 24 november 2020 ingestemd met de voorgenomen benoeming.

Herbenoemingen

De heren De Vries en Vincken zijn per 1 januari 2021 voor twee jaar herbenoemd. Volgens de statuten zou een herbenoeming voor vier jaar aan de orde zijn. Het bestuur heeft hiertoe besloten omdat:

- Er is gedurende de periode tot 1 januari 2023 waarschijnlijk meer duidelijkheid is over wat de bewegingen zijn van sociale partners als het gaat om de inhoud van de regeling en de uitvoering door het pensioenfonds.
- Het lange termijn effect van de gevolgen van Corona op de recreatie en zwembadensector is nog niet duidelijk, dit heeft ook mogelijk gevolgen voor het pensioenfonds.
- Continuïteit en stabiliteit de komende jaren belangrijk is.

- Het bestuur de wens heeft om in ieder geval de komende twee jaar door te gaan met het huidige bestuursmodel met een strategisch bestuur, een operationeel dagelijks bestuur, een 2e lijns risicocommissie en een beleggingsadviescommissie.
- De voorzitter moet onafhankelijk worden gepositioneerd en moet onafhankelijk kunnen opereren.

Positie onafhankelijk voorzitter

Het bestuur heeft in september 2020 besloten de voorzitter formeel als onafhankelijk voorzitter te benoemen. De onafhankelijk voorzitter heeft geen stemrecht bij bestuursbesluiten, wel bij besluiten die genomen worden door het dagelijks bestuur.

Bij het besluit tot herbenoeming voor 2 jaar is afgesproken dat:

- De benoeming van een volgend onafhankelijk voorzitter (en lid dagelijks bestuur) onderdeel zal uitmaken van het opvolgingsplan voor het hele bestuur dat in Q1 2021 zal worden opgesteld. Het opvolgingsplan is inclusief een planning voor de activiteiten in het kader van de opvolgingen en een discussie over maximale benoemingstermijnen.
- In het kader van de opvolgingen het bestuur met ingang van 1 januari 2021 voor de duur van twee jaar overgaat tot een traineeship met een trainee namens werknemers en een namens werkgevers. Het doel van dit traineeship is het opleiden van twee bestuurders voor de sector of het pensioenfonds.

.4.2 Vergaderingen, beleidsdagen en overige bijeenkomsten

Het bestuur heeft in 2020 13 keer vergaderd en meestal met de voltallige samenstelling. Bestuursleden die niet aanwezig waren, hebben zich tijdig en met redenen afgemeld. Ook is er een bijeenkomst geweest met de raad van toezicht en het bestuur. Door de coronacrisis heeft de teambuildingsdag niet plaatsgevonden. Tijdens de Coronaperiode hebben de vergaderingen via Teams plaatsgevonden.

Hieronder een opsomming van de belangrijkste onderwerpen die op de agenda van het bestuur in 2020 stonden:

- Ontwikkelingen rond het Coronavirus.
- Ontwikkelingen financiële situatie van het pensioenfonds.
- Rapportages over programma #GastVrij Pensioenfonds.
- Charter interne audit en jaarplannen interne audit en risicobeheer.
- Fondsbegroting en realisatie per kwartaal.
- Pensioenakkoord.
- Vaststelling Jaarverslag 2019 en bespreking van de inbreng van raad van toezicht en verantwoordingsorgaan.
- (Her-)benoemingen bestuursleden, leden raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan.
- Berekening z-score.
- Fondsdocumenten zoals o.a. het beleggingsbeleid, beleid aspirant-bestuurder, diversiteitsbeleid, beleid traineeship, beloningsbeleid, pensioenreglement, statuten, uitbestedingsbeleid, integriteitsbeleid, gedragscode, incidentenbeleid, risicostrategiedocument.
- Rapportage vermogensbeheer en risicomangement.
- Jaarlijkse risicoanalyse en SIRA.
- Pensioenregeling 2020 en 2021.
- Herstelplan.

- Haalbaarheidstoets.
- Integraal risicomangement.
- Evaluatie kostendekkende premie, vaststellen kostendekkende premie 2021.
- Evaluatie parameters.
- Evaluaties van de uitbestedingspartijen.
- Opvolging aanbevelingen jaarwerk 2019.
- Geschiktheidsplan en opleidingsplan.

Daarnaast waren er in 2020 drie site visits gepland. Door het Coronavirus zijn twee site visits niet doorgegaan. De site visit bij TKP heeft plaatsgevonden via Teams.

.4.3 Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestaat uit de onafhankelijk voorzitter van het pensioenfonds en een lid van het dagelijks bestuur. De dagelijkse uitvoerende besturing van het pensioenfonds is de taak van het dagelijks bestuur. Tijdens deze werkzaamheden wordt het dagelijks bestuur bijgestaan door de bestuursondersteuning. Het dagelijks bestuur heeft in 2020 28 maal plaatsgevonden. Dit is 11 vergaderingen meer dan in 2019 wat met name te maken heeft met extra vergaderingen door het Coronavirus. Tijdens de Coronaperiode hebben de vergaderingen via Teams plaatsgevonden.

De onafhankelijk voorzitter is het aanspreekpunt namens het bestuur van de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan en externe partijen. Tevens is de onafhankelijk voorzitter belast met het voorzitten van de pensioentafel. De onafhankelijk voorzitter stuurt bestuursondersteuning, de relatiemanager, de uitvoeringsorganisatie en de adviseurs van het bestuur aan.

.4.4 Beleggingsadviescommissie

Het bestuur heeft een Beleggingsadviescommissie (BAC) ingesteld die bestaat uit twee bestuursleden, de heren Van Dijk en Vermeulen en een externe deskundige (mevrouw I. Hollander). De BAC valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur. De BAC is belast met:

- Het uitvoering geven aan het jaarlijkse beleggingsplan.
- Het adviseren van het bestuur over mogelijke strategische keuzes (beleid, benchmarks, bandbreedtes en afdekkingstrategieën) gebaseerd op een ALM-studie, scenarioanalyses of haalbaarheidstoets (gebruik van risicobudget en strategische asset allocatie).
- Het voorbereiden van en het bestuur adviseren over het beleggingsplan, inclusief de benchmark ten behoeve van de performancetoets / Z-score.
- Het monitoren of de uitvoering van het beleid overeenkomt met het strategisch beleid zoals vastgesteld en vastgelegd in het beleggingsplan.
- Het monitoren van de performance van de relevante mandaten van de vermogensbeheerders ten opzichte van de specifieke benchmarks uit het beleggingsbeleid.
- Monitoren dat alle vermogensbeheerders, adviseurs en de custodian op basis van de overeengekomen contracten, richtlijnen en SLA werken.
- Het monitoren van de (ontwikkeling van) de financiële positie van het pensioenfonds.

De BAC heeft in 2020 tien keer vergaderd. Dit is vijf vergaderingen meer dan in 2019 wat met name te maken heeft met extra vergaderingen door het Coronavirus. Tijdens de Coronaperiode hebben de vergaderingen via Teams plaatsgevonden.

.4.5 Risicocommissie

Het bestuur heeft een risicocommissie ingesteld die bestaat uit een voorzitter van de risicocommissie (de heer Vermeulen, bestuurslid) en de sleutelfunctiehouder risicobeheer (de heer Vincken) en de vervuller risicobeheer (de heer Ter Hennepe). De heer Vermeulen was tijdelijk voorzitter in verband met een vacature in het bestuur.

De commissie valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur.

De risicocommissie heeft de volgende kerntaken:

- adviseert het bestuur over risicostrategie en beleid;
- bereidt een 3-jarlijks strategisch risicomanagementplan en operationeel jaarplan voor en adviseert het bestuur hierover;
- bereidt een 3-jarlijks uitgebreide risicoanalyse en jaarlijkse risicoanalyse voor ten behoeve van het bestuur.

Alle taken en bevoegdheden van de risicocommissie zijn opgenomen in het reglement risicocommissie.

De risicocommissie heeft in 2020 vijf keer vergaderd. Tijdens de Coronaperiode hebben de vergaderingen via Teams plaatsgevonden.

Per 1 januari 2021 heeft de heer Vlaar het voorzitterschap van de heer Vermeulen overgenomen.

.4.6 Sleutelfuncties

Risicobeheer functie

Het houderschap van de sleutelfunctie risicobeheer is belegd bij een bestuurslid. De heer Vincken, bestuurslid en tevens lid dagelijks bestuur, is sleutelfunctiehouder Risicobeheer. DNB heeft ingestemd met de benoeming van de heer Vincken als sleutelfunctiehouder Risicobeheer.

De vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer is belegd bij Montae & Partners. Risicobeheer is een rol in het bestuurlijke proces. Door het houderschap in het bestuur te beleggen wordt expliciet invulling gegeven aan de toetsing van besluiten aan de risicokaders van het pensioenfonds. Hierdoor is geborgd dat de houder optimaal geïnformeerd is.

Interne Auditfunctie

Het houderschap van de sleutelfunctie interne audit is belegd bij een bestuurslid. De heer Van Straten is sleutelfunctiehouder Interne Audit. DNB heeft ingestemd met de benoeming van de heer Van Straten als sleutelfunctiehouder Interne Audit.

De vervulling van de sleutelfunctie interne audit wordt belegd bij KPMG. Ook interne audit is een rol in het bestuurlijke proces en daarom ligt het niet voor de hand het houderschap uit te besteden. Het bestuur blijft hiermee voor wat betreft de audit werkzaamheden de regie voeren en bepaalt de focus voor de processen die bekeken worden.

Actuariële functie

Het bestuur heeft gekozen voor een invulling van het houderschap en vervuller, middels uitbesteding, door de certificerend actuaaris van het pensioenfonds. Deze invulling vereist geen extra (actuariële) deskundigheid in het bestuur. Bovendien zijn de werkzaamheden van de certificerend actuaaris en de (nieuwe) actuariële sleutelfunctie grotendeels overlappend. De verwachting is dat deze invulling daarmee het meest (kosten)efficiënt is.

.5 Raad van Toezicht

Het interne toezicht bij het pensioenfonds wordt uitgeoefend door een raad van toezicht. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds. Daarnaast moet de raad van toezicht onder meer het jaarverslag en de jaarrekening goedkeuren.

De raad van toezicht rapporteert zijn bevindingen jaarlijks schriftelijk aan het bestuur. Deze bevindingen worden met het bestuur besproken en opgenomen in het jaarverslag. U vindt deze bevindingen in hoofdstuk 8 van dit jaarverslag.

In 2020 is de raad van toezicht twee maal bijeen gekomen. Daarnaast heeft de raad van toezicht zeven maal vergaderd met het dagelijks bestuur. Ook is er een bijeenkomst geweest met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Tijdens de Coronaperiode hebben de vergaderingen via Teams plaatsgevonden.

De raad van toezicht is per 31 december 2020 als volgt samengesteld:

Leden	Functie	Geboortedatum	Zittingsduur tot
De heer H.J. Machielsen	Voorzitter	03-01-1960	1 juli 2021
Mevrouw C. Rozé	Lid	27-09-1971	1 september 2024
De heer L.C.A. Scheepens	Lid	03-12-1965	1 juli 2022

Mevrouw Rozé is per 18 september 2020 herbenoemd.

.6 Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft als wettelijke taak om desgevraagd of uit eigen beweging het bestuur te adviseren over aangelegenheden die het pensioenfonds betreffen. Een overzicht van de advies- en goedkeuringsrechten van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht is opgenomen in bijlage 2 bij dit jaarverslag.

Naast het geven van advies heeft het verantwoordingsorgaan de taak om een oordeel te vormen over het gevoerde beleid en het handelen van het bestuur en de beleidskeuzes voor de toekomst. Dit gebeurt aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht. Dit oordeel wordt een maal per jaar schriftelijk vastgelegd. Het oordeel en de reactie van het bestuur daarop, is opgenomen in hoofdstuk 8 van dit jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan is op 31 december 2020 als volgt samengesteld:

Leden	Namens	Geboortedatum	Zittingsduur tot
Mevrouw I.C.M. Stavenuiter (voorzitter)	gewezen deelnemers	28-07-1964	1 maart 2023
De heer J. Everaers	actieve deelnemers	30-10-1987	1 juli 2024
De heer P. Hamelink	pensioengerechtigden	13-01-1948	1 juli 2024
Mevrouw M. van den Heuvel	actieve deelnemers	18 juli 1967	1 augustus 2023
De heer P. Meijkamp	werkgevers	13-06-1964	1 januari 2023
De heer T. Weijenborg	werkgevers	18-05-1959	1 juli 2022
Vacature	actieve deelnemers		

Wijzigingen samenstelling in 2020:

Mevrouw B. Kühne-de Vos is vanaf 1 juli 2020 geen lid meer van het verantwoordingsorgaan aangezien zij vanaf deze datum met pensioen is gegaan. Vanaf 1 juli 2020 is de heer J. Everaers benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de actieve deelnemers. De heer P. Hamelink is per 1 juli 2020 herbenoemd.

Mevrouw M. van den Heuvel heeft aangegeven dat zij per 1 januari 2021 een nieuwe baan heeft. Dit is een baan buiten de recreatiesector. Haar deelname aan het verantwoordingsorgaan is dan ook per 31 december 2020 beëindigd.

Vergaderingen

In 2020 heeft het verantwoordingsorgaan zes maal vergaderd. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan zes keer vergaderd met het dagelijks bestuur van het pensioenfonds en één maal met de raad van toezicht. Tijdens deze bijeenkomsten zijn zij onder andere geïnformeerd over actuele zaken in het pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies uitgebracht over:

- Herbenoeming van een lid van de raad van toezicht.
- De model uitvoeringsovereenkomst.
- Premie 2021.

In 2020 hebben vier verdiepingsbijeenkomsten plaatsgevonden:

- Communicatiejaarplan
- Jaarverslag 2019
- IORP II
- Beleggingsbeleid

Daarnaast heeft er op 9 september 2020 een bouwstenensessie inzake communicatie plaatsgevonden en heeft het verantwoordingsorgaan een zelfevaluatie gehouden onder begeleiding van een externe deskundige.

Tijdens de Coronaperiode hebben de vergaderingen en verdiepingsbijeenkomsten via Teams plaatsgevonden.

.7 Uitbesteding

Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen de meeste werkzaamheden niet zelf uit te voeren maar uit te besteden aan andere partijen. Uitgangspunt hierbij is dat het bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede werkzaamheden en de risico's die hieraan verbonden zijn adequaat beheerst. Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsbeleid vastgesteld.

Het pensioenfonds heeft uitbestedingsovereenkomsten en/of Service Level Agreements (SLA's) gesloten met de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. In die overeenkomsten is niet alleen vastgelegd welke werkzaamheden zijn uitbesteed, maar zijn ook afspraken gemaakt over de kwaliteit van de dienstverlening en eventuele beëindigingsvoorwaarden. De SLA's met de uitbestedingspartijen worden periodiek besproken in het (dagelijks) bestuur.

Hieronder volgt een overzicht van de uitbestede werkzaamheden.

Deelnemers- en financiële administratie

Vanaf 1 januari 2015 verzorgt TKP Pensioen B.V. de deelnemers- en financiële administratie. De afspraken hierover zijn vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst. Vanaf 1 januari 2021 geldt een nieuwe overeenkomst voor onbepaalde tijd.

Bestuursondersteuning

Voor de bestuursondersteuning heeft het bestuur gekozen voor een partij die onafhankelijk is van de pensioenuitvoering. De bestuursondersteuning wordt verzorgd door Montae & Partners. De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst.

Vergadertool en archief

Ten behoeve van vergaderingen en een archief werkt het bestuur met BoardPacks. BoardPacks is een webgebaseerd pakket om vergaderingen te organiseren, taken uit te zetten en te monitoren en pensioenfondsstukken te archiveren. Met BoardPacks hebben de bestuursleden op elk gewenst moment toegang tot het centrale archief van het pensioenfonds. Met betrekking tot BoardPacks heeft het bestuur een contract afgesloten met Diligent Boardbooks Limited in Engeland.

Sleutelfunctie vervullers

De vervulling van de sleutelfunctie interne audit is belegd bij KPMG, de vervulling van de sleutelfunctie Actuarieel is per 1 januari 2020 belegd bij Triple A en de vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer is belegd bij Montae & Partners.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer werd in 2020 uitgevoerd door BlackRock, Cardano, a.s.r. vermogensbeheer en Aegon Asset Management. BlackRock draagt zorg voor en volledige administratie van de bij hen ondergebrachte beleggingsportefeuilles en alle daarop betrekking hebbende transacties. Het pensioenfonds belegt in Nederlandse woninghypotheken middels het PVF Particuliere Hypothekenfonds beheerd door Syntrus Achmea Real Estate & Finance. Met BlackRock en Cardano en Syntrus Achmea

Real Estate & Finance is een overeenkomst afgesloten waarin onder andere de beleggingsrichtlijnen en de overeengekomen rapportages zijn vastgelegd. De afspraken zijn vastgelegd in een SLA. De uitvoering van de afdekking van valutarisico is uitbesteed aan CACEIS. De afspraken hierover zijn vastgelegd in een overeenkomst.

A.s.r Vermogensbeheer is de beheerder van het ASR ESG IndexPlus Institutioneel Euro Bedrijfsobligatiefonds, Aegon Asset Management is de beheerder van het European ABS Fund I EUR Acc.

Custodian

CACEIS is de custodian van het pensioenfonds. CACEIS verzorgt in dit kader de reguliere bewaarneming van effecten/beleggingsfondsen, als ook de uitvoering van effectentransacties, de performancemeting en de Z-score.

Advisering vermogensbeheer

Advisering op het gebied van vermogensbeheer is uitbesteed aan Cardano Risk Management B.V. De afspraken hieromtrent zijn eveneens vastgelegd in een overeenkomst.

Externe accountant

De externe accountant is Mazars. De accountant controleert jaarlijks het jaarverslag/jaarrekening en de staten voor DNB en doet verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een controleverklaring en een verslag aan het bestuur. Jaarlijks voert de externe accountant een controle uit op de jaarrekening en de daaraan ten grondslag liggende administratieve processen (in relatie tot de materialiteit voor de jaarrekening). De opdracht aan de accountant wordt jaarlijks vastgelegd in een schriftelijke opdrachtbevestiging.

Certificerend actuaris en sleutelfunctiehouder en vervuller Actuarieel

Het bestuur heeft per 1 januari 2020 een externe certificerend actuaris aangesteld verbonden aan Triple A. De vervulling van de sleutelfunctie (houder en vervuller) actuarieel is belegd bij certificerend actuaris. De certificerend actuaris beoordeelt de financiële positie van het pensioenfonds volgens de eisen van DNB. De certificerend actuaris rapporteert eenmaal per jaar aan het pensioenfondsbestuur door middel van een actuariële rapport en een actuariële verklaring. De werkzaamheden die worden uitgevoerd door de certificerend actuaris zijn vastgelegd in een schriftelijke opdrachtbevestiging.

Adviserend actuaris

Het bestuur maakt gebruik van een adviserend actuaris verbonden aan Willis Towers Watson.

Compliance officer

Holland van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP verricht compliance werkzaamheden voor het pensioenfonds. Het betreft hier met name het toetsen van de naleving van de gedragscode. De opdracht hiertoe wordt jaarlijks vastgelegd in een schriftelijke opdrachtbevestiging.

Monitoring en evaluatie (kosten) uitbesteding

Per kwartaal bewaakt het bestuur de kosten aan de hand van de pensioenfondsbegroting en financiële voortgangsrapportage en stuurt daar waar mogelijk bij. Het bestuur werkt daarnaast met een contractenregister dat dient als overzicht van de aangegane externe verplichtingen en als basis voor een gedegen evaluatie van de externe partijen.

In 2020 zijn alle uitbestedingspartijen aan de hand van een evaluatieformulier geëvalueerd.

.8 Fondsdocumenten

De volgende fondsdocumenten zijn in 2020 gewijzigd / opgesteld:

Fondsdocument	Ingangsdatum	Gewijzigd op
ABTN incl. financieel crisisplan	01-01-2021	17-12-2020
Strategisch beleggingsplan 2020 - 2023	01-01-2020	17-12-2020
Jaarplan beleggingen 2021	01-01-2021	17-12-2020
Beleid datalekken	29-10-2020	29-10-2020
Beloningsbeleid 2021	01-01-2021	17-12-2020
Jaarstart 2020	01-01-2020	30-01-2020
Gedragscode	01-01-2021	17-12-2020
Diversiteitsbeleid	19-11-2020	19-11-2020
Archiefbeleid	29-10-2020	29-10-2020
Integriteitsbeleid	01-01-2021	17-12-2020
Incidentenbeleid	09-04-2020	09-04-2020
Risicostrategiedocument	17-12-2020	17-12-2020
Pensioenreglement vanaf 2020	01-01-2020	15-10-2020
Beleid vrijwillige aansluitingen	17-12-2020	17-12-2020
Beleid vrijstellingen	07-05-2020	07-05-2020
Statuten	04-11-2020	04-11-2020
Reglement Anw-pensioen	01-01-2021	17-12-2020
Uitbestedingsbeleid	29-10-2020	29-10-2020
Uitvoeringsreglement vanaf 2020	01-01-2020	15-10-2020
Interne Audit Charter	30-01-2020	30-01-2020
Jaarplan interne audit	01-01-2020	30-01-2020
Risicomanagement jaarplan 2020	14-05-2020	14-05-2020
Privacybeleid	29-10-2020	29-10-2020
Reglement dagelijks bestuur	29-10-2020	29-10-2020
Reglement Risicocommissie	07-05-2020	07-05-2020
Reglement BAC	09-04-2020	09-04-2020
Reglement verantwoordingsorgaan	09-04-2020	09-04-2020

Bijlage 2 Nevenfuncties bestuursleden per 31 december 2020

Naam	Nevenfuncties
De heer E.P. de Vries	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandig ondernemer • Bestuurslid Pensioenfonds voor het Kappersbedrijf; voorzitter commissie Pensioen & Communicatie, lid Beleggingsadviescommissie • Docent SPO training Toetsingsgesprekken DNB/Geschiktheidsmeting-B • Externe bestuurder bij Pensioenfonds DSM Nederland; voorzitter commissie Pensioen & Communicatie, lid Beleggingscommissie
De heer L.H.C. Vincken	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur LeVinck Cao en Bestuur BV • Directeur VBe NL, Vereniging Beveiligingsorganisaties Nederland • Voorzitter St. Sociaal Fonds Cao Beveiliging • Cao-adviseur/ onderhandelaar Dibevo - NPMB/VMN, Nederlands Podia en Textielverzorging • Plaatsvervangend lid bestuur Sociaal fonds detailhandel
De heer W. Bleckman	<ul style="list-style-type: none"> • Eigenaar Camping It Wild • Eigenaar Vakantiepark De Kuilart
De heer R.G.A. van Dijk	<ul style="list-style-type: none"> • Eigenaar Holding Rob van Dijk BV • Uitvoerend bestuurder Vermogensbeheer Pensioenfonds voor de Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven • Lid klantenraad SAREF • Eigenaar Holding Herperduin BV • Bestuurder Bosduin beheer BV • Eigenaar Wijngaard ontwikkeling BVBA
De heer M.W. van Straten	<ul style="list-style-type: none"> • Pensioenfondsbestuurder bij CNV Vakmensen • Lid bestuur bedrijfspensioenfonds voor het Bakkersbedrijf • Lid bestuur pensioenfonds Horeca en Catering (PH&C) • Bestuurslid Stichting Vrijwillig Vervroegd Uittreden voor de Contractcateringbranche SUCON II
De heer G.F. Vermeulen	<ul style="list-style-type: none"> • DGA bij Orfin Advies BV • Lid bestuur Pensioenfonds Horeca & Catering • Lid bestuur en lid BVC (balansmanagement en vermogensbeheer commissie) Pensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen • Lid bestuur en voorzitter BAC Pensioenfonds Koninklijke Cosun
De heer C. Vlaar	<ul style="list-style-type: none"> • Lid bestuur Pensioenfonds Post NL • (uitvoerend) bestuurslid Pensioenfonds KPN • Senior organisatieadviseur Linxx B.V. • Lid en voorzitter Belanghebbendenorgaan Stap APF

Bijlage 3 Beleggingsovertuigingen per 1 januari 2021

Aan de basis van de strategische beleggingsmix ligt de risicobereidheid van het pensioenfonds ten grondslag. De beleggingsovertuigingen ('Investment beliefs') zijn een leidraad bij beslissingen over de samenstelling van de strategische beleggingsmix, de invulling van de beleggingsportefeuille en de beoordeling van mogelijke investeringen. Hieronder worden deze beleggingsovertuigingen kort genoemd. Een uitgebreide beschrijving van de beleggingsovertuigingen is vastgelegd als bijlage in het beleggingsplan.

Het bestuur hanteert de volgende beleggingsovertuigingen per 1 januari 2021:

Beleggingsovertuigingen "Missie en doelstellingen":

- o De belangen van de deelnemer staan voorop.
- o De doelstelling van het pensioenfonds is leidend in de beleidskeuze.
- o Het nemen van beleggingsrisico's wordt op langere termijn beloond en is aantrekkelijk voor een pensioenfonds met een jong deelnemersbestand.
- o Bij het nemen van beleggingsrisico's mag het pensioenfonds de korte termijn niet uit het oog verliezen.
- o Houd altijd rekening met het onverwachte.

Beleggingsovertuigingen "Asset allocatie"

- o Passief beheer, tenzij.
- o Diversificatie over verschillende (sub)beleggingscategorieën verlaagt het risico.
- o Het beheersen van beleggingsrisico's is minimaal zo belangrijk als het genereren van rendementen.
- o Beleggingsrisico is een bron van rendement, maar niet alle risicobronnen worden beloond.
- o Toepassing van MVB-criteria bij de invulling van het beleid verlaagt het beleggings- en reputatierisico en past bij de wensen van de deelnemers en de Recreatiesector.
- o Er wordt uitsluitend belegd in beleggingen die transparant, begrijpelijk en uitlegbaar zijn.
- o Oog voor kosten die verband houden met het beleggingsbeleid.

Governance-overtuigingen beliefs

- o Operationele werkzaamheden worden uitbesteed zodat het bestuur zich volledig kan richten op de strategische doelstellingen.
- o Het pensioenfonds hanteert duidelijke verantwoordelijkheden en processen.

Bijlage 4 Toelichting beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de voorafgaande twaalf maanden. Sinds 1 januari 2015 kent het Financieel Toetsingskader naast het begrip dekkingsgraad ook het begrip beleidsdekkingsgraad. Om te voorkomen dat beleidsbeslissingen teveel op dagkoersen worden bepaald, is de beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd.

De beleidsdekkingsgraad wordt door TKP opgesteld. Hieronder volgt een toelichting hoe de (beleids)dekkingsgraad wordt berekend.

Het proces 'vaststellen beleidsdekkingsgraad' is standaard onderdeel van de ISAE 3402 verklaring van TKP. Hieronder wordt ingegaan op de wijze waarop de dekkingsgraad binnen TKP wordt bepaald.

Input (gegevens)

Beleggingsgegevens

Voor de bepaling van de dekkingsgraad wordt gebruik gemaakt van de beleggingsgegevens die TKP ontvangt van KAS BANK, waarbij TKP uitgaat dat deze gegevens juist zijn en waarop TKP buiten een plausibiliteitscheck geen controle meer uitvoert. Volledigheidshalve wordt vermeld dat KAS BANK beschikt over een ISAE 3402 verklaring, welke ook op het pensioenfonds van toepassing is.

Vaststellen verplichtingen

De verplichtingen worden bepaald door op deelnemersniveau de technische voorzieningen te bepalen. En daaruit worden op kwartaalbasis de kasstromen vastgesteld. In de tussentijdse maanden wordt rekening gehouden met de uitkeringen/pensioenaangroei of andere (materiële) effecten zoals wijzigingen in de grondslagen. De VPV wordt bepaald door de afdeling Actuarieel (TKP), volgens een standaard procedure / model. Hierbij wordt het 4-ogen principe (review) toegepast.

Als het bestuur een besluit neemt dat effect heeft op de technische voorzieningen of het pensioenvermogen, zoals bijvoorbeeld een aanpassing van de grondslagen, zal dit verwerkt worden in de dekkingsgraad per het einde van de maand waarin het bestuursbesluit is genomen.

Overige financiële gegevens

De overige financiële gegevens (vorderingen, schulden, overig) worden i.s.m. de afdeling FA (boekhouding) op maandbasis geanalyseerd. Daarbij wordt op detailniveau gekeken naar alle balansposten, de premies (eventueel bijschatting), de uitkeringen, kosten en overige posten. Waar nodig wordt op maandbasis bekeken of de prognose moet worden bijgesteld. Op deze wijze zijn de kosten zo zuiver mogelijk verdeeld over het gehele jaar. Een deel van deze posten is ook van invloed op de hoogte van de VPV en derhalve vindt deze analyse plaats voordat de VPV wordt bepaald.

Output (beleidsdekkingsgraad)

Regulier

Op basis van de bovenstaande gegevens, wordt de dekkingsgraad bepaald. Een tweede persoon controleert het gehele traject en zal voor goedkeuring ondertekenen en vervolgens wordt de dekkingsgraad ingediend bij DNB. Na het indienen van de dekkingsgraad bij DNB ontvangt het bestuursbureau een overzicht met de onderliggende financiële gegevens en wordt de dekkingsgraad op de website geplaatst. Het overzicht wordt ook opgenomen in eShare. TKP levert maandelijks, gelijktijdig met de rapportage en de onderliggende financiële gegevens een controleverklaring aan, waaruit blijkt dat alle controles conform de procedure hebben plaatsgevonden. Daarnaast kan het bestuur haar actuarieel adviseur opdracht verlenen om (half)jaarlijks een controle uit te voeren op de gerapporteerde beleidsdekkingsgraden.

Correcties of afwijkingen

Bij correcties of afwijkingen zal TKP het bestuursbureau te allen tijde op de hoogte brengen en in overleg beoordelen of er eventueel een herrapportage ingediend moet worden. Hierbij wordt door TKP gehandeld naar de 'Aanwijzingen Rapportagekader pensioenfondsen' van DNB. Het pensioenfonds heeft hierover het volgende beleid: "Indien achteraf wordt geconstateerd dat een gerapporteerde maanddekkingsgraad onjuist is geweest, vindt overleg plaats tussen het pensioenfonds en TKP waarbij

de hoogte van de eventuele correctie in kaart wordt gebracht. Vervolgens wordt onderzocht of de betreffende onjuistheid ook van toepassing is geweest op eerder en/of later gerapporteerde maanddekkingsgraden. Op basis hiervan wordt bepaald wat de totale impact van de onjuistheid (van alle onjuist gerapporteerde maanddekkingsgraden tezamen) is op de beleidsdekkingsgraad. De totale impact wordt, ongeacht de omvang, meegenomen bij het vaststellen van de eerstvolgende te rapporteren beleidsdekkingsgraad. De aanpassing wordt vervolgens aan DNB toegelicht door middel van het toelichtingsveld van de maandstaat voor de dekkingsgraadrapportage. Voorliggende dekkingsgraden (op maandbasis) worden echter niet herrekend.

Bijlage 5 Begrippenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de rendementen van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden van de voorafgaande twaalf maanden. Met ingang van het nFTK baseert het pensioenfonds beleidsbesluiten op de beleidsdekkingsgraad.

Collateral

In onderpand gegeven zekerheden ter dekking van shortposities.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal 2 jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Duration

Duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid van een obligatie of een portefeuille obligaties.

Franchise

Is een bedrag dat in mindering wordt gebracht op het pensioengevend loon. Over de franchise worden geen premies geheven en geen aanspraken opgebouwd.

nFTK (nieuw Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingmethoden.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

LDI (Liability Driven Investment)

Beleggingen in vastrentende waarden (vaak fondsen en/of swaps) met een relatief lange looptijd, met als doel het renterisico van de verplichtingen af te dekken.

Leverage

Dit is het gebruik van geleend geld (vreemd vermogen) om het verwachte rendement van het eigen vermogen te verhogen.

Pensioenfederatie

Koepelorganisatie die als doel heeft de gemeenschappelijke belangen van de bij haar aangesloten pensioenfondsen te behartigen.

Pensioenuitkering

Uitkering van het pensioenfonds exclusief AOW.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen en wordt wettelijk bepaald.

Security lending

Dit betreft een financiële dienstverlening waarbij een instelling aan een andere instelling effecten uitleent.

Solvabiliteit

Het extra vermogen dat op lange termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen van het pensioenfonds te kunnen nakomen.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Een landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland.

Sterftegrondslag

Berekeningsmethode gebaseerd op een statisch overzicht van sterftেকansen per leeftijd van een bepaalde groep personen.

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Technische voorziening voor risico fonds

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheke.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het pensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het overdragen van de waarde van pensioenaanspraken wanneer een werknemer van baan wisselt van of naar een werkgever die niet is aangesloten bij het pensioenfonds.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.

Bijlage 6 Verplichtstelling Pensioenfonds Recreatie en Statutaire werkingsfeer

Verplichtstelling

Bij besluit van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 15 januari 2009, nr. UAW/CAV/08-26803/04., is op grond van artikel 10, eerste lid en 16 van de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 het besluit van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 21 december 2000, nr. 99/36358, Stcrt. 2000, nr. 252 (laatstelijk gewijzigd bij besluit van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 3 december 2013, Stcrt 2013, nr.34143) gewijzigd.

De verplichtstelling tot deelneming komt na wijziging te luiden als volgt:

De deelneming in de Stichting Pensioenfonds Recreatie is verplicht gesteld voor werknemers in loondienst van een werkgever, die in hoofdzaak activiteiten verricht in de verblijfsrecreatie en/of zweminrichting, vanaf de eerste dag van de maand waarin de 21-jarige leeftijd wordt bereikt tot de eerste dag van de maand waarin de 67-jarige leeftijd wordt bereikt.

Voor zover een werkgever een bedrijf exploiteert dat niet in hoofdzaak activiteiten verricht die tot de verblijfsrecreatie en/of zweminrichting behoren, is de verplichtstelling alleen van toepassing op de werknemers die activiteiten verrichten op het terrein van de verblijfsrecreatie en/of zweminrichting, tenzij deze werknemers reeds onder de werkingsfeer van een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds vallen.

Een bedrijf wordt geacht in hoofdzaak activiteiten in de verblijfsrecreatie en/of zweminrichting te verrichten, indien de omzet uit verblijfsrecreatie en/of zweminrichting meer dan 50% van de totale omzet uitmaakt.

Onder verblijfsrecreatie wordt verstaan: het bieden van gelegenheid tot verblijf buiten de eigen woning in tent, caravan, of vergelijkbaar kampeermiddel, dan wel in bungalow, appartement of vergelijkbare accommodatie, al dan niet in privé-eigendom van de gast, dan wel in groepsaccommodatie, voor met name vakantie of ontspanning, van ten minste één overnachting, al dan niet in combinatie aangeboden met diverse voorzieningen te weten winkels, horeca, sport- en spelaccommodatie en (andere) recreatieve voorzieningen.

Onder verblijfsrecreatie wordt niet verstaan een horecabedrijf:

- De onderneming waarin het hotel-, het pension-, het restaurant-, het cafe-, het cafetaria-, het lunchroom- of het cateringbedrijf (daaronder niet begrepen het contractcateringbedrijf, zoals gedefinieerd in het verplichtstellingsbesluit van Pensioenfonds Horeca en Catering d.d. 1 januari 2008) wordt uitgeoefend;
- Overige ondernemingen waarin de verstrekking van logies, gepaard gaande met dienstverlening of de verstrekking van maaltijden, spijzen of dranken voor gebruik ter plaatse, als bedrijf plaats heeft.

Onder zweminrichting wordt verstaan:

een privaatrechtelijke onderneming waarin gelegenheid tot zwemmen en/of baden wordt gegeven, waarbij het gebruikte zwembad groter is dan 125 m², al dan niet in combinatie aangeboden met

diverse voorzieningen te weten horeca, sport- en spelaccommodatie en overige recreatieve voorzieningen.

Onder werknemer wordt verstaan: de natuurlijke persoon die op basis van een arbeidsovereenkomst in dienst is van de werkgever, met uitzondering van die werknemers die zijn ingedeeld boven functieschaal negen in de bijgevoegde tabel en de stagiair. De stagiair is de natuurlijke persoon die op grond van een leerplan van een Regionaal Opleidingscentrum (ROC) of een Agrarisch Opleidingscentrum (AOC) een opleiding volgt in de beroepsopleidende leerweg (BOL) vallend onder de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (Staatsblad 31 oktober 1995 nr. 501) en bij een erkend leerbedrijf onder begeleiding werkzaam is, teneinde de voor de opleiding noodzakelijke beroepspraktijkvorming op te doen.

Onder werkgever wordt verstaan: de natuurlijke persoon of de rechtspersoon, dan wel de maatschap, de vennootschap gevormd door twee of meer natuurlijke en/of rechtspersonen gezamenlijk, die een bedrijf exploiteert waarvan de activiteiten bestaan uit het verrichten van werkzaamheden in de verblijfsrecreatie dan wel zweminrichting en daartoe werknemers in de zin van deze verplichtstelling in dienst heeft.

Functiematrix Recreatie

I. Functie-niveau	I. Management	I. Ondersteuning	I. Administratie	I. Techniek & Groen
I. 2	II.	II.	II.	II. Uitvoeren van zeer eenvoudige, routinematige (onderhouds-) werkzaamheden aan terreinen en/of gebouwen
I. 3	III.	III.	III.	III. Uitvoeren van eenvoudig onderhoud aan terreinen en/of gebouwen
I. 4	IV.	IV.	IV. Uitvoeren van eenvoudige (financieel-) administratieve taken	IV. Uitvoeren van onderhoud aan terreinen en/of gebouwen
I. 5	V.	V. Verlenen van vooral administratieve ondersteuning aan stafdiensten	V. Uitvoeren van verschillende soms samenhangende (financieel-) administratieve taken	V. Uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan terreinen en/of gebouwen en het verrichten van eenvoudige reparaties en storingsopheffingen
I. 6	VI.	VI. Verlenen van administratieve en inhoudelijke ondersteuning aan stafdiensten	VI. Uitvoeren van een verscheidenheid aan samenhangende (financieel-) administratieve taken	VI. Uitvoeren van alle onderhoudswerkzaamheden aan terreinen en/of gebouwen, het verrichten van reparaties en (voor technische functies) het oplossen van storingen
I. 7	VII.	VII. (Mede) uitvoering geven aan het vastgestelde beleid t.a.v. betreffende stafdienst	VII. Uitvoeren van het financieel-administratief beleid van (een deel van) de organisatie, alsmede ondersteuning van de beleidsbepaling	VII. Uitvoeren van en zorgdragen voor correcte realisatie van werkzaamheden t.a.v. onderhoud van terreinen, gebouwen, installaties en inventaris
I. 8	VIII. Assisteren bij beheren van en leiding geven aan de dagelijkse gang van zaken van de organisatie c.q. een deel van de organisatie	VIII. Uitvoeren van het vastgestelde beleid t.a.v. betreffende stafdienst	VIII. Uitvoeren van het financieel-administratief beleid van de organisatie, alsmede adviseren en ondersteunen van de beleidsbepaling	VIII. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten m.b.t. onderhoud van terreinen, gebouwen, installaties en inventaris
I. 9	IX. Beheren van en leiding geven aan de	IX. (Mede) opstellen, adviseren,	IX. Leiding en uitvoering geven aan alle	IX. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten m.b.t.

	dagelijkse gang van zaken van de organisatie c.q. een deel van de organisatie, ter realisering van de gestelde (afdelings-)doelen	implementeren en bewaken van de doelstellingen van de betreffende stafdienst	activiteiten m.b.t. het financieel-administratief beleid van de organisatie en het (mede) initiëren van het beleid	onderhoud van terreinen, gebouwen, installaties en inventaris en het (mede) initiëren van het beleid
--	---	--	--	--

I. Ontvangst & Veiligheid	I. Voedselbereiden & Bedienen	I. Winkelverkoop	I. Recreatie & Vermaak	I. Schoonmaak & Logistiek
I. Uitvoeren van eenvoudige ondersteunende werkzaamheden t.a.v. ontvangst en verblijf van gasten/bezoekers	II. Uitvoeren van eenvoudige, ondersteunende werkzaamheden in keuken en/of restaurant	II. Uitvoeren van eenvoudige ondersteunende werkzaamheden bij de winkelverkoop	II. Uitvoeren van ondersteunende werkzaamheden bij activiteiten op het terrein van Recreatie & Vermaak	II. Uitvoeren van sterk routinematige schoonmaakwerkzaamheden en/of het eventueel verlenen van aanvullende logistieke diensten
I. Uitvoeren van ondersteunende, serviceverlenende werkzaamheden bij ontvangst en verblijf van gasten/bezoekers	III. Uitvoeren van bediening en ondersteunende werkzaamheden in keuken, restaurant en/of bar dan wel het bereiden en verkopen van snacks	III. Het helpen van klanten en uitvoeren van ondersteunende werkzaamheden bij de winkelverkoop	III. Uitvoeren van eenvoudige operationele werkzaamheden bij activiteiten op het terrein van Recreatie & Vermaak	III. Uitvoeren van deels routinematige schoonmaakwerkzaamheden en/of het eventueel verlenen van aanvullende logistieke diensten
I. Uitvoeren van deels nog ondersteunende, serviceverlenende werkzaamheden bij ontvangst en verblijf van gasten/bezoekers	IV. Opnemen en uitvoeren van bestellingen van gasten dan wel het bereiden van gerechten	IV. Uitvoeren van voorkomende werkzaamheden bij de Winkelverkoop	IV. Uitvoeren van operationele werkzaamheden bij activiteiten op het terrein van Recreatie & Vermaak	IV. Uitvoeren van schoonmaakwerkzaamheden van verschillende aard en/of het verlenen van aanvullende logistieke diensten en controleren van werkzaamheden
I. Uitvoeren van werkzaamheden bij ontvangst en verblijf van gasten/bezoekers	V. Opnemen en uitvoeren van bestellingen van gasten dan wel het bereiden van gerechten en aanverwante werkzaamheden	V. Uitvoeren van voorkomende werkzaamheden bij de winkelverkoop ook van vakartikelen	V. Uitvoeren en afstemmen van activiteiten op het terrein van Recreatie & Vermaak	V. Uitvoeren van schoonmaakwerkzaamheden van verschillende aard en/of het verlenen van aanvullende logistieke diensten en controleren van en leidinggeven aan de te verrichten werkzaamheden
I. Uitvoeren van alle receptietaken en het verrichten van bij komende werkzaamheden dan wel controleren en bewaken	VI. Leiding en uitvoering geven aan activiteiten (in klein tot middelgroot restaurant) ter bediening van gasten dan wel ter bereiding van gerechten en menu's met	VI. Uitvoeren van alle voorkomende werkzaamheden bij de winkelverkoop ook van vakartikelen	VI. Uitvoeren, afstemmen en eventueel initiëren van activiteiten op het terrein van Recreatie &	VI. Leiding en uitvoering geven aan schoonmaak- en aanvullende logistieke werkzaamheden

van terreinen, gebouwen, in- en uitgaand verkeer en het voorkomen van schade aan personen en eigendommen	aanverwante werkzaamheden		Vermaak	
I. Uitvoeren van alle receptietaken met bijbehorende werkzaamheden, dan wel controleren en bewaken van terreinen, gebouwen, in- en uitgaand verkeer en het voorkomen van schade aan personen en eigendommen, alsmede eventueel leidinggeven aan betreffende werkzaamheden	VII. Leiding en uitvoering geven aan activiteiten (in een middelgroot tot groot restaurant) ter bediening van gasten dan wel ter bereiding van gerechten en menu's met aanverwante werkzaamheden	VII. Uitvoeren van alle voorkomende werkzaamheden bij de winkelverkoop inclusief vakartikelen alsmede leidinggeven aan (een deel van) betreffende werkzaamheden	VII. Uitvoeren, initiëren en coördineren van activiteiten op het terrein van Recreatie & Vermaak	VII. Leiding en uitvoering geven aan schoonmaak- en aanvullende logistieke werkzaamheden alsmede bewaken van kwaliteit en budget
I. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten m.b.t. receptie- en beveiligings taken	VIII. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten (in een groot restaurant) ter realisering van bediening van gasten dan wel ter (voor-) bereiding van gerechten en menu's met aanverwante werkzaamheden	VIII. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten binnen een winkel	VIII. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten op het terrein van Recreatie & Vermaak	VIII.
I. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten m.b.t. receptie- en beveiligings taken	IX. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten ter realisering van gestelde doelen t.a.v. omzet en resultaat en het	IX. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten ter realisering van gestelde doelen t.a.v. omzet en resultaat en het	IX. Leiding en uitvoering geven aan alle activiteiten op het terrein van Recreatie	IX.

aken en het (mede-) initieren van het beleid	(mede) initiëren van het beleid	(mede) initiëren van het beleid	& Vermaak en mede initieren van het beleid	
---	------------------------------------	------------------------------------	---	--

Statutaire werkingssfeer

Aangesloten werkgever

1. Aangesloten is:
  - a. de werkgever bij wie een of meer werknemers in dienst zijn, die vallen onder de verplichtstelling krachtens de wet;
  - b. de werkgever die binnen de statutaire werkingssfeer van het fonds valt, met wie het fonds een uitvoeringsovereenkomst heeft gesloten;
  - c. de werkgever die niet onder de statutaire werkingssfeer van het fonds valt, met wie het fonds een uitvoeringsovereenkomst heeft gesloten.

2. Het fonds kan een uitvoeringsovereenkomst sluiten met een werkgever die niet onder de statutaire werkingssfeer van het fonds valt, maar die zich op vrijwillige basis bij het fonds wil aansluiten, indien:
  - a. de loonontwikkeling bij deze werkgever ten minste gelijk is aan die volgens de Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) Recreatie en de werkgever premie afdraagt aan de Stichting Sociaal Fonds Recreatie;
  - b. de werkgever de Collectieve Arbeidsovereenkomst (CAO) Dagrecreatie voor zijn werknemers volgt;
  - c. er sprake is van een groepsverhouding tussen de werkgever die zich vrijwillig wil aansluiten en een andere werkgever die onder de werkingssfeer van het fonds valt; of
  - d. dit aansluitend gebeurt aan een periode waarin de werkgever wel onder de werkingssfeer van het fonds viel.

Bijlage 7 Samenvatting onderbouwing prudent person regel

Regelgeving	
Artikel 135 Pensioenwet	<ul style="list-style-type: none"> • Het pensioenfonds heeft, naast een stabiele premie en opbouw, als doelstellingen een nominaal pensioen uit te keren en koopkracht te behouden. In de ALM-studie is als uitgangspunt genomen dat om deze doelstellingen te bereiken het pensioenfonds risico moet nemen, maar het risico moet gematigd zijn om de kans op en omvang van het korten van pensioenaanspraken van deelnemers laag te houden. De verplichtingen vormen op deze manier het uitgangspunt voor het strategisch beleggingsbeleid; • Het niet beleggen in de bijdragende ondernemingen is niet van toepassing voor het pensioenfonds; • Conform de ABTN en de Richtlijnen voor de Jaarverslaglegging vindt de waardering van de beleggingen op marktwaarde plaats conform Level 1 (prijzen in actieve markten voor gelijke instrumenten) en Level 2 (prijzen in actieve markten voor soortgelijke activa of verplichtingen of waarderingstechnieken waarbij inputfactoren zijn gebaseerd op observeerbare marktdata) waarderingen; • In het jaarverslag (paragraaf 2.2.4) wordt gerapporteerd hoe het pensioenfonds uitvoering geeft aan het maatschappelijk verantwoord beleggen.
Artikel 13 en 13a besluit FTK	<ul style="list-style-type: none"> • Het pensioenfonds belegt het grootste deel van de portefeuille (ca. 80%) in (zeer) liquide beleggingsproducten. Bovendien is de ontvangen premie substantieel hoger dan de uitkeringen en kosten. De ontvangsten zijn dus groter dan de uitgaven. De grootste liquiditeitsbehoefte komt voort uit de onderpandverplichtingen op de renteswaps en de valutatermijncontracten. Met deze liquiditeitsbehoefte wordt rekening gehouden met de maandelijkse premiebelegging. Daarnaast biedt het geldmarktfonds momenteel voldoende liquiditeit; • Alle beleggingen vinden plaats op gereguleerde markten; • Het pensioenfonds heeft het beleggingsbeleid ('beleggingscyclus') gedetailleerd beschreven en vastgelegd in het strategische beleggingsplan, het jaarplan beleggingen en de ABTN. Voor diverse categorieën zijn investmet cases en kaderstelling opgesteld. Voor bestaande categorieën is dit nog niet altijd het geval, maar is een planning hiervoor opgesteld. Daarnaast zijn restricties vastgelegd in de vermogensbeheercontracten en de prospectussen van de beleggingsfondsen; • De portefeuille is gespreid over beleggingscategorieën, regio's, landen en sectoren. De monitoring van o.a. restricties t.a.v. concentratie-, kredietrisico's en securities lending vindt plaats via verschillende (risico-) rapportages. • Het pensioenfonds heeft in haar ABTN en in het strategisch beleggingsplan vastgelegd dat derivaten slechts gebruikt mogen worden om de risicograad van de beleggingen te verlagen en de portefeuille op een meer efficiënte wijze te beheren. Het pensioenfonds heeft een jong deelnemersbestand. Om de gewenste afdekking van het renterisico te bereiken is de inzet van derivaten nodig. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van derivaten voor het afdekken van valutarisico.
Beheerste en integere bedrijfsvoering (artikel 143 Pensioenwet)	<ul style="list-style-type: none"> • Het pensioenfonds beschikt ten aanzien van de beleggingscyclus over een duidelijke, volledige en transparante organisatiestructuur (inclusief onafhankelijk risicobeheer);

	<ul style="list-style-type: none"> • Het bestuur belegt alleen in beleggingsobjecten / fondsen die zij begrijpt en doorziet, waarvan de risico's adequaat beheersbaar zijn en die passen bij de risicohouding en verplichtingen van het pensioenfonds.
Regels uitbesteding (artikel 34 Pensioenwet)	<ul style="list-style-type: none"> • Het pensioenfonds beschikt over een uitbestedingsbeleid dat mede richtlijnen ten aanzien van de selectie en evaluatie van vermogensbeheerders bevat; • Het pensioenfonds borgt dat de mandaten en richtlijnen van de vermogensbeheerders aansluiten op het strategische beleggingsplan en het beleggingsbeleid, onder meer door het vooraf en tussentijds beoordelen van contracten, mandaten en richtlijnen.
Verbod op langlopende leningen en garantstelling (artikel 136 Pensioenwet)	<ul style="list-style-type: none"> • Het pensioenfonds heeft dergelijke leningen niet in de beleggingsportefeuille.

